

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ ТА РЕЛІГІЙ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (М. КАЛУШ)
КАЛУСЬКА МІСЬКА РАДА

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ТРЕТЬОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(в контексті відзначення 70-тої річниці з дня заснування коледжу)**

**КАЛУШ
2024**

*Рекомендовано до друку методичною радою
Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш)
(протокол № 5 від 31 травня 2024 р.)*

Редактори-упорядники:

Ярослав ЯЦІВ – директор Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш)

Іванна СВИРИД – доктор філософії, завідувач відділення культурно-мистецької освіти, викладач-методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш)

Наталія ЛИЦУР – завідувач методичним кабінетом, викладач-методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш)

Рецензенти:

Ганна Василівна Карась – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Ольга Вікторівна Сорока – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності, факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Третя Регіональна науково-практична конференція «Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, особистість» була проведена 13 травня 2024 року в змішаному форматі, з використанням сервісу відеоконференції ZOOM.

Модератор конференції – **Іванна Євгенівна СВИРИД** – доктор філософії, завідувач відділення культурно-мистецької освіти, викладач-методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

Науково-практична конференція об'єднала науковців, викладачів, студентів, аспірантів. Проводиться в контексті відзначення 70-тої річниці з дня заснування коледжу.

Викладацький склад Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш), розуміє присутність конкуренції на освітянському ринку, тому продовжує працювати і вдосконалюватися задля забезпечення якісної підготовки фахівців, які так необхідні сьогодні. Дякуємо шановним гостям, колегам, студентам, аспірантам за увагу до конференції та співпрацю

Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, особистість : матеріали Третьої Регіональної науково-практичної конференції / ред.-упор. Я. Яців, І. Свирид. Калуш, 2024. 160 с.

ISBN 978-617-8320-25-6

Збірник містить матеріали Третьої Регіональної науково-практичної конференції, яка відбулася 13 травня 2024 року в Фаховому коледжі культури і мистецтв (м. Калуш). Розглядаються актуальні проблеми удосконалення і осучаснення культури та освіти, ведуться пошуки нових підходів, засад, методів, форм, принципів виховання, художнього розвитку студентської молоді. Збірник адресований фахівцям у галузях освіти, культури, мистецтва/музичного мистецтва, студентам фахової передвищої освіти.

УДК [377.36:7] (477.86):005.745

ISBN 978-617-8320-25-6

© Автори статей, 2024 р.
© Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш), 2024 р.
© Видавець "Фоліант", 2024 р.

ПЕРЕДМОВА

2022 рік став новою відправною точкою в історії України через повномасштабну агресію російської федерації. Всупереч війні в Україні закладом освіти було започатковано у травні 2022 року регіональну науково-практичну конференцію «Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, особистість» проведення якої стало традицією відзначення Дня коледжу. Цьогоріч відбулася III регіональна науково-практична конференція яка проводилася в контексті відзначення 70-тої річниці з дня заснування закладу освіти у змішаному форматі (з використанням сервісу відеоконференції Zoom та офлайн).

Війна зумовила кристалізацію та зміцнення ціннісних орієнтацій в суспільстві. Прагнення рашистів «денацифікувати» українців навпаки зумовило зростання самоідентичності нашого народу. Це відобразилося в тому, що значна частина суспільства, яка раніше інертно ставилася до проблеми самовизначення, швидко переосмислила історичне минуле та все активніше цікавиться національною культурою, її збереженням та відтворенням. А таке соціальне оновлення суспільства передбачає активізацію духовного потенціалу народу.

Саме тому центрами національної культури та духовності повинні стати мистецькі заклади освіти, основним завданням яких було і залишиться збереження та розвиток української національної культури та мистецтва. Одним з таких закладів і є Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш). Добре розуміючи, яке значення для здобувачів освіти має формування національної свідомості, самоповаги, громадянської відповідальності, викладачі Фахового коледжу культури і мистецтв шукають такі форми навчально-методичної та виховної роботи, які б допомогли їм шанувати і примножувати українську культуру, духовність та національне мистецтво. Завдання педагогічного колективу закладу освіти полягає у тому, щоб формувати всебічно гармонійно розвинену особистість, виховувати в ній зацікавленість до культурної спадщини свого регіону, розвивати творчі здібності здобувачів освіти через залучення їх до історії розвитку українського мистецтва, знайомити їх з традиціями та джерельними витоками національної культури різних регіонів нашої держави.

III регіональна науково-практична конференція стала важливою платформою для обміну інформацією, пізнання глибинних пластів історії станов-

лення, розвитку і перспектив нашого закладу освіти. Вона об'єднала кращих науковців і практиків із провідних закладів різних регіонів України, котрі представили наукові та навчально-методичні доробки з мистецтвознавства, менеджменту соціокультурної діяльності, мистецької освіти, педагогіки. Актуальними та змістовними були доповіді студентів, аспірантів, викладачів закладів освіти.

Збірник наукових праць стане у нагоді науковцям, фахівцям у галузі культури і мистецтва територіальних громад, студентам мистецьких спеціальностей, педагогам. Особливим пропоноване видання робить його присвята 70 річниці з дня заснування Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

*Директор Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)*
Ярослав ЯЦІВ

*Доктор філософії, завідувач відділення
культурно-мистецької освіти,
викладач-методист Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)*
Іванна СВІРИД

Карась Г. В.,

*доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри методики музичного виховання та диригування
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)*

НАУКОВО-ТВОРЧА ВЗАЄМОДІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ І УСПІХУ

Аналіз сучасного освітнього простору України засвідчує, що тільки у тісній науково-творчій взаємодії можуть успішно розвиватися освітні інституції.

Діяльність двох навчальних закладів – Івано-Франківського педагогічного інституту імені Василя Стефаника (нині – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, далі – ПНУ) і Калуського культосвітнього училища (нині – Фаховий коледж культури і мистецтв м. Калуш) впродовж багатьох десятиліть демонструє таку взаємодію. Її можна окреслити у таких напрямках: підготовка фахівців – випускників училища; участь викладачів ЗВО у підготовці фахівців в училищі; забезпечення підготовки науковців – викладачів училища.

Рис. 1. Анатолій Грицан

Багаторічний викладач, згодом – директор училища Анатолій Грицан (1950–2022), здобувши неоціненний досвід у Калуші (1975–1994) та управлінні культури Івано-Франківської обласної державної адміністрації (1994–2001), став засновником і багаторічним очільником нашого Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Він щиро вболівав за розвиток училища і сприяв його розбудові у всіх аспектах. Тому тісна взаємодія двох освітніх інституцій відбувалася за його координації.

В університеті завжди радо приймали випускників Калуського училища, які вирізнялися доброю фаховою підготовкою, моральними чеснотами, патріотичними поглядами.

Серед студентів-музикантів найбільш яскраво простежується творче зростання вокалістів.

Так у класі професора, народної артистки України Христини Фіцалович, яка родом з Калуша, виховувалася випускниця училища Оксана Кречко, нині – солістка Івано-Франківської обласної філармонії імені Іри Маланюк. Вона, як і її педагог, постійно працює над удосконаленням виконавської майстерності, збагаченням репертуару кращими зразками світової та української вокальної музики.

Рис.2. Оксана Кречко

У класі професора, народного артиста Володимира Піруса зростав Петро Гарасимів – соліст Національного Академічного Ансамблю Пісні і Танцю «Гуцулія», учасник телевізійного шоу «Х-фактор». У цьому прославленому колективі працюють випускники наших закладів брати Слободян.

Директор комунального заклад «Дитяча школа мистецтв Поляницької сільської ради Надвірнянського району Івано-Франківської області Марія Санкович – випускниця кандидата педагогічних наук, доцента Галини Стасько.

Орися Гнатюк сьогодні працює солісткою Коломийського драматичного театру ім. І. Озаркевича.

Рис. 3. Петро Гарасимів

*Рис. 4. Марія Санкович (зліва),
справа – Г. Стасько*

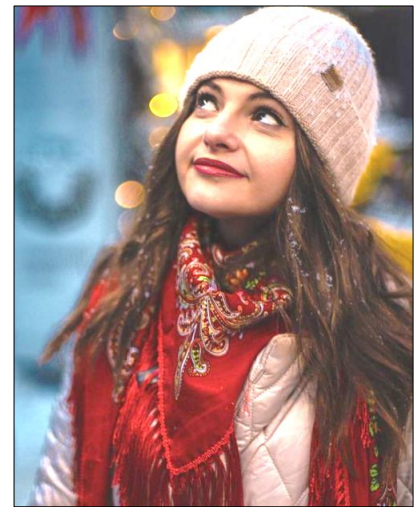

Рис. 5. Орися Гнатюк

З хорового відділу училища розпочинали свій мистецький шлях відомі нині естрадні співаки: заслужені артисти України Галина та Ярослав Бурути, Віктор Грибик (клас професора, заслуженого діяча мистецтв України Михайла Сливоцького), Ярослав Крайник, заслужені працівники культури України Ярослав Шершень, Марія Подорожнюк, лауреат Міжнародного пісенного фестивалю «Воля» Олександр Дудаєв та інші.

Викладачами Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш) сьогодні працюють наші випускники Наталія Криховська, Тетяна Вареньова, Наталія Даниляк, а директор коледжу Ярослав Яців є подвійним випускником університету. Спершу він завершив навчання на педагогічному факультеті за спеціалізацією «педагогіка і музика» (у класі диригування тоді молодого викладача Ганни Карась), а згодом магістратуру – в Навчально-науковому інституті мистецтв у класі кандидата мистецтвознавства, доцента Жанна Зваричук.

Отож, випускники коледжу успішно продовжують своє навчання в університеті і завершивши його, плідно працюють у творчих та освітніх колективах.

Впродовж останніх років налагодилась тісна співпраця кафедр інституту з коледжем.

Викладачі кафедри методики музичного виховання та диригування університету проводить тут відкриті лекції, зокрема професор Ганна Карась. Вони беруть участь в державній атестації з хорового диригування, зокрема, кандидат мистецтвознавства, доцент Жанна Зваричук. Викладач училища з фортепіано Ірина Куфлюк багато років працювала провідним концертмейстером цієї кафедри.

Рис. 6. Ганна Карась

Рис. 7. Жанна Зваричук

Рис. 8. Ірина Куфлюк

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту Прикарпатського національного університету (завідувач – кандидат наук з державного управління, доцент В. Шикиринець) впродовж багатьох років тісно співпрацює з коледжем: її представники беруть участь в державній атестації, проводять профорієнтаційну роботу, різноманітні акції.

Рис. 9. Викладачі кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту

Випускниця Калуського училища культури, колишня голова циклової комісії викладачів хореографічних дисциплін коледжу, кандидат мистецтвознавства, викладач-методист Ольга Квецко з 2022 року плідно працює на кафедрі сценічного мистецтва і хореографії ПНУ: керує ансамблем танцю «Дивоцвіт», виступає організатором наукових конференцій, учасниця багатьох танцювальних фестивалів і конкурсів в Україні і за кордоном.

Випускниця Калуського училища культури, сьогодні – доцентка кафедри журналістики факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Галина Пристай, багато років працювала в Івано-

Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Івана Франка, захистила дисертацію у 2016 році, здобула науковий ступінь кандидата наук з соціальних комунікацій, а з 2018-го працює в університеті.

Рис. 10. Ольга Квецко

Рис. 11. Галина Пристай

З метою забезпечення підготовки науковців – викладачів училища, викладач-методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш), голова циклової комісії викладачів менеджменту соціокультурної діяльності та івент-технологій Іванна Свирид успішно завершила навчання в аспірантурі університету і 27 грудня 2023 року під керівництвом доктора мистецтвознавства, професора Ганни Карась захистила дисертацію на тему «Менеджмент спеціальних подій в культурно-дозвілєвій діяльності закладів клубного типу в Західній Україні кінця XX – початку XXI століть: теорія і регіональна практика» за спеціальністю 034 – Культурологія, здобувши ступінь доктора філософії. Вона як стейхолдер залучена до формування оновленої освітньо-наукової програми за цією спеціальністю в ПНУ, гарантом якої є професор Г. Карась.

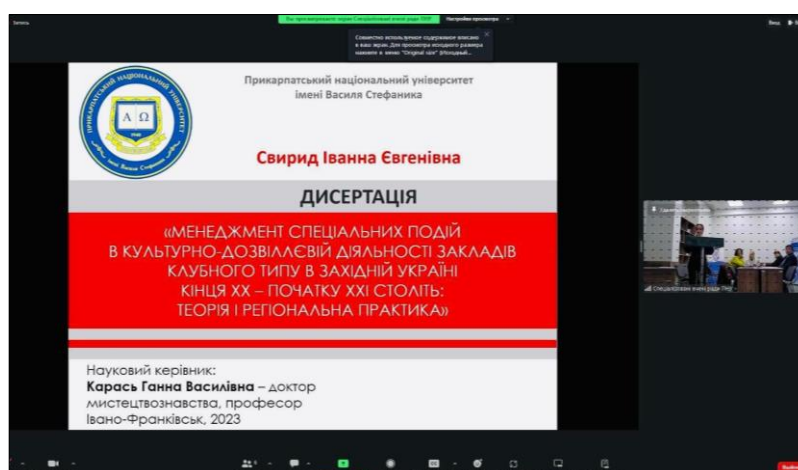

Рис. 12. Іванна Свирид на захисті дисертації

Отож, тривала науково-творча взаємодія двох освітніх інституцій – Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і Фахового коледжу культури і мистецтв м. Калуш є запорукою їхнього розвитку і успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Без пісень нема життя...» (До 40-річчя заснування музичного факультету Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника : музично-краєзнавчий альманах / упорядн.: Дутчак В. Г., Карась Г. В., Ортинська М. З., Чоловський П. М. Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. 140 с., іл.
2. Навчально-науковий інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2001–2021 рр.) : довідково-презентаційне видання / під заг. ред. А. В. Грицана. Івано-Франківськ : Фоліант, 2021. 368 с. з іл.
3. Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, особистість : матеріали Першої Регіональної науково-практичної конференції / ред.-упор. Я. Яців, І. Свирид. Калуш, 2022. 178 с.

Дутчак О. І.,

*к.і.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту
НН Інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)*

РЕАЛІЗАЦІЯ НАДАННЯ АКТУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ УПРАВЛІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, ШОУ-БІЗНЕСУ ТА ІВЕНТМЕНЕДЖМЕНТУ ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Для реалізації надання актуальних на сьогодні освітніх послуг відповідно до наказу ректора 5 червня 2014 р. у структурі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника створено кафедру організації туризму та управління соціокультурною діяльністю, яку згодом перейменовано на кафедру управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту. Керівництво відносно молодого інституцією очолив заступник декана факультету туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат наук з державного управління, доцент Василь Васильович Шикеринець. Її науково-педагогічним колективом з вересня 2015 р. для потреб міжнародних культурних центрів, соціокультурних інститутів, органів державного управління та місцевого самоврядування, консалтингових агенцій, продюсерських центрів та студій розпочато підготовку фахівців за новою спеціальністю – 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності».

Сьогодні діяльність кафедри є надзвичайно багатогранною та характеризується не тільки участю у мейнстрімі сучасного культурного життя країни та регіону, а

нерідко діяльність її колективу стає наріжною для формування нових тенденцій у сфері розвитку проектів управлінського та культурологічного змісту, що особливо приваблює сучасну молодь, яка прагне досягнення професійного успіху.

Низка напрямків діяльності кафедри, що здійснюється у рамках забезпечення освітньої програми «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітнього рівня бакалавр, повністю відповідає запитам територіальних громад Івано-Франківської області: дипломне проектування, розвиток науково-дослідної роботи студентів, підтримка та максимальний розвиток творчих особистостей, вокально-інструментальні заняття та концерти, участь у вокальних та хореографічних конкурсах, організація масових заходів. Основоположними напрямком діяльності з надання освітніх послуг виступає підготовка фахових управлінців із знанням місцевої специфіки – кадрів для апарату управління органів влади різних рівнів у галузі, фахівців з реклами, PR-менеджменту, арт-менеджерів, фахівців для міжнародних культурних центрів, тощо.

Колектив кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту

Дипломне проектування спрямоване на оптимізацію використання ресурсного потенціалу територіальних громад, розвитку соціокультурної сфери кожної ОТГ Івано-Франківської області. На території області представлено унікальні етнокультурні ресурси – збережену етнографічну спадщину чотирьох етногруп (Гуцульщина, Бойківщина, Опілля та Покуття), що вдало доповнюється з природними атракціями Карпат Прикарпаття, а з також вагомим творчий та інтелектуальний потенціалом жителів регіону. Ці та інші ресурси стають основою розвитку різноманітних бізнес-проектів на сторінках кваліфікаційних (дипломних) проектів. Орієнтовна тематика дипломних проектів:

- Державна політика у соціокультурній сфері: особливості реалізації в умовах проведення децентралізації влади.
- Ефективне управління закладами соціокультурної сфери в сучасних умовах.

- Управління комунікаційними процесами між посадовими особами органів місцевого управління та жителями територіальних громад: соціокультурний аспект.

- Культурно-історична спадщина Івано-Франківської / Коломийської / Долинської / Калуської ОТГ та ін. та їх використання в соціокультурній сфері.

Підтримка та максимальний розвиток творчих особистостей – наших студентів. Основне завдання колективу кафедри полягає у виявленні мистецьких, креативних та управлінських талантів молодих людей, їхній максимально можливий розвиток. Особлива увага звернена до творчих, обдарованих особистостей з сільської місцевості, що більшою мірою потребують підтримки та допомоги у самореалізації. Цікавою та вкрай потрібною формою організації навчального процесу виступає тривала практика запрошення видатних особистостей для проведення практичних занять, під час яких воно діляться зі студентами власним досвідом, дають поради для досягнення успіху.

Відкрите практичне заняття з шоуменом Сергієм Притулою

Підтримка та розвиток талановитих особистостей реалізується у тісному зв'язку з **організацією масових заходів, вокально-інструментальними заняттями** на базі Культурно-мистецького центру, що діє при кафедрі.

Організація масових заходів має різноматичну основу. Спеціальність «Менеджмент соціокультурної діяльності» виступає співорганізатором багатьох фестивалів, що щорічно відбуваються на території обласного центру. Студенти також організовують та приймають участь у різноманітних челенджах, флешмобах, сучасних масових інсталяціях.

Однією з форм підтримки самореалізації творчої молоді є зустрічі з відомими митцями, зокрема з членами Національної спілки письменників України та інших організацій для налагодження тісної та плідної комунікації між творчими особистостями. Поряд з тим інтенсивно вивчається культурна та економічна специфіка

Третя Регіональна науково-практична конференція

всіх локальних зон області та України загалом, що відбувається у рамках навчальних дисциплін «Краєзнавство», «Пам'яткознавство», «Охорона та використання історико-культурної спадщини», «Економічні процеси в соціокультурній діяльності», «Бізнес-планування», «Організація івентзаходів», тощо.

Святковий концерт з нагоди відзначення Дня працівника культури в Україні

Презентація Збірки «Непроминальне» членкині НСПУ Наталі Данилюк та презентація творчості студентки групи МСДз-31 Волошин Наталі

Важливим компонентом та родзинкою освітньої діяльності є закордонне стажування, під час якого студенти здобувають фахові компетенції у кращих закладах соціокультурного сервісу, туризму та готельного господарства різних країн світу, розширюючи світоглядні обрії та набуваючи практичного досвіду.

*Студентка 2 курсу Аліна Симоненко
отримала титул «Міс Івано-Франківськ – 2017»*

2023 рік був ознаменований двома важливими процесами в житті кафедри: переходом кафедри до іншого структурного підрозділу – Навчально-наукового Інституту мистецтв у межах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та активною та плідною проєктною діяльністю колективу кафедри щодо запровадження нової освітньої програми «Менеджмент соціокультурних проєктів та креативних індустрій» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Успішне виконання проєкту обумовило те, що освітню програму затверджено та ведено в дію з 1 вересня 2024 року відповідно до наказу ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 31 січня 2024 року.

Готуємо успішних управлінців! Ми працюємо для Вашого успіху!

Полікарпова Л. П.,
*заступник генерального директора
з науково-методичної роботи
Національної бібліотеки України для дітей,
заслужений працівник культури*

СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ У ПРОСТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Сучасна світова культура все більше актуалізує нагальну потребу в синтезуванні різних видів духовної діяльності людини, зокрема різних видів мистецтва (від грец. *synthesis* – поєднання, складання в єдине ціле). Філософія та культурологія єдині у твердженні, що ХХІ століття, прагнучи до гуманітарного ренесансу, має повернутися до органічного художнього синтезу. Практично в усі епохи активізації синтезу мистецтв філософи відводили йому важливу роль у справі вдосконалення світу. Цей аспект не втрачає значущості й сьогодні.

Мистецтво є особливим явищем культури, основою якого є життєво важливі переживання людини. Воно може бути як формою самовираження, так і засобом комунікації з глядачами або слухачами. Мистецтво відображає культурні, історичні та соціальні аспекти суспільства, а також може надихати, піднімати настрій та стимулювати креативність.

А ще мистецтво грає важливу роль у житті дитини – сприяє розвитку її творчих здібностей, емоційного інтелекту та естетичного сприйняття. Воно навчає дітей співпереживати, розуміти красу, а також розвиває їхню емоційну інтелігенцію. Взаємодія з мистецтвом допомагає виражати почуття та думки, розвиває уяву та креативність. Виховання дітей у мистецькому середовищі сприяє загальному розвитку та формуванню художнього смаку. Тож одним із напрямів діяльності бібліотек для дітей є виховання і духовне збагачення особистості дитини, знайомство з різними видами мистецтв; формування духовно-моральних якостей, залучення до читання книг з мистецтва; формування художнього смаку на прикладах кращих творів національного та світового мистецтв, розвиток творчих здібностей.

Розкрию деякі аспекти з поєднання різних видів мистецтв на прикладі діяльності Національної бібліотеки України для дітей.

Завдяки співпраці з видатними фахівцями коледжу унікальною акцією стала Всеукраїнська естафета «Нас єднає рушник-рекордсмен», яка об'єднала обласні бібліотеки для дітей з усієї України. Центральним символом цієї ініціативи став легендарний 11-метровий рушник, виготовлений студентами та викладачами коледжу, прикрашений орнаментальною символікою різних етнографічних груп України. Під час візиту до Фахового коледжу культури і мистецтв у рамках науково-практичної конференції керівників обласних бібліотек для дітей було вирішено організувати тур рушника усіма обласними бібліотеками для дітей, аби його побачили наживо не тільки на Івано-Франківщині, але й по всій Україні. Тож 22 лютого 2022 року естафету прийняла, презентувавши рушник мешканцям міста, Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач». А вже після 24 лютого

естафета набула нових сенсів. Попри повномасштабні військові дії, місію було відновлено, і рушник помандрував Україною далі – у Полтаву, Дніпро, Кропивницький, Черкаси, Чернівці, Хмельницький, Рівне, а 20 січня 2023 року рушник знову зустрічали у столиці, але вже у Київській обласній бібліотеці для дітей. З січня по квітень рушник-рекордсмен представили у містах-героях Київщини – Макарові, Ірпіні, Бучі, Бородянці, Гостомелі, Броварах, які найпершими опинилися в окупації і вистояли завдяки незламності українського духу. Тож рушник, мандруючи країною, експонувався в обласних бібліотеках для дітей і зібрав десятки тисяч вдячних глядачів, сотні дописів та перепостів у соцмережах. Естафета стала символічним утвердженням єдності української культури і сприяла поглибленню розуміння та зацікавлення української молоді у своїй культурній спадщині.

Широкого розголосу набув проєкт **«Вишиванка для Залужного»** – створення унікальної рукотворної сорочки для головнокомандувача ЗСУ. Розробив оригінальні орнаменти та надав матеріали (льон, нитки, голки, схеми, листівки) партнер бібліотеки – бренд українського одягу «Етнодім». До процесу вишивання долучилися 1500 осіб: діти, батьки, бібліотекарі та гості – письменники, актори, ведучі, дипломати, військові, волонтери, журналісти та іноземці. Діти навіть створили співанку «Вишиваємо для Залужного», на яку записали кліп. Влітку 2023 року вишиванку передали головнокомандувачу особисто! А точна її копія як експонат вже зберігається в Музеї історії України у Другій світовій війні.

Простір знайомства з сучасною музикою та спілкування з українськими музикантами – це проєкт **Музична платформа «Слухай своє»**. Формат інтерактивних зустрічей дозволяє краще зрозуміти творчість виконавців. Нашими гостями були: Лілія КОРОЛЮК, Христина Охитва, фронтвумен гурту «Lena Ivanova», NAVKA – співачка і продюсер проєкту #УкраїнаВПіснях, Даріна Красновецька – учасниця дитячого Євробачення 2018, Ігор Горохоцький – переможець Голосу країни, гурт «Зорепах», співачка Вікторія Падалко, заслужена артистка України Руслана Лоцман, співак Тарас Тополя, Іван Маруніч і гурт «Карта Світу» – автори хіта «Пес Патрон», Олена Усенко – зірка Дитячого Євробачення-2021, учасниця проєкту «Голос. Діти».

Неабияку роль у житті юного покоління відіграє і **кіно**. Воно має велику силу емоційного, морального та естетичного впливу. Виховання користувачів засобами мистецтва кіно у бібліотеці здійснюється через реалізацію проєкту **«Будь патріотом! Дивись своє, українське!»**. Він передбачає популяризацію українського дитячого кінопродукту, організацію переглядів художніх та мультиплікаційних фільмів, знайомство з історією українського кіномистецтва, зустрічі з діячами кіноіндустрії (режисери, актори тощо). Серед інших заходів у рамках проєкту відбулися покази: фільму «Сторожова застава» та спілкування з творчою групою; відомої кінострічки «Довбуш» та зустріч з режисером – заслуженим артистом України, лауреатом Державної премії імені О. Довженка, віцепрезидентом Національної академії мистецтв України Олесем Саніним; історичного художнього фільму «Щедрик» та знайомство з режисеркою Олесею Моргунець-Ісаєнко та актором Андрієм Ісаєнко.

Ще однією мистецькою складовою, без якої зараз важко уявити діяльність нашої бібліотеки, є театральні студії. Вперше театр у бібліотеці з'явився 1981 року, коли бібліотекарі вирішили розширити засоби популяризації дитячої літератури. Поєднавши у своїй роботі казку і лялькову анімацію, вони створили самодіяльний гурток ляльок. Наразі у бібліотеці працює три різнопланових театральних студії, які готують вистави за творами дитячих письменників. Це народний **театр-студія «Мрія»** для дітей молодшого і середнього шкільного віку; творчий **медіапростір Вподобайка production** для майбутніх блогерів, телеведучих та акторів (10-14 років); дитячий **театр анімації «Уявляндія»** для дітей 7-12 років.

Змістовною є і **виставкова діяльність** бібліотеки – це різноманітні експозиції творчості митців, які формують естетичний смак дитини, сприяють духовному розвитку та інтелектуальному зростанню. З успіхом відбулося відкриття об'ємно-просторової інсталяції «Вкрадене дитинство» художника-графіка Костянтина Лапушена; у рамках проєкту «Вишиймо разом рушник Перемоги» представили унікальну виставку українських рушників і картин «Вишивана моя Україна» майстрині Наталії Ребрик та київської поетеси, громадської діячки, голови ГО «Всеукраїнське об'єднання «Поступ жінок-мироносиць», заслуженого працівника культури України Зої Ружин. Мала широкий резонанс презентація виставки витинанок «Паперовий живопис» народного майстра України, майстра авторської техніки багатошарового витинання Анжели Юрківської; грандіозною подією стала виставка картин «Основи» заслуженого художника України, одного з найпомітніших митців станкового живопису сьогодення, лауреата Міжнародної літературної премії ім. Григорія Сковороди «Сад божественних пісень», професора кафедри живопису Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури Генрі Ягодкіна до 300-річчя від дня народження великого філософа і просвітника Г. Сковороди. Важливим стимулом заохочення дітей до творчості та визнання їхніх художньо-естетичних досягнень є виставки дитячої творчості. Вони сприяють пробудженню творчої діяльності у користувачів бібліотеки.

Ще однією формою творчого розвитку є проведення різноманітних **всеукраїнських конкурсів малюнку та витворів декоративно ужиткового мистецтва**: Всеукраїнський конкурс дитячого малюнку «Вільнюсу – 700», Всеукраїнський конкурс дитячих ілюстрацій до поезій Тараса Шевченка та Шандора Петефі «Батьківщині» спільно з Посольством Угорщини в Україні, Всеукраїнський екологічний конкурс малюнків «Майбутнє планети у наших руках!» тощо.

У нас також діє **інклюзивний проєкт «Мистецтво – вакцина»**. Кожен читач, а особливо з інвалідністю, може розраховувати на індивідуальну допомогу бібліотекаря. На заняттях спілкуються на різну тематику, обговорюють види декоративного розпису, переглядають художні альбоми видатних митців та малюють у різних техніках. Творчість дітей, реалізована під час цих зустрічей, дає можливість висловити та відтворити внутрішні почуття, переживання, сумніви та сподівання. Ми створюємо максимально сприятливе і комфортне середовище та приділяємо особливу увагу дітям найбільш вразливих категорій.

І таких прикладів поєднання різних видів мистецтв у нашій бібліотеці ще багато. Ми прагнемо з самого раннього віку прилучати наших відвідувачів до мис-

тецтва, яке, як повітря, необхідно їм для всебічного розвитку. Це відкритий світ, орієнтований на живі і весь час змінні потреби дитини. Завдяки мистецтву діти вчаться бачити і берегти красу навколишнього світу, отримують вірні моральні орієнтири, гармонійно розвиваються. І усі наші дії спрямовані на виховання культурного покоління, яке в майбутньому стане надією і опорою нашої країни.

Качмар О. В.,

*доктор філософських наук, професор,
Навчально-науковий інститут мистецтв
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)*

ІВАН РУБЧАК – ЗНАМЕНИТИЙ ІВАН КАРАСЬ

Історія Української держави, народу, міста творилась і твориться конкретними людьми. Серед них були відомі і неznані патріоти отчої землі, які своїми ділами і помислами формували і формують обличчя нації, народу. Без цих людей не було б минулого та сьогодення, адже держава твориться зброєю і культурою.

У XIX – на початку XX ст. у Калуші народилися і працювали визначні громадські та політичні діячі, просвітяни, письменники, представники мистецьких кіл. Вони внесли помітну лепту до загального процесу національного відродження.

Творцеві модерного театру, славетному оперному українському співакові з унікальним сильним басовим голосом, актору галицьких театрів, уродженцю міста Калуш Івано-Франківської області, Івану Дем'яновичу Рубчаку 7 березня 2024 (1874–1952) виповнилося б 150 років від дня народження.

Народився знаменитий актор у Калуші в 1874 р. Будучи одним, з п'ятнадцятьох дітей у батька, йому довелося самотужки завойовувати місце під сонцем, йдучи шляхом співака, диригента, актора і директора театру. Рубчак пройшов майже весь шлях у історії розвитку нового українського театру Галичини. Дев'ятнадцятирічним хлопцем він уже співає соло в хорі міста Калуша, а пізніше сам керує хорами «просвітницьких» читалень, стає в число кращих акторів.

Юнак закінчив школу у Калуші, згодом Станіславську гімназію (1894). Перед Іваном Рубчаком відкрилася нагода вступу до духовної семінарії, до цього спонукав і батько, але хлопець відмовився. Під впливом аматорських вистав у народному домі у молодого Рубчака з'явилося палке захоплення сценою.

У Станиславові гастролював український театр, який під час відбору взяв актора на роботу артистом. Так 20 літній юнак стає на стежку актора і співака, спочатку виконуючи епізодичні ролі. Він уперше зіграв у єдиному тоді в Галичині українському театрові «Руська бесіда» (Львів) 1894р. і впродовж десяти років співав на його сцені [1].

Його ім'я, як представника трохи старшого покоління, вірного давнім традиціям, з пошаною вимовляємо після таких театральних діячів на теренах Західної України, як М. Венцаль, Й. Стадник, В. Блавацький та ін.

Життя і діяльність Івана Рубчака – це окремі сторінки історії українського театру Західної України, творцем якого він був уже з самого початку свого свідомого життя.

Заслужене місце Рубчак здобув собі своїм талановитим, виконанням як першорядних, так і другорядних ролей. Він довгі роки був незмінним виконавцем ролі Карася у відомій опері «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, ця роль була коронною у репертуарі актора, він зіграв її тисячу двісті разів. Майстерно зіграв ролі свинаря в «Циганському бароні», Виборного («Наталка Полтавка»), Зевса («Орфей у пеклі» Ж. Оффенбаха, Хоми («Ой не ходи, Грицю» М. Старицького) та багатьох інших.

Весела вдача, справжній український гумор, лагідний характер майстерна гра – все це викликало симпатію у тих, з ким актор зустрічався, а також його поява на сцені викликала захоплення і ентузіазм у глядачів.

У житті всі актори та й багато постійних відвідувачів театру називали його просто «Рубцьо», в цьому відчувалось і любов до нього, і безпосередність, і щирість [2].

Дев'ятнадцятирічним хлопцем він уже співає соло в хорі міста Калуша, а пізніше сам керує хорами «просвітницьких» читалень, стає в число кращих акторів.

У 1904 р. пішов на світову війну як січовий стрілець. На землях Великої України, де спочатку до «австрійців» місцеве населення ставилось з недовірою, стрільці продовжували свою безкорисливу культурницьку працю. Вони влаштовували концерти на честь українських письменників – Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, організовували театр, у якому грали фахові актори-стрільці та аматори.

Театр був важливим культурним чинником під час першої світової війни. Про його потребу Я. Гриневич писав: «Серед, жахливих подій на фронті, голоду у заплілю – людський ум – як військовий, так і цивільний бажав розради, забуття, бо-дай на кілька годин будня». Серед артистів-стрільців були першорядні виконавці – І. Рубчак, В. Коссак, М. Венцаль, Я. Барнич (диригент), С. Банах (тенор). До репертуару воєнного часу входили народні п'єси та оперети: «Ой не ходи Грицю», «Вій», «Безталанна», «Маруся Богуславка», «Невольник» [3].

У 1924 – 1941 роках Рубчак працює в тернопільському театрі.

У січні 1934 р. до Калуша приїхав театр «Руська бесіда». На сцені Народного дому калушани тепло вітали свого знаменитого земляка, артиста цього ж театру Івана Рубчака, який блискуче зіграв роль мандрівного дяка у п'єсі «Чумаки» Івана Карпенка-Карого. Іван Рубчак успішно виконував твори М. Лисенка, українські народні пісні.

Працювати артистам було досить важко. Суспільстводо до театру в ті часи ставилося спершу неприхильно: на акторів дивилися як на безвірників. Тому велику користь у справі піднесення історично-побутового театру зробили Микола Садовський та Марія Заньковецька, які приїхали з Києва до Галичини. Найнявши львівський театр, вони цілий рік ставили свої вистави як у Львові, так і в інших містах. Незвичайну зустріч зробили їм у Коломиї гуцули з товариства «Січ», «прийнявши їх в число почесних членів».

Після їх виступів громадськість прихильніше ставилося до театру, зросли народні пожертви. На вистави стала приходити теж значна частина польського громадянства. І. Рубчак пригадує, як уже по в'їзді Садовського та Заньковецької, театр дав кілька вистав у Кракові і в парку Йордана та здобув велику прихильність публіки, особливо виставами «Запорожець за Дунаєм», в якій Рубчак виконував свою знамениту роль Карася [5].

У травні 1900 року вперше в історії Українського театру «Руська бесіда» гастролювала у Кракові. Серед прихильників був і польський письменник і драматург Владислав Оркан. Він після цього написав п'єсу «Скапаний світ», яку було перекладено українською мовою. У цій драмі успішно виступила дружина І. Рубчака, актриса Катерина Коссаківна-Рубчакова. Ця п'єса впродовж майже трьох років з успіхом йшла у львівському театрі. Партнером по сцені був молодий Лесь Курбас [2].

Іван Рубчак не любив репетицій. «Ой, репетицій же він не любив, – підкреслював Крижанівський. – Як тільки почує: «Рубцю, на сцену...» – відразу зникає з театру. Стадник, головний постановник, гнівався, а потім лагіднішав, бо знав, що таким є Рубчак і ніяка репетиція його не змінить. Деякі ролі Рубчак знав, дуже точно деякі менш точно, а інші так «по-своєму», дещо навіть змінював чи робив додатки. А публіка навіть любила і чекала від нього тих додатків і змін у тексті. Це бавило її, а Рубчакові надавало тієї нештучної симпатичності, чого часто не можуть придбати актори дуже високої кляси [3].

Багато клопоту мав наш Рубцю із сценічною обстановкою та декораціями особливо відколи увійшли в моду так звані котари. «Ну скажіть, будь-ласка, – казав невдоволено Рубчак, – яка різниця, чи цей монолог має відбутися тут, чи там, стоячи чи сидячи, за столом, чи перед столом? Головне, щоб він відбувся взагалі, а де не важно. Ну, а з тими котарами – ціла розпука. Замість поставити хату як хату, з дверима, вікнами, образами та рушниками – понавішували тих полотен, по цілій сцені, і знай тепер, де двері, а де вікно... І наш бідний Рубчак дуже часто забував де двері, і з тяжкою бідою потрапляв за лаштунки»[3].

Останні роки великої акторської праці Івана Рубчака пройшли на сцені Львівського театру імені Марії Заньковецької, де він зіграв велику кількість сценічних ролей, за що отримав у 1945 почесне звання «Заслужений артист УРСР», а в 1950 р. став лауреатом Державної премії.

Помер актор у Львові 11 травня 1952 р., похований на Личаківському кладовищі поряд з славетною Соломією Крушельницькою [4].

У своїх промовах на похороні багато колег-артистів високо оцінили сценічну діяльність Івана Дем'яновича Рубчака.

Рубчака з високою честю можна назвати корифеєм української сцени. Він прожив складне, але надзвичайно цікаве життя, яке пробігло мов кадри справді українського кінофільму. Творчість актора була багатожанровою і багатогранною. Він був для галичан «втіленням акторського лицарства, народним артистом краю», як зазначав В. Блавацький – видатний український актор, режисер.

Творчість і життєвий шлях актора маловідома і мало досліджена сторінка української театральної спадщини: зігравши більше 500 ролей, пропрацювавши

понад 50 років у різних трупах Галичини та Карпатської України, у Львівському оперному театрі (1941–1944) та Львівському театрі імені Марії Заньковецької, мають стати продовженням до більш детального вивчення та аналізу мистецької, громадської діяльності та отримання належного визнання видатного калушанина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка І. Іван Рубчак : заслужений лицар галицького театру. *Свобода*. URL: <https://svoboda.te.ua/ivan-rubchak-zasluzhenyj-lyczar-galyczkogo-teatru/>.
2. Гриншич П. Стрільці на сцені. *Новий час*. 1936.
3. Іванів Г. Іван Рубчак у житті й на сцені. *Калузьке Віче*. 1990.
4. Рубчак І. Д. URL: <https://musical-world.com.ua/artists/rubchak-ivan-demyanovych/>.
5. Іван Рубчак – співак, актор (70 років тому). *Український погляд. Історичний календар*. 10.05.2022. URL: <https://ukrpohliad.org/calendar/ivan-rubchak-spivak-aktor-70>.

Вінтонів Х. М.,

к. і. н., доцент кафедри
документознавства та інформаційної діяльності
Івано-Франківського національного технічного
університету нафти і газу (м. Івано-Франківськ)

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗВО ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ УСПІХУ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІФНТУНГ)

Формування іміджу організації є невід’ємною частиною її діяльності та одним із досягнень. Для того, щоб організація чи окрема особистість мала тривалий успіх, їй необхідно постійно дбати про власну репутацію: формувати імідж, розвиватися, популяризувати свою діяльність та підтримувати зв’язок із навколишнім середовищем (наявними та потенційними клієнтами, партнерами, засобами масової комунікації, суспільством в цілому). Саме позиція організації на ринку та сприйняття її суспільством впливає на функціонування і взаємовідносини. Так організація може не лише формувати уявлення людей про себе, а й впливати на їхні думки чи навіть дії. Завдяки добре створеному іміджу вона може успішно функціонувати та займаючи високі позиції на ринку.

Говорячи про імідж у загальному, більшість дослідників вважають, що імідж (від лат. *imago*, *imag* – образ) – це образ відомої особи або речі, який створюється засобами масової інформації, літературою, уявою або самим індивідом; це стиль і форма поведінки. За словами В. Королько, імідж – це уявлення про людину, товар чи інститут, який цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою публіситі, реклами або пропаганди. Об’єктом іміджу переважно є людина, група людей, організація, а іноді – неживі предмети (товари, послуги, продукти). Імідж містить не тільки природні властивості, але й спеціально створені. Незалежно від

бажань як самої організації замовника, так і фахівців, імідж – це об'єктивний фактор, який відіграє значну роль в оцінці будь-якого соціального явища або процесу. Він цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою пабліситі, реклами або пропаганди [4].

На відміну від іміджу особистості, сформувати і здобути імідж установи набагато складніше, адже це в рази відповідальніше і потребує більше часу. Для того, щоб сформувати власний імідж будь-яка організація чи підприємство повинно виробити репутацію перспективної установи і подавати себе як певну «особистість» зі своєю організаційною культурою (зовнішній і внутрішній вид установи, стиль та поведінка співробітників, загальна корпоративна етика та атмосфера в колективі). Таким чином, установа повинна вміти демонструвати свій «характер» не лише на конкурентному ринку, а й через подачу інформації про себе у ЗМІ.

На думку Л. Г. Шморгуна, імідж організації поділяється на два взаємопов'язані види: зовнішній (образ організації по відношенню до неї груп громадськості) та внутрішній (образ організації в очах співробітників). Зовнішній імідж створюють шляхом розроблення рекламної кампанії, якості продукції, налагодження зв'язків із засобами масової інформації та суспільної роботи (сприйняття компанії суспільством). Формування внутрішнього іміджу полягає у створенні загальної атмосфери всередині компанії, співвідношенні позитивного і негативного ставлення співробітників до керівників і політики компанії у цілому, що реалізуються завдяки впровадженню систем тренінгів, програм стимулювання і заохочення співробітників, а також рівнем організації та координації взаємодії великої кількості людей, спрямованої на досягнення спільних цілей [6]. Таким чином, імідж компанії, що існує в свідомості співробітників, це її внутрішній образ, а імідж компанії у свідомості клієнтів, конкурентів, партнерів, тобто людей, що не входять у число співробітників – зовнішній її образ. Формуватися він починає одразу ж, як тільки компанія виходить на ринок. До основних елементів іміджу організації (установи, підприємства) Л.Г. Шморгун відносить: управлінський і фінансовий імідж, який показує загальне функціонування установи та її позицію на ринку; імідж товарів і послуг – їхня якість, відгуки клієнтів; імідж громадський – показує активність установи у громадському житті суспільства; імідж роботодавця – його загальний образ в очах співробітників.

Варто зазначити, що для формування репутації компанії (установи, організації, підприємства) необхідними є «зв'язки з громадськістю» (паблік рілейшнз). Оскільки, на громадську думку впливають різні соціальні інститути, організації, групи осіб або окремі особистості, то покладаючись на їхню репутацію і образ, люди можуть здійснювати певну діяльність, робити аналіз ситуації та висновки. Таким чином, в умовах ринку кожна установа (організація, підприємство) повинна постійно відстежувати власну позицію та удосконалюватися, щоб протистояти конкурентам. Загалом, будь-яка організація повинна підтримувати зв'язок із навколишнім середовищем, а будь-яка особистість – дбати про власний імідж. Відстоювати власний бренд та втримати клієнта доволі складно, тому виникає потреба у створенні елементу управління суспільними відносинами, інформаційною складовою та іміджем суспільства. Одним із таких елементів є створення іміджу (пев-

ного образу, який вирізняє установу чи особистість серед інших) через використання PR-технологій – методів, спрямованих на надання позитивного чи негативного ставлення до явища, компанії або особистості в середовищі людей і сферах суспільної діяльності [5].

Однією із не менш важливих і водночас складних сфер застосування іміджеології є освітня, особливо щодо закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Позитивні характеристики і хороші відгуки визначають не лише успіх та перспективи ЗВО, а й формують його образ в очах громадськості та привабливість для майбутніх студентів. Позитивний імідж забезпечує хороший рейтинг. На думку О.О. Зеркіної, структура іміджу ЗВО містить такі компоненти [2]: 1) імідж освітньої послуги – уявлення людей щодо освітніх послуг, які надає університет (якість освіти, доступні спеціальності, вартість послуг, наявність додаткових послуг тощо); 2) інформаційний імідж – уявлення та реакція щодо функціонування ЗВО (інформація про стиль життя, суспільний статус, особистісні характеристики); 3) внутрішній імідж установи – уявлення викладачів та студентів про ЗВО (культура організації та соціально-психологічний клімат); 4) імідж ректора ЗВО і вченої ради – уявлення про здібності, установки, ціннісні орієнтації, психологічні характеристики, зовнішність; 5) імідж персоналу – збірний, узагальнений образ професорсько-викладацького складу; 6) соціальний імідж – уявлення громадськості про соціальні цілі й ролі ЗВО в економічному, соціальному та культурному житті суспільства; 7) візуальний імідж – уявлення про організацію, засновані на зорових відчуттях, що фіксують інформацію про інтер'єр корпусів, лекційних аудиторій, фірмовій символіці ЗВО; 8) бізнес-імідж – уявлення про ЗВО як про суб'єкт ділової активності.

Деякі науковці, зокрема Ю.М. Карпенко та Н.Л. Карпенко, вважають, що будь-яка інформація, яку ЗВО надсилає у зовнішнє та внутрішнє середовище, є фактично іміджевою і репутація, яку має університет у свідомості представників громадськості, є прямим наслідком усієї його діяльності. На їхню думку, імідж університету має такі складові [3]: 1) якість освіти – відповідність процесу освіти державним стандартам, певний зміст та форми навчання, рівень сформованості знань та умінь студентів, а також вихованість, самовизначення, самореалізацію; 2) образ персоналу – кваліфікація викладачів та допоміжного персоналу, особистісні якості, знання технологій навчання, зовнішній вигляд працівників; 3) стиль освітньої установи – контакти співробітників із зовнішніми об'єктами, стиль взаємодії між учасниками освітнього процесу, загальний стиль роботи, корпоративна культура, психологічний клімат; 4) образ керівника ЗВО – персональні особливості, соціальні характеристики, цінності, професійні характеристики; 5) зовнішня атрибутика – наявність логотипу, гербу, зручність користування веб-сторінкою, застосування фірмових кольорів, шрифту, корпоративних рекламних матеріалів, фірмового канцелярського приладдя; 6) ціна на освітні послуги – платність освітніх і додаткових послуг; 7) рівень психологічного комфорту – уявлення про рівень комфортності середовища освітньої установи серед студентів та викладачів.

Розглядаючи освітню сферу з точки зору маркетингу і менеджменту, можна сказати, що кожний ЗВО, особливо приватний, є конкурентоспроможним і для того, щоб привернути увагу «споживача» (учня, студента) до себе, йому потрібно

докладати певних зусиль, тобто добре працювати над своїм іміджем. Деякі освітні установи навіть створюють спеціальні відділи (наприклад, відділ зв'язків з громадськістю), які займаються цим питанням і, відповідно, отримують перевагу над іншими. Імідж ЗВО – це його стиль, а під стилем ЗВО можна розуміти сукупність усіх методів, прийомів, дій, які використовує навчальний заклад у своїй діяльності. Кожний ЗВО намагається все більше знаходити нові методи та підходи у своїй діяльності. Коли діяльність певного ЗВО відрізняється від діяльності інших ЗВО і при цьому є ефективною, то це забезпечує залучення аудиторії.

Іноді на вибір потенційних студентів впливає візуальний імідж ЗВО, його яскрава атрибутика, до якої належать прапор, гімн, емблема тощо, також функціонування власного вебсайту, де можна побачити всі елементи атрибутики. Оскільки, ми живемо в час стрімкого розвитку Інтернет-технологій і більшість аудиторії переглядає інформацію про певний заклад саме в Інтернет-мережі, то надання якомога більше позитивної інформації (традиції, історія) є обов'язковою умовою отримання позитивного іміджу та залучення нової аудиторії. Гарно оформлена і показана зовнішня атрибутика ЗВО показує, що цей заклад є особливим, не таким як інші, і якщо це вдається донести до аудиторії, то кількість аудиторії ЗВО збільшиться [1].

У будь-якій діяльності важливе місце займає позиція установи на конкурентному ринку та в очах громадськості. Оскільки університет – це освітня установа, а не некомерційна, маркетингова діяльність, то про її позицію свідчитиме рейтинг та загальний імідж. Так, як кафедра документознавства та інформаційної діяльності є складовою Інституту гуманітарної підготовки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, то імідж обох структур впливає один на одного. Відповідно до класифікації Ю.М. Карпенко, складовими іміджу ЗВО є такі елементи:

1) якість освіти – ІФНТУНГ вважається престижним і єдиним в Україні технічним університетом, отже студенти різних спеціальностей, які здобули освіту у ньому, цінуються на ринку праці. Професорсько-викладацький склад кафедри ДІД надає якісні освітні послуги для спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», про що свідчать досягнення студентів на різних конференціях та олімпіадах. Завдяки викладачам кафедри ДІД студенти отримують необхідні знання з дисциплін загальної та фахової підготовки: української та англійської мов, історії України, філософії, політології, соціології, етики та естетики, психології та педагогіки, документознавства, аналітико-синтетичної переробки інформації, засобів масової інформації, міжкультурної комунікації, архівознавства, інформаційного менеджменту та маркетингу та ін. Керівництво Інституту сприяє належній організації навчального процесу, допомагає впроваджувати нові освітні технології (наприклад, кредитно-модульна, рейтингова система) та створює відповідні умови навчання із використанням сучасного програмного, технічного забезпечення та інформаційно-комунікаційних технологій (платформи дистанційного навчання Moodle);

2) імідж керівної ланки – керівник ІППДУ та завідувач кафедри ДІД є одними із найуспішніших науковців ІФНТУНГ. У їхніх напрацюваннях безліч важливих

наукових робіт, які входять до науково-інформаційного фонду України та світу. Завдяки керівництву та професорсько-викладацькому складу студенти Інституту отримують необхідне навчально-методичне забезпечення для якісного функціонування освітнього процесу;

3) образ персоналу – професорсько-викладацький склад кафедри ДІД має безліч наукових досягнень та напрацювань. Крім цього, усі викладачі кафедри мають хороший імідж серед своїх колег та студентів. Вони не лише надають якісні освітні послуги та щорічно поповнюють вітчизняний та міжнародний науково-інформаційний фонд своїми працями та знаннями, а й підтримують хороші взаємовідносини зі студентами, викладачами університету, іншими ЗВО, освітніми установами та партнерами у освітній сфері. Зважаючи на це, можна сказати, що образ персоналу створює хороший рівень психологічного комфорту для працівників, стейкхолдерів та партнерів кафедри;

4) імідж споживачів освітніх послуг (студентів) – студенти спеціальності є старанними та активними. Завдяки спільній співпраці з викладачами вони досягають значних успіхів та допомагають у профорієнтаційній діяльності. Так, студенти кафедри щорічно потрапляють у рейтинг кращих студентів ІФНТУНГ;

5) візуальний імідж – спеціальність має свій логотип та девіз «Ми – птиці інформаційного простору» (Ліна Костенко).

6) внутрішній імідж – корпоративну культуру кафедри ДІД становлять цінності, стійкі норми, погляди, життєві принципи та ідеї, які виникли в ІФНТУНГ. Університетом розроблено ряд нормативних актів (наприклад, Етичний кодекс викладача та студента, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти, Положення про організацію освітнього процесу тощо), яких повинен дотримуватися кожний структурний підрозділ. Завдяки дружнім взаємовідносинам та спільним професійним цілям, професорсько-викладацький склад кафедри ДІД робить усе можливе для того, щоб підтримувати корпоративну культуру та вести налагоджену роботу у наданні освітніх послуг. Викладачі часто співпрацюють один з одним при написанні спільних наукових робіт, перевірці знань студентів (проведення відкритих пар, участь у екзаменаційних комісіях), що сприяє підвищенню іміджу кафедри ДІД, спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та ділової репутації ІПДУ;

7) імідж ЗВО як ділової організації – окрім освітніх послуг, кафедра ДІД може також надавати такі послуги комерційного характеру як проведення досліджень, розробка проєктів, проведення наукових заходів тощо. Завдяки міжнародній співпраці (наприклад, з 2002 року кафедра ДІД активно співпрацює з Корпусом Миру США в Україні, а 19 березня 2019 року між ІФНТУНГ та Університетом Південної Алабами було підписано Меморандум про співпрацю) студенти та викладачі мають можливість брати участь у віртуальних програмах обміну, міжнародних конференціях та інших освітніх заходах.

Розглядаючи роботу кафедри ДІД з точки зору іміджеології, варто зазначити, PR-технології, які при цьому використовуються:

1) спеціальні заходи – Дні відкритих дверей, Дні документознавця (організацією займаються також студенти кафедри ДІД), наукові конференції (наприклад,

студентські конференції з документознавства) та профорієнтаційна діяльність (наприклад, поїздки у школи міста та області, участь у ярмарках професій). Крім цього, до спеціальних заходів із паблік рілейшнз можна також віднести щорічні відвідини студентів різних соціальних інститутів (бібліотек, музеїв, архівів тощо);

2) спонсорство і благодійність. Викладачі та студенти кафедри ДІД беруть участь у різноманітних благодійних та волонтерських заходах. Так, щорічно проводиться збір коштів та гуманітарної допомоги (наприклад, інтелектуальні ігри для збору коштів для ЗСУ, благодійність до Дня Св. Миколая тощо). Такі заходи сприяють не лише інформуванню абітурієнтів про студентське життя та перспективи спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а й викликають зацікавленість суспільства до ІГПДУ та майбутніх фахівців;

3) внутрішньо-корпоративні комунікації – співпраця викладачів кафедри ДІД між собою та з викладачами інших кафедр університету (написання спільних методичних розробок, наукових статей, участь у відкритих парах, при врученні дипломів, проведенні студентських конференцій тощо);

4) використання Інтернет-технологій. Кафедра ДІД веде сторінки у соціальних мережах: Facebook (2 сторінки) та Instagram, а також має розділ на сайті університету. Наповненням контенту сторінок займаються не лише викладачі, а й студенти кафедри ДІД, завдяки чому інформація оновлюється майже щоденно. Вони охоче діляться власними спогадами зі студентського життя, досягненнями, цікавою інформацією та беруть участь у різноманітних обговореннях.

Отже, імідж – це спеціально або випадково створений образ особистості чи установи в очах суспільства, наявність якого є показником її успішності. Завдяки використанню PR-технологій у формуванні позитивного іміджу ЗВО, результатом є привернення споживачів освітньої послуги та демонстрування цінностей, якими він керується в процесі надання освітніх послуг, та його участь у вирішенні економічних і соціальних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зацерівна М. О. PR-технології у формуванні іміджу закладів вищої освіти сфери культури : дис. ... канд. наук із соц. ком. : 27.00.06 / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2019. 241 с.
2. Зеркіна О. О. Формування іміджу ВНЗ з використанням PR-технологій. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2013. Вип. 5. С. 68-73.
3. Карпенко Ю. М., Карпенко Н. Л. Імідж вищого навчального закладу: основні складові та проблеми формування. *Науковий вісник Полісся*. 2015. № 1(1). С. 118-124.
4. Королько В. Г. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика : підручн. для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. 831 с.
5. Олійнич С., Іліка Г. Різновиди сучасних PR-технологій. Чернівці : Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/market/4448-riznovidi-suchasnikh-pr-tekhnolo-gij.html>
6. Шморгун Л. Г. Менеджмент організацій. Київ : Знання, 2010. 452 с.

Дутчак О. І.,

к.і.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Кіндрацький О. С.,

студент спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

СУТНІСТЬ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Будь-який бізнес, в тому числі й у соціокультурній сфері – сфері креативних індустрій, – у процесі ведення господарської діяльності, співпрацює з іншими підприємства соціокультурної сфери та інших галузей, контрагентами, банківськими установами, податковими службами та безпосередньо споживачами своїх послуг, тобто володіє можливостями, перспективами та потенціалом розвитку, які не завжди залежать від розвитку самої економіки. Природна еволюція будь-якого виду інституції містить послідовні зміни у функціонуванні, кадровому русі, управлінні ресурсами, персоналом, технологічному аспекті та підходах до управління. Такі зміни, що час від часу виникають, можуть бути як позитивними, так негативними, а також такими, що характеризують покращенням стандартів якості, фінансових можливостей, підвищенням ефективності та продуктивності праці, а також посиленні мотивації персоналу. Негативні зміни виражаються у зниженні економічної активності за рахунок. Це може статися через недосконале управління та застаріле обладнання, технологію діяльності та обслуговування. Саме негативні зміни виступають передумовою входження підприємства соціокультурної сфери до передкризового чи кризового стану [1].

Сам термін «кризова ситуація» як такий можна визначити як концентрацію, комплекс кризових явищ, що є певною «межею» накопичення проблемних ситуацій різного ґатунку, що може призвести до банкрутства, припинення існування підприємства соціокультурної сфери [2, с.6]. Вчений Рамазанов С. К. вважає, що для ефективного подолання кризової ситуації на підприємстві необхідно насамперед розрізняти її симптоми, а також причини та чинники, що її спричиняють [4, с.19].

Під симптомами кризи варто розуміти перші прояви нестабільності, спричинені різними чинниками та умовами, проте на основі яких важко встановити справжні причини появи перших ознак нестабільності. Причини кризи на підприємстві – це явища чи події, а також їх поєднання унаслідок яких з'являються симптоми та чинники проблемних ситуацій. Причини кризових ситуацій, на думку вченого, різноманітні [3].

За особливостями (джерелами) виникнення причини криз можна поділити на:

- об'єктивні, що пов'язані з постійними потребами модернізації самого підприємства, його «реакції» на суспільні зміни»;

- суб'єктивні, що полягають у помилках системи менеджменту на підприємстві;
- природні, що характеризують зміни мезо- та макросередовища, під які установа соціокультурної сфери мусить підлаштовуватися [5, с.20].

З точки зору підприємства соціокультурної сфери причини кризових явищ можна поділити на:

– зовнішні, що пов'язані з тенденціями зовнішнього середовища, такими, як конкуренція, політична ситуація в країні, тенденції глобального рівня розвитку економіки, культурних процесів;

– внутрішні, які пов'язані з недосконалістю управління маркетинговою стратегією, мотивацією, недоліками в організації комунікативної політики підприємства, інноваційною та інвестиційною політикою підприємства соціокультурної сфери, внутрішніми конфліктами та іншими внутрішніми чинниками [5, с. 20].

Чинниками виникнення та розвитку кризових явищ можуть виступати вже певні виявлені закономірності у діяльності підприємства соціокультурної сфери, що спричиняють кризу [1].

Інші вчені вважають, що симптомами проблемної кризової ситуації на підприємстві можуть виступати: розвиток фінансових проблем, ділові конфлікти, зниження рівня попиту, – тобто поява перших ознак негативних тенденцій, сама їх тенденційність та певна стійкість таких явищ. Чинниками кризової ситуації є зниження якості надання послуг соціокультурного характеру, порушення технологічної дисципліни, відсутність реакції на суспільні зміни, тренди, збитковість в діяльності, зменшення рентабельності, велика заборгованість, тощо [3].

Внутрішні чинники настання кризового стану простежуються:

– у сфері діяльності – місцезнаходженням установи соціокультурної сфери, дефіцитом або надлишком капіталу, що не використовується з метою прибутку, нераціональним рухом результатів виробництва, неоптимальними компонентами діяльності, незадовільним рівнем виробничого потенціалу, використанням недосконалої технології, відсутністю реакції на суспільні зміни, низькою якістю обслуговування, відсутністю фахових компетентностей працівників [1, с. 26].

– у сфері капіталу (меншою мірою позначається на установах соціокультурної сфери) – неоптимальною структурою капіталу, відсутністю фінансової стратегії, недосконалістю фінансового планування, необґрунтованими інвестиційними рішеннями та невдалими проєктними рішеннями [5, с. 405];

Природним виступає бажання менеджера, керівника підприємства попередити кризу та не дозволити їй стати причиною занепаду діяльності організації. Для цього потрібно розуміти, що уніслідку певних дій чи їх відсутності може статися з конкретною установою. Тому розглянемо різновиди криз, до яких може бути чутливим підприємство соціокультурної сфери. Кризові ситуації як такі розрізняються не лише за причинами появи та розвитку, але і за своєю сутністю [2].

За масштабом впливу кризові ситуації поділяються часткові, що позначаються на лише частині підприємства соціокультурної сфери, і системні, тобто ті, що охоплюють усе підприємство соціокультурної сфери. За рівнем управлінського впливу можна виділити керовані та некеровані кризові ситуації, а також відпо-

відно, ті, що піддаються та не піддаються змінам, впливу. Відповідно за рівнем впливу наслідків існують легкі та системні кризові ситуації. Системні кризові ситуації є складними та нерівномірними, що може призвести навіть до знищення, ліквідації організаційно-економічної одиниці. За характером перебігу можна простежити явні та приховані кризові ситуації, а за проблематикою надходження «джерел» кризових явищ – зовнішні та внутрішні. Зовнішні кризові ситуації обумовлені зовнішніми чинниками, а тому важко піддаються корегуванню, проте можливо зважати на них заздалегідь та передбачувати [2].

Організаційна кризова ситуація. Це такий вид кризової ситуації, за якої відбувається порушення комунікаційних процесів, виникнення ділових конфліктів, загострення безвідповідальності, зниження мотивації та організаційної культури, невиконання поставлених завдань [3].

Фінансова кризова ситуація виступає явищем, за якого один або декілька значних фінансових активів раптово втрачає істотну суму своєї номінальної вартості. Як наслідок, з'являється нездатність організації існувати на попередніх засадах [2].

Кадрова кризова ситуація може виникнути внаслідок незаконних або неетичних дій співробітників (витік конфіденційної інформації, зловживання становищем та неетична поведінка керівника, крадіжка майна або клієнтів, конфліктні ситуації), незалежно від того, чи це трапилося на робочому місці, чи за межами організації [4].

Технологічна кризова ситуація. Назва говорить сама за себе – даний вид кризової ситуації характеризується проблемними ситуаціями у функціонуванні серверів або програмного забезпечення. Дана кризова ситуація у широкому розумінні є дефіцитом новітніх технологічних рішень, кризою науково-технічного прогресу. Така кризова ситуація може

призвести до втрати великих обсягів доходу, змусити клієнтів поставити під сумнів надійність компанії, або заплямувати їхню репутацію.

Психологічна кризова ситуація. У сучасних умовах її можна віднести до таких проявів на робочому місці як: стрес, незадоволеність заробітною платою та умовами праці, несприйняття соціального клімату у команді і т.д., проте варто зауважити, що даний тип кризової ситуації легко можна передбачувати та попереджувати.

Природна кризова ситуація. Причинами даного виду кризової ситуації виступають невідворотні природні катаклізми: землетруси, урагани, повені, пожежі, шторми та інші природні явища, що можуть пошкодити або повністю зруйнувати активи підприємства соціокультурної сфери: виробничий потенціал, локацію діяльності, тощо [4].

Для керівника підприємства важливим є розуміння сутності кризових ситуацій. Головним чином їх вирішення залежить від розуміння наслідків, які вони спричиняють: як негативні, так і позитивні. У свою чергу одним із наслідків кризової ситуації може бути перехід до іншої кризи, більш глибокої та тривалої.

Як стверджують сучасні українські науковці Даніч В.М та Пархоменко Н.О., «протиріччя, що призводять до кризових ситуацій виникають між: необхідним обсягом ресурсів, які споживає підприємство соціокультурної сфери, та можливістю їх залучення; можливою та необхідною виробничими потужностями під-

приємства соціокультурної сфери; цінами пропозиції та попиту на них; кількісними та якісними характеристиками соціокультурних послуг та відповідними характеристиками ринкового попиту; між фактичним та запланованим розподілом прибутку підприємства соціокультурної сфери на виробничий та соціальний розвиток; ринковою вартістю послуг (продукту) та обсягом витрат на їх виробництво» [2, с. 211].

Отже, кризові явища в процесі існування підприємства соціокультурної сфери як цілісної системи стають відображенням загострення протиріч структурних елементів підприємства між собою, а також у зв'язку із впливом зовнішнього середовища, яке важко спрогнозувати та належним чином підготуватися до його змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. Київ : ЦУЛ, 2003. 504 с.
2. Даніч В. М., Пархоменко Н. О. Визначення кризового стану підприємства соціокультурної сфери. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 4. С. 208-218.
3. Даніч В. М. Понятійний апарат теоретико-множинних моделей економічної безпеки. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2012. № 24 (II). С. 194-202.
4. Рамазанов С. К., Надьон Г. О., Степаненко О. П., Тимашова Л. А. Інноваційні технології антикризового управління економічними системами : монографія / під ред. проф. С. К. Рамазанова. Луганськ Київ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. 480 с.
5. Хіт Р. Кризовий менеджмент для керівників : пер. з англ. Київ : Наук. думка, 2002. 566 с.

Дутчак О. І.,

к.і.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Свись Ю. М.,

студент спеціальності
«Менеджмент соціокультурної діяльності»
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

ОРГАНІЗАЦІЯ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ ЯК КОМПОНЕНТ СФЕРИ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЙ

У сучасному глобалізованому світі головним соціальним інститутом виховання та розвитку особистості все ж залишається сім'я. Досі проблема її зміцнення, гармонізації залишається однією з базових потреб суспільства. Сім'я вирішує багато завдань соціального виховання та культурного розвитку особистості у наш час. Суспільний статус та значення сім'ї і культурно-освітній рівень посилюють

актуальності проблем змістовного використання вільного часу при організації сімейного відпочинку. Дозвілля як важливий компонент життя сучасної людини стає необхідною умовою гармонійного розвитку кожного члена родини, взаєморозуміння між батьками та дітьми. Змістовне, цікаве дозвілля дозволяє кожному члену сім'ї бути цікавою особистістю для своїх близьких. Організація змістовного сімейного дозвілля виступає одним із напрямків розвитку креативних індустрій у наш час [3].

На сьогодні сімейне дозвілля характеризується протилежними тенденціями як формами організації:

- активні форми проведення дозвілля (спортивні відвідування дозвіллевих комплексів, туризм);
- «одомашнення» системи дозвілля (сімейне спілкування, читання, ігри з дітьми, перегляд телепередач, прогулянки, ведення домашнього господарства).

На змістове наповнення та форми організації сімейного дозвілля мають вплив сучасні тенденції розвитку соціокультурної сфери – креативних індустрій сучасного світу:

- наявність вільного часу;
- зайнятість обох батьків;
- мала кількість дітей у сучасній сім'ї;
- наявність неповних сімей, окреме проживання дітей та батьків;
- постійна диверсифікація форм дозвілля у системі пропозицій підприємств соціокультурної сфери [7].

Загалом напрямки реалізації сімейного дозвілля визначається тією роллю, яку відіграють у життєдіяльності сім'ї соціокультурні чинники, такі як: напрямок культурних інтересів батьків; спільність та структура дозвіллевих занять; хобі членів сім'ї, рівень розвитку духовного світу батьків, освіта, фінансове становище, спосіб життя та ін. [4].

Дозвілля сім'ї особливо залежить також від віку самого подружжя. Адже кожна вікова група обирає свої специфічні форми відпочинку. Молоді сім'ї віддають перевагу масовим формам дозвілля, сучасним напрямкам, цікавляться новаціями, тимчасовими захопленнями, моді, стихійності, тобто піддаються впливам змінних модних трендів. Молоді сім'ї намагаються добре збалансувати індивідуальні та сімейні інтереси, часто змалечку залучаючи дітей до суспільної активності. Але, здебільшого, об'єкти креативних індустрій мусять враховувати в своїй діяльності той факт, що спільне сімейне дозвілля молодих сімей з дітьми може мати бюджетну спрямованість при виборі послуг дозвілля [1].

Сімейне дозвілля у даний період визначається вибірковістю, раціоналізмом, врахуванням побажань інших членів родини. Головним чинником вибору соціокультурного продукту для проведення дозвілля виступає рівень сімейного прибутку. Родини, що не мають високого рівня матеріального забезпечення, не можуть дозволити собі участі у дороговартісних дозвіллевих заходах: гірськолижний спорт, відвідування басейнів, кінний спорт, тривалі туристичні екзотичні поїздки, зимові види спорту, відвідування певних концертів. Часто перевага бюджетному дозвіллю: спільне хобі, прогулянки, відвідання кінотеатрів, велопогулянки, рибальство,

спільний перегляд телепередач. Основною формою сімейного дозвілля сьогодні в Україні залишається спільне проведення вихідних та відпусток. Масовий характер організації дозвілля на природі майже цілком пов'язаний з сучасною мобільністю населення, автоматизацією та технічним оснащенням побуту, належною туристичною пропозицією [1].

Основним принципом сімейного дозвілля виступає саме спільна участь у дозвіллевих заходах батьків та дітей. Хоча досить часто центри дозвілля, плануючи дозвіллеві заходи для сімей, розробляють та пропонують диференційоване сімейне дозвілля за такими категоріями його учасників: окремо дозвілля дітей, окремо заходи для дорослих та спільні заходи для дітей та батьків. Остання форма організації сімейного дозвілля є найефективнішою для використання усіх можливих варіантів проведення сім'ями свого вільного часу та максимально враховує інтереси дітей, максимально сприяє їхньому розвитку.

Перед закладами соціокультурної сфери постає завдання розробити послуги організації змістовного дозвілля, які би користувалися попитом серед українських родин для організації змістовного проведення вільного часу

Різноманітні дозвіллеві установи (туристичні агенції, центри дозвілля, молодіжні організації, клуби) намагаються задовольнити потреби найвибагливіших сімей, урізноманітнити анімаційні та інші дозвіллеві атракції. Їхніми програмами передбачена проведення зустрічей із спортивними тренерами, соціальними педагогами, ветеранами, відомими діячами, робота консультаційних бюро, материнських груп, проведення психологічних тренінгів, сімейних вечорів відпочинку, різні освітні й навчально-пізнавальні заходи. Особливо важливим компонентом сучасного дозвілля виступають різні напрямки анімації. Для дітей, що відвідують заклади разом з батьками, можуть проводитися уроки етикету, розважальні конкурси, різнотематичні художні гуртки, виставки дитячого малюнка, відкриваються театри мам та дітей, ігрові кімнати, школи естетичного виховання, різнотематичні заходи, зустрічі, перформанси, навчальні заняття [2].

Сучасні різноманітні заклади соціокультурної сфери державної форми власності та комерційноорієнтовані весь час поновлюють перелік своїх пропозицій та послуг, здійснюють постійний моніторинг чинників, що впливають на організацію дозвілля, модних трендів та інших тенденцій. Так, створюються групи для немовлят, різноманітні гуртки з розвитку, переглядаються дитячі програми, проводяться спільні дозвіллеві заходи для дітей і батьків, відкриваються майстер-класи та інші форми організації соціокультурного обслуговування. Значну роль відіграють також супутні послуги, які доповнюють проведення вільного часу. Це кіоски з продажу товарів спортивного, туристичного призначення, спеціалізовані магазини із рукоділля та товарів для творчості, солярії, масажні кабінети, спеціальні дитячі спортивно-танцювальні школи, ясла для малюків та інші [7].

Організовуючи сім'ї до участі у дозвіллевій діяльності, варто сприяти тому, щоб насамперед відпочинок для них був дійсно сімейним. Для реалізації такої мети насамперед перед розробкою дозвіллевої програми закладу варто перш за все проаналізувати демографічну ситуацію у регіоні, який обслуговує дозвіллева установа, зацікавлення, фінансові спроможності; з'ясувати мотиви участі сім'ї у до-

звіллевих програмах; проаналізувати культуру дозвілля типової сім'ї в регіоні, її інтереси, побажання, традиції, досвід проведення дозвілля, вивчити склад сімей та їхні запити [6].

Крім світової політики, що сформувалася на основі тривалої практики організації сімейного дозвілля, формування дозвіллевої сфери та залучення до організованого дозвілля максимальної кількості сімей, залежить від державної політики та діяльності органів місцевого самоврядування, духовних цінностей суспільства, впливу етнокультурних умов. На сьогодні ця проблематика сильно загострилася та потребує особливої уваги щодо її вирішення на державному рівні з огляду на реалії воєнного стану та пов'язана із вирішенням цілої низки інших соціальних проблем, спричинених війною (зростання кількості неповних сімей, інвалідів, в тому числі дітей з особливими потребами, потребами соціальної та психологічної реабілітації).

Одним із напрямків вирішення проблем організації є залучення батьків до підготовки і реалізації різноманітних дитячих дозвіллевих заходів: тематичних івентів, казкових спектаклів, ігрових шоу, творчих конкурсів. Тут важливим виступає те, що у процесі дозвіллевої діяльності батьки та діти знаходять себе у нових ролях: як організатори, актори, активні учасники, судді, тощо. Самоцінність дозвіллевих занять важко переоцінити. Вона вбачається й у тому, що в дозвіллевій діяльності набувається і усвідомлюється власний новий досвід дитини, формується життєва її позиція, самовизначення [2].

Значної уваги у комерційних та некомерційних організаторів дозвілля потребують сім'ї з дітьми-інвалідами, які потребують особливих форм організації дозвілля. Обмежені фізичні чи ментальні можливості дитини кардинально змінює побут, матеріальний стан та поведінку сім'ї, спосіб життя, бажання, цінності, взаємозв'язок із соціальними інститутами, навколишнім світом, іншими дітьми [2].

Дозвіллева реабілітація дітей-інвалідів сприяє їх відновленню здоров'я та поверненню до активного життя за допомогою відповідних дозвіллевих форм і засобів. Адже лише комплексна реабілітація передбачає поєднання і використання потужних можливостей туризму, арт-практик, рекреації, педагогіки, дозвілля, психології, мистецтва, культурології. Саме така різноманітність може забезпечити максимальне відновлення фізичного та емоційного здоров'я дітей-інвалідів, їх психологічну та соціальну адаптацію, подальший моральний та духовний розвиток, морально підтримати самих батьків у таких сім'ях. Напрямами таких програм організації сімейного дозвілля – це проєктування ігрових програм та розважальних конкурсів, пізнавальних акцій тощо [5].

Отже, на основі вищенаведеного, можна зробити висновки, що організація сімейного дозвілля виступає важливим компонентом розвитку креативних індустрій. Значення і роль спільного сімейного дозвілля важко переоцінити, його абсолютна важливість простежується в усіх без винятку суспільних сферах. Це важлива сфера реалізації відповідної політики держави, значущий компонент діяльності державних та комерційних установ соціокультурної сфери, якіна сьогодні намагаються врахувати дозвіллеві запити щодо організації вільного часу сімей та пропонують відповідні послуги, програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко Н. Б. Дозвілля сім'ї. Теоретичні та емпіричні аспекти : монографія. Київ : ДАКККиМ, 2001. 157 с.
2. Безверхня Г. Фактори, що впливають на вибір видів дозвілля людини. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2009. № 2–3. С. 56–59.
3. Кацавець Р. Сімейне дозвілля: від покоління до покоління. Київ : ЮНГ, 2016. 120 с.
4. Копієвська О. Р. Паркова індустрія : підручник. Київ : НАКККиМ, 2015. 208 с.
5. Скорик Т. В. Освітньо-виховний потенціал дозвілля : від народних традицій до сучасності. *Вісник Чернівецького національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. № 14. С. 212–216 с.
6. Сушицька І. М. Особливості дозвіллевої культури сучасної української сім'ї. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ : Міленіум, 2013. № 4. С. 126–131.
7. Яременко Н. В. Дозвіллезнавство : навч. посібн. Фастів : Поліфаст, 2007. 460 с.

Маланюк Т. З.,

*к.п.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)*

**КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА КАЛУЩИНИ В
ДОСЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНИХ ГАЛИЦЬКИХ КРАЄЗНАВЦІВ**

З останні роки є велике зацікавлення українських науковців про історію та культурну спадщину Калущини. Цікава і ще мало досліджена найдавніша історія Калущини. Сліди перебування первісних людей на території краю сягають доби новокам'яного віку (неоліту) V – початку IV тисячоліття до н. е. Завершується доісторична доба на Прикарпатті першими літописними згадками про білих хорватів, тиверців, уличів, племінні союзи яких проживали на цих землях у VII–X ст. н. е. і були нащадками стародавніх антів.

На думку археолога М. Смішка, попередниками східних хорватів, автохтонів Прикарпаття, були племена карпів, яких учені вважають носіями культури карпатських курганів. Особливістю згаданого періоду було інтенсивне будівництво городищ – зародків майбутніх міст. Анонімний географ Баварський вказує, що на території, заселеній тиверцями, було 148 городів. Саме на місці таких стародавніх городищ у X–XIII ст. появляються перші укріплені міста Прикарпаття: Галич, Тисмениця, Снятин, Тлумач та інші.

У XIV–XVI ст. оборонна система міських укріплень стає більш досконалою, будують замки бастионного типу, фортеці, активно застосовують вогнепальну зброю (гармати, гаківниці). Крім того, у містах формують спеціальні гарнізони озброєних

жовнірів, які служать у королеві і разом із приватними загонами магнатів та міщан захищають міста від нападників.

Разом з тим, найдавніші відомості про заселення і життя людей на території Калушини містять пам'ятки первісної матеріальної культури. Археологічні знахідки, виявлені в межах калуського регіону, свідчили про життя людей на цих землях ще в добу новокам'яного віку (неоліту) 5–4 тис. р. до н. е. Особливістю нинішньої археологічної мапи району є те, що в його межах, на жаль, не проводили систематичних археологічних розкопок.

Тому більшість пам'яток Калушини знайдена випадково, під час виконання земляних робіт, а тому часто не має наукового пояснення. Це особливо стосується експонатів шкільних музеїв і світлиць. Тим часом, бракує також методичних і наукових опрацювань для систематизації та упорядкування матеріалів з археології краю. Тому підготовлений реєстр археологічних знахідок, виявлених на території м. Калуш та в його околицях, буде лише першою спробою заповнити цю прогалину в історико-краєзнавчих дослідженнях краю.

Калуш – районний центр Івано-Франківської області. Вперше в історичних документах згадується в 1437 р. Місцевість, де нині розташований Калуш, була заселена здавна. Перші сліди праісторичних поселень тут археологи помітили ще в другій половині XIX ст. На пасовищі, званому Могилки, було виявлено ряд курганів, але вже тоді вони були знищені.

Цікаву знахідку археологи помітили в 70-х рр. XIX ст. біля урочища Струпкова гора. Під час копання рову в 1874 році тут випадково знайшли стародавній меч. У цій же місцевості розкопали відшліфовані сокири, одна з яких міститься в музеї археології Краківської Академії мистецтв. За спостереженнями дослідників XIX ст., Струпкова гора (1 км на південь від міста) була також місцем доісторичного кладовища. Кам'яні знаряддя праці знайдені в урочищі Залісся.

За припущенням проф. В Грабовецького, на території Калуша у V–XIII ст. могло існувати городище. Тут також міг бути центр племінного союзу (білих хорватів чи тиверців), адже не випадково місто залишилось центром волосного управління в княжі часи і в період польського панування [4, с. 19].

Археологічні пам'ятки Калушини відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Археологічні пам'ятки Калушини

Населений пункт Калуської ОТГ	Археологічні знахідки
Голинь	Двоярусна гончарна піч культури карпатських курганів (II–VI ст. н. е.)
Мислів	Стародавній могильник невідомого походження
Ріп'янка	Кам'яна сокира
Підгірки	Поселення доби бронзи III–I ст. до н. е.

Перегляд археологічних знахідок, виявлених на території Калушини, засвідчує наявність пам'яток матеріальної культури в 16-ти населених пунктах краю (Підгірки у складі Калуша). За часом появи їх відносять до різних епох і культур. За типом більшість знахідок є залишками знарядь праці (кам'яні та бронзові сокири, долота, скребачки, кераміка, рідше зброя). Сліди стародавніх поселень зафіксовані у дев'яти населених пунктах: Калуші, Верхній, Сівці-Войнилівській, Голині, Цвітовій та ін. Ґрунтові могильники виявлені в Калуші, Мислові, Сівці-Калуській, Сівці-Войнилівській, Голині, Томашівцях, Цвітовій, а курганні у двох селах району і Калуші. Холодна зброя (мечі) знайдена біля Калуша, в урочищі Струпкова гора, та в Томашівцях на ставищі. Гончарне виробництво було організоване в Голині.

Більш вагомі докази виробничої діяльності та життя людей в доісторичну добу дали б стаціонарні археологічні розкопки на території району. Наведені матеріали свідчать, що на Калушині, починаючи з доби неоліту, проживали племена щонайменше чотирьох археологічних культур [4, с. 21].

Більш ніж півтисячолітня історія міста пов'язана насамперед з величезними покладами калійних солей, з яких з давніх-давен продукували кухонну сіль у солеварних купках. Значення даного ремесла для економічного розвитку міста засвідчує і давній герб міста Калуша, на якому зображені три стопки кухонної солі.

У 1549 р. Калуш отримав статус «вільного міста» – йому надано Магдебурзьке право. Історія міста Калуша знала різні періоди свого розвитку [1, с. 4].

Письмову згадку про Калуш виявлена серед матеріалів Галицького земського суду датується 27 травня 1437 р. У цьому документі згадується «суд у найближчий день вівторок після Святої Трійці та за участю королівського підданого Драгуша із Калуша, який подав позов проти Митька із Куроша».

Результати пошуків науковців і краєзнавців сьогодні дають змогу говорити про більш раннє датування початку писемної історії міста, Зокрема, у публікації про Калуський замок, мовиться про, те що Калуш відомий із 1400 року, а краєзнавець Олексій Онівдук виявив посилення на галицькі гродські акти, в якому є згадка про Калуш за 12 вересня 1408 року. Наведені відомості ще уточнюються й документуються, а тому актуальною залишається дата 27 травня 1437 р. [6, с. 5].

За роки незалежності України у сфері наукових досліджень Калуша відбулися значні зрушення. Історичні та краєзнавчі студії з минулого Калуша підготували історики Володимир Грабовецький, Петро Сіреджук, Олег Малярчук, Роман Петрів, Ігор Ільницький і Іван Тимів, краєзнавці Михайло Коломиєць, Михайло Миронюк та інші.

2007-го до 570-ї річниці з часу першої письмової згадки наукові працівники Музейно-виставкового центру видали буклет «Калуш історичний». З нагоди 580-ї ювілейної дати заснування міста 2017 р. історики Калуша підготували збірник наукових праць «Калуські історичні студії», де опубліковано оригінал першої письмової згадки про Калуш, датований 27 травня 1437 р., а також переклад документа українською мовою. Цього ж року дослідники видали альбом листівок і фотографій, присвячений минулому Калуша, який є першим найповнішим виданням ілюстративних джерел з історії міста.

У фондах згаданого музею зберігаються цікаві своєю інформативністю і новизною документи, що стосуються минулого калуських храмів. Серед них – запис про освячення та першу службу Божу в храмі Святого Архістратиґа Михаїла в Калуші 1913 р., «Церковний інвентар парафії в Калуші» 1927р. та ін. У документальній збірці музею цікавими матеріалами репрезентовано й суспільно-політичне життя міста кінця XIX-XX ст.

Цікавим є розпорядження про зміни в I адміністративно-територіальному устрої Калуша 1924 р., зокрема приєднання до міської громади сільських громад сіл Бані, Загір'я та Нового Калуша, що в Калуському повіті; матеріали про діяльність добровільної дитячої спілки «Соколята» в Калуші; ухвала Калуської міської ради від 21 серпня 1991 року «Про політичну ситуацію в країні» та інші.

Окремий розділ музейної експозиції становлять документи й фотографії з історії національно-визвольної боротьби на Калущині 40–50-х рр. XX ст. Із речових матеріалів експонується польова сумка (планшет) для документів і топографічних мап сотенного УПА Івана Ґонти (Гамалії).

В архівному фонді музею зберігаються матеріали про громадські організації та культурні установи Калуша, зокрема рішення Калуської міської ради про створення краєзнавчого музею в Калуші.

Із документів правового характеру в музеї зберігаються нотаріальні акти купівлі-продажу земельної власності, заповіти, боргові розписки другої половини XIX – середини XX ст. тощо.

Окрему групу джерел становлять спогади та листування калушан, що охоплюють 30–90-ті рр. XX ст. У них висвітлено маловідомі сторінки суспільно-політичного й громадського життя Калуша в період польської займанщини, німецької та радянської тоталітарної дійсності.

Загалом збережені документи фонду «Архів» Краєзнавчого музею Калущини мають багату джерельну інформативність, насичену цікавим фактологічним матеріалом, який суттєво доповнює відому історичну інформацію про минуле і сучасне Калуша. Хронологічно ці матеріали охоплюють першу третину XIX – початок XXI ст. Вони різняться походженням, змістом, призначенням. Систематизовані матеріали засвідчують нагальну потребу археографічного опрацювання та публікації джерел з історії Калуша [5, с. 50-53].

Багато подій з історії м. Калуша та його околиць можна довідатися на сторінках першого наукового збірника «Калуські історичні студії», який присвячений 580-й роковини з пори первісної писемної згадки про м. Калуш. Автори цієї збірки підготували дослідження про маловідомі сторінки історії соляного міста Калуша.

Новизною фотографічного матеріалу вирізняється стаття історика П. Сіреджука, який працював в архівах Варшави, Вроцлава, Кракова інших міст Польщі й готує окреме дослідження про найдавніші відомості з історії міст і сіл Прикарпаття, в тому числі й про Калуш. У нинішній розвідні автор вперше анонсує маловідомі й незнайомі документальні відомості з історії Калуського замку XVI–XVIII ст. [3, с. 9-17].

Цікаві матеріали про життя греко-католицької громади Калуської ОТГ в минулому й сьогодні дала дослідниця Надія Руско, студії яких позначені науковим

розвідкам ролі церкви в духовному вдосконаленні вірних парафії Калуша й Калущини, розширила інформаційний діапазон про минуле храмів. [2, с. 65-72].

У дослідженнях краєзнавця І. Тиміва обговорено модерні документальні матеріали про кількість єврейського населення на Калущині у XVIII ст. дзвоноливарну продукцію відомих калуських ливарників Антона Серафима й родини Фельчинських.

Необхідно зазначити, що студія історика і краєзнавця Олега Малярчука – це деталізована оповідь вченого про визначальні періоди становлення хімічної індустрії у м. Калуші, здобутки й промахи на шляху становлення промисловості «соляного міста» [6, с. 7].

Таким чином, дослідження галицьких краєзнавців підтверджують наявність багатої культурно-історичної спадщини Калущини. Однак, в сучасній історіографії та літературних джерелах приділяється недостатньо уваги проблемі використання цієї спадщини в соціокультурній діяльності. Оскільки питання використання культурно-історичної спадщини Калущини як ресурсу соціокультурної сфери ще не було комплексно досліджено, виникає потреба у розробці теоретико-методичних основ для таких досліджень та проблем їх використання для вивчення рідного краю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пилип'юк В. Калуш. Львів : Світло й тінь, 2004. 88 с.
2. Руско Н. Церковно-релігійне життя Калущини: Аналіз минулого та сучасний стан. *Калуські історичні студії* : збірник наукових статей, присвячених 580-й річниці першої письмової згадки про Калуш / відп. ред. і упор. І. Тимів. Івано-Франківськ : Фоліант, 2017. С. 65-72.
3. Середжук П. З минулого Калуського замку. *Калуські історичні студії* : збірник наукових статей, присвячених 580-й річниці першої письмової згадки про Калуш / відп. ред. і упор. І. Тимів. Івано-Франківськ : Фоліант, 2017. С. 9-17.
4. Тимів І. Археологічні та архітектурні пам'ятки Калущини. *Краєзнавець Прикарпаття* 2003. № 2 (липень-грудень). С. 19-22.
5. Тимів І. Джерела з історії Калущини в документальній збірці краєзнавчого музею Калущини. *Краєзнавець Прикарпаття*. 2018. №31 (січень-червень). С. 50-53.
6. Тимів І. Перша наукова студія про Калуш від давніх часів до сьогодення. *Калуські історичні студії* : збірник наукових статей, присвячених 580-й річниці першої письмової згадки про Калуш / відп. ред. і упор. І. Тимів. Івано-Франківськ : Фоліант, 2017. С. 5-8.

Ганущак Н. І.,

студент IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Навчально-наукового інституту мистецтв
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)*

СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вирішення викликів, які постають перед суспільством, залежить від вмотивованих людей, які керують своїми діями, про що свідчить світова бізнес-практика.

Питання мотивації персоналу не до кінця вивчено в системах менеджменту, але воно є внутрішньою рушійною силою систем менеджменту. Важливість підвищення продуктивності та конкурентоспроможності всіх членів команди є необхідною умовою успіху будь-якого бізнесу. Праця як корисна діяльність людей є умовою існування і розвитку суспільства, призначеного для задоволення конкретних життєвих потреб. В управлінні важливу роль відіграє питання стимулювання трудової діяльності працівників і створення механізмів заохочення.

Сьогодні існує кілька пояснень мотивації, які можна розділити на два напрямки.

Перший буде розглядати мотивацію як сукупність факторів або причин. За цією схемою мотивація представляє потреби і цілі індивіда, умови праці (об'єктивні, зовнішні та суб'єктивні, внутрішні знання, уміння, навички, поведінка), світогляд, переконання, рівень амбіцій та ідеалів тощо. Враховуючи ці фактори, приймаються рішення та формуються наміри. Теорії мотивації, які схильні розглядати мотивацію таким чином, називаються теоріями змісту. Прихильники цього напрямку визначають мотивацію як певну силу (зовнішню або внутрішню для людини), яка змушує людину виконувати певне завдання з пристрасстю та наполегливістю.

Другий напрям – процедурний, що є відповідною назвою для групи теорій мотивації, оскільки він розглядає мотивацію як динамічне, а не статичне явище, процес або механізм. Вони визначають мотивацію як процес спонукання себе або інших до дій, спрямованих на досягнення особистих або організаційних цілей.

Мотивація є однією з важливих функцій менеджменту, і є процесом заохочувати себе та інших членів колективу до дій, з метою досягнути особисті та організаційні цілі.

Мотивація праці – є бажанням працівників задовольняти свої потреби за допомогою праці. Під ним розуміють процес свідомого й відповідного впливу на поведінку людей на роботі. Для пояснення поняття «мотивація» необхідним є визначення змісту основних її категорій, які безпосередньо пов'язані зі змістом і логікою дій людей у процесі праці. Мотивація – це процес заохочення людей до роботи з використанням мотивації в людській поведінці для досягнення особистих або організаційних цілей [1].

В менеджменті – це функція лідерства, яка полягає в довгостроковому впливі на працівників з метою мотивації їх до праці, зміни ціннісних орієнтацій і структури

інтересів, створення відповідних мотиваційних факторів. Виходячи з цього, ми здійснюємо основну діяльність і розвиток людських ресурсів.

Основними рисами у системі мотивації працівника будуть:

- підтримка балансу між економічними цілями компанії та соціальною відповідальністю, сприяючи постановці та досягненню соціально важливих цілей організації;
- виконання функції комунікації між керівництвом, власниками організації та співробітниками [3].

Мотивація означає створення та підтримку взаєморозуміння в компанії, групі людей або усередині групи людей.

Існує два аспекти системи мотивації. Один аспект пов'язаний зі структурою і динамікою вартості робочої сили, диференціацією, особливо заробітної плати, створенням системи стимулювання праці. Другий пов'язаний зі стилем управління керівника. Вона буде проявлятися у тому, що відбувається поступовий перехід від авторитарного до демократичного стилю [2].

Мотивація є найважливішою функцією менеджменту і являє собою процес формування поведінкової мотивації та спонукання членів команди до дій для досягнення не тільки індивідуальних цілей, але й цілей організації. Зміст мотиваційної функції складають: визначення потреби співробітників і забезпечення матеріального задоволення організації, необхідність розробки системи винагород за виконання завдань, використання різних форм компенсацій, використання заохочення з метою забезпечення ефективної взаємодії між персоналом всередині команди та всього підприємства.

Завдяки реалізації мотиваційних особливостей менеджменту в організації вирішуються наступні завдання:

- забезпечення продуктивності і якості роботи;
- створення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі;
- визнання результатів праці працівників;
- поширення позитивного досвіду успіху;
- формування організаційної культури [4].

Отже, трудова мотивація як загальна функція менеджменту – це вид управлінської діяльності, що забезпечує процес спонукання себе та інших працівників до діяльності, спрямованої на досягнення особистих чи організаційних цілей. Ефективна мотивація залежить від предмета, цілей, характеристик і знань працівника. Мотивація очевидна в механізмах управління, але можливості для ефективної мотивації необхідно шукати як у методології, так і в мотивуючих організаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данюк В. М. Концептуальні особливості дослідження ефективності мотивації персоналу. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2016. № 11 (105). С. 55-61.
2. Дрогомирецька М. І. Мотивація праці як інструмент ефективного управління персоналом сучасної організації. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2018. Т. 18. Вип. 1 (1). С. 97-101.

3. Єськов О. Мотивація і стимулювання праці. *Економіка України*. 2021. № 2.
4. Танкевич Р. Г. Мотивування як функція менеджменту URL: <http://books.efaculty.kiev.ua/men/6/t7/1.html>.

Петрова О. М.,

*спеціаліст вищої категорії,
викладач Фахового коледжу культури і мистецтв
(м. Калуш)*

ІСТОРІЯ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (м. КАЛУШ)

В цьому році виповнюється 70 років від дня заснування Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

Заклад освіти є візиткою Прикарпаття, унікальним в своєму роді. Коледж здійснює підготовку фахового молодшого бакалавра для закладів культури і мистецтв – представників однієї з найгуманніших професій, що покликана виховувати в людей високі естетичні смаки, любов до національної культурної спадщини, народних звичаїв, традицій і обрядів.

Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш) функціонує в системі Міністерства культури і мистецтв України, та підпорядкований управлінню культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної державної адміністрації.

Заклад освіти створений Міністерством культури України в 1954 році, коли у Снятині згідно з Наказом № 140 від 8 лютого 1954 року був заснований Снятинський технікум підготовки культурно-освітніх працівників. Заклад освіти мав два відділення: бібліотечної і клубної роботи. В 1954 році в технікумі навчалось 12 студентів, викладацьку діяльність здійснювали 16 викладачів. Випускники отримували кваліфікації організатора-методиста клубної роботи і бібліотекаря.

За наказом № 18-853 Міністерства культури УРСР технікум реорганізовано в культурно-освітнє училище та відкрито народний, духовий, хоровий та режисерський відділи. З 1966 року функціонує хореографічний відділ.

В 1976 році заклад освіти переведений в місто Калуш і перейменований Міністерством культури України в культурно-освітнє училище, а в 1990 році в Калуське училище культури. Калуш став великим індустріальним центром Прикарпаття. Тому рішення про переведення закладу освіти з Снятина в Калуш було обумовлено потребою підняття культурно-масової роботи саме в цьому регіоні. Для функціонування закладу було виділено приміщення колишньої Калуської загальноосвітньої школи № 1. На території закладу запрацювали їдальня, концертний зал, гуртожиток. Багато викладачів, які працювали в Снятині переїхали в Калуш. До них приєдналися молоді музиканти, викладачі. Створювалися нові творчі колективи, ансамблі.

В 2005 році Калуське училище культури перейменоване в Калуський коледж культури і мистецтв.

Сьогодні – це заклад освіти, який має високий кадровий потенціал, в якому впроваджуються нові спеціальності, застосовуються інноваційні технології навчання та виховання, де навчається творча і талановита молодь, яка буде забезпечувати розбудову нашої держави, збагачувати її духовність та культуру.

У зв'язку з проведенням в Україні освітньої реформи та запровадженням фахової передвищої освіти з 2020 року заклад діє як Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш).

За час свого існування Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш) підготував понад вісім тисяч працівників культури: організаторів дозвілєвої сфери, викладачів хореографії, артистів ансамблю народного танцю, викладачів образотворчого мистецтва, керівників творчих колективів пісенного, інструментального, хореографічного, театрального мистецтва, режисерів естради, організаторів видовищно-театралізованих, концертних програм, викладачів музики.

Цінність життя людини повинна вимірюватися кількістю добра і любові, вкладених нею у кожен справу.

Сьогодні ми з великою вдячністю, шаною і повагою згадуємо людей, які творили історію коледжу. Багато цікавих, талановитих викладачів працювали в нашому закладі освіти. Зокрема наша колега по роботі **Іванків Любомира Іллівна**.

Вона була цікавою, творчою викладачкою. Надихала студентів на створення концертних програм, різноманітних конкурсів. Любомира Іллівна – викладач-методист, високоосвічений фахівець, викладач культурології, історії мистецтв, НП КДД. Для неї характерним була висока педагогічна майстерність, вимогливість до себе і до колег, творча співпраця зі студентами. Свою роботу спрямовувала на підготовку фахівців сфери дозвілля, здатних працювати в умовах ринкової економіки. Культурно-дозвілєві програми, організатором яких була Любомира Іллівна, приносили глядачам гарний настрій, естетичну насолоду, сприяли розвитку творчої ініціативи.

Кажуть, що незамінних людей не буває, але є неповторні, особливі. В діяльності кожного закладу освіти є люди про яких кажуть: «відданий своїй професії». Це неординарні особистості, які формують імідж. Саме це можна сказати про нашу колегу **Марію Петрівну Мельник**, досвідченого спеціаліста, яка присвятила себе вихованню і навчанню молодого покоління. Марія Петрівна була патріоткою України, відроджувала народні традиції і звичаї. Любила пісенний фольклор і прищеплювала цю любов своїм студентам. На заняттях Марії Петрівни завжди панував дух патріотизму, людської гідності.

Даниляк Н. М.,
спеціаліст вищої категорії,
викладач Фахового коледжу культури і мистецтв
(м. Калуш)

ТВОРЦІ ПРЕКРАСНОГО. СТОРІНКАМИ ПАМ'ЯТІ

Є на землі чудова професія, вибираючи яку, люди прекрасно знають, що у відповідь за свою працю вони не зароблять мільйони і не стануть знаменитими. Вони усвідомлюють, що будуть працювати більше звичайного і при цьому відповідати за чужі душі і чужі долі.

В народі кажуть, що письменник живе у своїх творах, скульптор – у створених ним шедеврах, а викладач живе в думках і справах своїх студентів. Щасливий той, хто вчасно висловив викладачам свою найщирішу вдячність за неосяжну працю, яку зробили вони для своїх студентів.

Незабутній хормейстер, талановитий викладач **Юліан Володимирович Дзюбанович** працював в коледжі багато десятиліть. З дитинства Юліан Володимирович мріяв стати хорovým диригентом. Освіту здобув у Івано-Франківському музичному училищі та Львівській консерваторії. Навчався на відділі хорového диригування. Почав торувати свій викладацький шлях ще з Снятинського культурно-освітнього училища. Неймовірний майстер своєї справи Юліан Володимирович умів прищепити студентам велику любов до хорového співу, домагався емоційного виконання творів, зберігав глибокі національні традиції. Окрім викладацької діяльності Юліан Володимирович зробив хорове аранжування Літургії, керував хором церкви Архистратига Михаїла в Калуші, в якому співали викладачі коледжу та інших закладів освіти міста. Хорові диригенти – це невмируща слава України, її скарб, її квіт і безнастанне диво для світу.

Куфлюк Петро Павлович, досвідчений хормейстер, обдарований викладач, людина відверта, щира, позитивна, професійна. Освіту здобув в Івано-Франківському музичному училищі та в Івано-Франківському педагогічному інституті імені В. Стефаника. Петро Павлович мав красивий голос – тенор, виступав як соліст, як учасник квартету, був знаним вокалістом на теренах Прикарпаття. Керував церковним хором Православної церкви в Калуші. Його професійність, відкритість до спілкування підкорювала як колег так і студентів.

Творчий внесок в розвиток спеціалізації «Народне пісенне мистецтво» зробила **Вікторія В'ячеславівна Дурбак**, талановита особистість, керівник вокального ансамблю «Намисто», куратор академічної групи. Вікторія В'ячеславівна навчалась в Калуському культурно-освітньому училищі, здобула вищу освіту в Івано-Франківському педагогічному інституті імені В. Стефаника, після завершення навчання повернулась у свою Alma mater як викладач. Під керівництвом Вікторії В'ячеславівни ансамбль багато виступав, брав активну участь в різноманітних концертних програмах, як в Калуші, так і на теренах області. В репертуарі ансамблю були народні пісні, твори українських композиторів. За професійну творчу

діяльність Вікторія В'ячеславівна була нагороджена відзнакою «Почесний громадянин Калуша».

Палко закоханий в народну музику **Володимир Дмитрович Якібчук** з дитинства знав, що стане музикантом. Це велике переконання привело його в Івано-Франківське музичне училище, навчався на відділі народних інструментів, вищу освіту здобув в Харківському державному інституті культури. Почав викладацьку діяльність в Снятинському училищі культури з 1962 року, а з 1965 – став керівником оркестру народних інструментів. З метою забезпечення оркестру репертуаром почав писати власні інструментовки, які і сьогодні мають колоритне, цікаве, оригінальне звучання. З 1965 по 1976 роки очолював комісію струнних оркестрових дисциплін. За багаторічну викладацьку діяльність виховав цілу плеяду випускників, які продовжують його починання. Серед його студентів багато досвідчених музикантів, викладачів, виконавців, диригентів, які з великою шаною і вдячністю згадують маестро Володимира Якібчука.

Талант **Танасія Олексійовича Малиша** – неабиякий. Ще з восьми років у селі Конятині, що на Буковині, він проявив себе. Змалку грав на скрипці, продовжував шліфувати свою музичну майстерність у військовому оркестрі. Саме тут навчився грати на кларнеті. Минали роки, зростала професійна майстерність Танасія Олексійовича. Любов до музики привела його до Чернівецького музичного училища, а згодом – у Донецький музично-педагогічний інститут. Тривалий час викладав у коледжі, керував оркестром народної музики «Трембіта». Калушани пам'ятають, яким авторитетом користувався духовий оркестр, котрим впродовж десяти років керував Танасій Олексійович, як тепло зустрічали на сцені появу народного самодіяльного оркестру народної музики «Трембіта». За заслуги у розвитку самодіяльної народної творчості, за особистий внесок у естетичне виховання молоді Танасію Олексійовичу було присвоєно звання: «Заслужений працівник культури України».

Народилась Марія Василівна Ляшкевич в мальовничому містечку Коломия. З десяти років почала займатися хореографією. Після восьмого класу поступила в Снятинське культурно-освітнє училище. Так склались обставини, що почала викладати з третього курсу. Вищу освіту здобула в Харківському державному інституті культури. Викладацькій роботі віддала 40 років. За ці роки було багато хореографічних постановок, виступів на сценах області. Ансамбль «Мереживо» підкорював своєю енергетикою глядачів Львова, Чернівців, Києва. Професія хореографа жорстка, вимоглива, не дає розслаблятися. Марія Ляшкевич виховала багатьох студентів, якими ми пишаємось. У травні 2009 року за вагомий особистий внесок у збагачення національної культурно-мистецької спадщини, за високу професійну майстерність Марії Ляшкевич було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Циклова комісія викладачів образотворчого мистецтва є наймолодшою, адже заснована в 1995 році. Педагогічний колектив шанує вагомий внесок викладачів, які віддали значну частину життя і творчих сил розбудові нашого закладу освіти. Серед таких викладачів **Кузюк Дмитро Михайлович**, який з дитинства мріяв про мистецтво. Мистецьку освіту здобув в Калуському культурно-освітньому училищі

та Рівненському державному інституті культури. Крім викладацької діяльності Дмитро Михайлович працював над оформленням інтер'єру училища наочними стендами, розробляв афіші та оголошення для різноманітних заходів. З 2000 року очолював циклову комісію образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Веселий, доброзичливий, комунікабельний, завжди готовий прийти на допомогу. Саме таким він назавжди залишиться у нашій пам'яті.

Вагомий внесок у розвиток спеціальності «Образотворче мистецтво» належить **Наталії Петрівні Якимечко**. З дитинства вона була творчою особистістю: малювала, танцювала в хореографічному колективі «Гуцулята». Освіту здобула в Калуському культурно-освітньому училищі та Прикарпатському національному університеті імені В. Стефаника. Тривалий час Наталя Петрівна очолювала комісію образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. За час її роботи на комісії відбулось багато змін: вивчення фахових дисциплін набуло нового звучання, до навчального плану додані додаткові дисципліни, зокрема «Художнє оформлення інтер'єру», «Дизайн одягу», «Історія орнаменту». В коледжі запровадили традицію проведення Дня художника. Своїм креативом і творчістю Наталя Петрівна заряджала колег і студентів. Була щасливою, життєрадісною, талановитою, зарядженою на позитив. Її запальна бачата, яку вона виконувала на конкурсі «Танці з викладачами», та її незрівнянна щира усмішка назавжди залишаться у наших спогадах.

Людина подорожує по своєму житті, подорожує в часі: з дитинства – в юність, з юності – в зрілість. І в кожного своє життя, одне – єдине і особливе. Кожен має в ньому своє призначення.

Неклюдова Т. Б.,

*спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)*

АНАТОЛІЙ ГРИЦАН – МИСТЕЦЬКА ПОСТАТЬ ПРИКАРПАТТЯ

**Пам'ять – це тиха присутність любові,
тінь якої завжди стоятиме за вашою спиною...**

С. Майданська

Є люди, як зорі. Вони згасають, а світло, яке вони дали, ще довго мандрує Всесвітами наших душ, нагадуючи кожному, хто ми, що ми, для чого ми... Таким для нас був і залишається колишній директор коледжу **Анатолій Васильович Грицан**.

«Все минає, не минає лише життя. Ви продовжуєте жити у кожному своєму вчинку, у кожному написаному вами слові», – так часто говорив Анатолій Васильович. Його життя стало прикладом втілення цього принципу. Не було справи, якою б він злегковажив, не було людини, якій би він не подарував маленьку часточку своєї душі.

Про нього можна говорити годинами, без перебільшення. Життя цієї світлої людини вражає калейдоскопом подій, багатьох дат значимих не лише в його житті, а і в житті нашої країни і нашої національної культури, зокрема нашого освітнього закладу. Він зробив надзвичайно багато для розвитку нашої етнокультури Гуцульщини, Покуття, загалом для України. З 1975 року до 1994 працював в Калуському культурно-освітньому училищі. Пройшов шлях від викладача, заступника директора, до директора училища.

Анатолій Васильович розбудовував Калуське училище культури (нині – Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш)). Під час цієї роботи він показав величезний талант керівника, неповторну харизму як великий подвижник мистецьких проєктів, програм.

Ніколи не був байдужим до жодного працівника, до жодної спеціальності чи комісії. Його уміння чути інших вражало багатьох. Він завжди ішов до людей з відкритим серцем, з відкритою душею. Безмежно любив роботу, колектив, студентів і отримував від цього задоволення. Він знав як підійти до людини, щоб допомогти їй себе розкрити. З ним було легко і просто. Це був не просто директор, викладач, це був батько! Керівник високої честі і совісті, він ніколи не дозволяв собі переступити через людину. В нього був унікальний талант – не заважати людям. Завжди мотивував. За його керівництва училище стрімко розрослося, посилилось в кадровому плані. Творча робота вирувала. Були створені творчі колективи: поетичний театр «Істина», вокальний ансамбль «Намисто», чоловічий вокальний ансамбль «Коло», оркестр народної музики «Трембіта», ансамбль танцю «Мереживо», естрадний духовий оркестр.

Особливу увагу приділяв улюбленому сценічному мистецтву. Згадуються його колосальні постановки в коледжі, був режисером багатьох драматичних вистав, свят, видовищних подій. Всі його покази, вистави були з надзвичайно цікавим втіленням і він як знавець української народної пісні широко використовував її у своїх виставах разом з елементами хореографії. Анатолій Васильович вважав, що пісня вирівнює душу, а танець вирівнює тіло. Театр формує світогляд. Тому його кредо був театр, а сценічне дійство – це було дійство його життя. Він казав, що щастя театрального педагога – це бачити результат своєї праці у щоденному спілкуванні зі студентами. За багато десятиліть майстерня А. Грицана виховала багато акторів і режисерів.

Не раз ділився своїми враженнями від сценаріїв, розробляв режисерські задуми своїх сценічних проєктів і в Калуші, і в Івано-Франківську. Він міг розповідати годинами про процес підготовки вистави, які деталі враховувати при підготовці до свята, до драматичної вистави, де є маса нюансів, маса тонкощів, деталей, граней, які потрібно враховувати. Він вірив в те, що робив, і в нього вірили його друзі, його колеги, його побратими і посестри по творчому цеху. Всі довкола нього об'єднувались. Він завжди ішов сміливо, часто ризикуючи своєю репутацією, своїм іменем. Але він це робив надзвичайно цілеспрямовано, творчо і з великою любов'ю до роботи. Пізніше, коли він очолив Івано-Франківське Управління культури, національностей та релігій, був ініціатором Всеукраїнського конкурсу-фестивалю національної пісні і поезії, приймав участь у робочій групі великих заходів

на рівні України, таких як 1100-річчя від дня заснування м. Галича, 800 роковини від часу першої згадки про місто Рогатин, 500-річчя Роксолани і багатьох інших подій, які були пов'язані із життям і культурою нашого краю. Звичайно, він ніколи не забував про викладачів та студентів нашого освітнього закладу. Завжди запрошував нас взяти участь у цих мистецьких проєктах, на що ми із задоволенням відгукувались.

Де б він не працював: чи то Снятин, чи Калуш, чи Івано-Франківськ, всюди він запам'ятався як педагог і науковець.

Одним з напрямків дослідницької наукової роботи, якою займався Анатолій Васильович, ще починаючи із роботи в Калуському училищі культури, була театральна культура Прикарпаття. Він виокремив діяльність окремих митців, режисерів, акторів, діяльність багатьох театрів, які функціонували на території саме нашого краю. Цей театрознавчий напрямок спонукав його до дуже багатьох пошуків і відродження тих важливих праць, які потрібні для сьогоденних студентів спеціальності «Сценічне мистецтво». Ми сьогодні широко використовуємо його на працювання у роботі із студентами.

Будучи сам керівником, режисером він розумів як багато залежить від особистості, яка є в театрі керівною силою, стимулом для творчості, особливо для молодого покоління.

Ростислав Держипільський, директор та художній керівник Івано-Франківського академічного обласного музично-драматичного театру ім. Івана Франка говорить, що Анатолій Васильович «по суті був фундатором розвитку освітянської школи по підготовці акторів, режисерів, і завдяки його легкій руці, пізніше пішов той поступ, який ми маємо зараз у розвитку наших театрів на Прикарпатті. Ми маємо на сьогодні в Україні одну з найпотужніших театральних шкіл. В цьому величезна і основна заслуга Анатолія Грицана».

Напрацьований ним досвід є великою скарбницею для нас, який треба цінувати, досліджувати, розвивати.

За час своєї праці написав понад 100 статей, опублікував 40 навчальних посібників з режисури, сценарної майстерності, сценічного мистецтва, історії культури, монографії, інші творчі праці. Він щиро ділився своїм талантом, своїм вмінням, своїм досвідом. Будучи скромною людиною, він був ходячою енциклопедією.

Професор, заслужений працівник культури, заслужений Діяч мистецтв України, входив до спілки театральних діячів України, до спілки краєзнавців країни, до Всеукраїнського об'єднання «Просвіта». Був надзвичайно активним у всьому, і те все, що він робив, він робив з любов'ю, з великою наснагою, і вірою в те, що це потрібно для людей і потрібно для України.

Свирид І. Є.,

доктор філософії, завідувач відділення
культурно-мистецької освіти,
викладач-методист Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)

IN MEMORIAM: ІВАНКІВ Л. І. КРИЗЬ ПРИЗМУ ПЕРСОНАЛІСТИКИ (на пошанування 65-річчя від дня народження)

Сьогодні, коли Україна перебуває у стані війни, коли знищуються наші заклади культури й освіти, все більшу увагу привертає багаторічна діяльність закладів освіти галузі культури і мистецтва, де формуються митці, менеджери культури. Активно розвиваються, створюються і успішно працюють мистецькі колективи, відбуваються різноманітні івенти, зокрема, на підтримку Збройних Сил України. Сьогодення вимагає від нас збереження культури нації, її звичаїв, традицій та обрядів. Тому, вкрай необхідним є вивчення становлення та розвитку, як культури загалом, так і окремих постатей, непересічних особистостей, культурологів, митців і педагогів.

Теоретичною базою для розкриття особистості слугують праці з загальної психології, персонології, історії соціокультурної діяльності. Джерельною основою дослідження стали особисті спостереження щодо діяльності педагогині, вивчення документів із приватних архівів.

Взірцем відданої багаторічної діяльності в Фаховому коледжі культури і мистецтв міста Калуша є творча особистість педагогині, викладача-методиста Любомири Іллівни Іванків (1959–2017 рр.). Комплексного огляду її педагогічної і творчої діяльності до сьогодні не було зроблено. Тому *мета дослідження* – охарактеризувати напрями роботи Л. Іванків та виокремити її значення у підготовці фахівців соціокультурної діяльності. Як викладачка культурологічних дисциплін та організаторка подій, вона сприяла вихованню та розвитку молодих спеціалістів, як на групових заняттях, так і в поза аудиторній роботі.

В народі кажуть, що коли народжується дитина на небі спалахує зірка, і з кожним днем вона розгоряється все дужче і дужче, аби її сяйво побачили. Людина – могутній Атлант, на плечах якої лежить світотворення, вона творіння Всесвіту. Життя не стоїть на місці, воно вирує навколо нас і все навкруги змінюється. І серед цього всього дива – ми, люди і результати нашої діяльності. Людина – господар життя, унікальне творіння у Всесвіті, вона незбагненна, загадкова.

За Віктором Петрушенко, діяльність – особлива, притаманна лише людині форма прояву її життєвої активності, яка «передбачає творчість, смислову та цілеспрямовану організацію дій, а також врешті доведення її до самодіяльності, тобто до такої діяльності, метою якої постає її власне вдосконалення» [3].

Діяльність, на думку сучасних українських учених, – «універсальне середовище, що поєднує людину зі світом, у тому числі – із її особливим духовним універсумом» [3].

Розглядаючи діяльність з точки зору психології, слід відзначити її багатofункціональність та різновекторність: засіб задоволення моральних і духовних потреб;

фактор психічного розвитку і формування особистості; механізм пошуку ідентичності та втілення самореалізації; засіб розвитку інтелекту та здібностей; знаряддя перетворення дійсності та прогресу суспільства; механізм творчості [1].

Одні приходять у цей світ, а інші його залишають. Насправді живемо недовго і тому треба завжди залишати після себе вказівки любові. Прокладати шляхи, якими можуть проходити інші. Саме такий шлях з вказівками любові у творчому закладі освіти прокладала для своїх студентів та колег, а зокрема, і для мене особисто – Любомира Іллівна Іванків. Вона була творчою особистістю у всьому.

Питання творчості займає чільне місце як проблема сучасності. Термін «творчість» означає і діяльність особистості, і створені нею цінності, які з фактів її персональної долі стають фактами культури. **Петро М'ясоїд** пропонує розуміти творчість як «подолання усталеного і вироблення нового матеріального або ідеального продукту» [2]. **Олена Турніна** наголошує: «Творчість як культурно-історичне явище має психологічний аспект: особистісний і процесуальний. Особистість має здібності, мотиви, знання й уміння, завдяки яким вона може створити новий, оригінальний і унікальний продукт» [4].

Народилася Любомира Іллівна 19 травня 1959 року в с. Рахія Долинського району Івано-Франківської області. В 1976 році закінчила Долинську середню школу № 1 і поступила у Львівське культурно-освітнє училище. Після закінчення якого була направлена на роботу в Івано-Франківський міський будинок культури № 1, де два роки пропрацювала на посаді методиста.

З 1981–1984 рр. Л. Іванків була художнім керівником будинку культури рідного села Рахія, де працювала з молоддю, завжди творчо та нестандартно підходила до роботи.

З 1984 року, після закінчення Київського державного інституту культури працювала в Калуському культурно-освітньому училищі (нині – Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калущ)).

Різновекторна діяльність Л. Іванків представлена педагогічною, методичною, соціокультурною.

Педагогічна діяльність. Любомира Іллівна – високоосвічений фахівець, досвідчений педагог, добра, чуйна, з почуттям гумору, готовністю прийти на допомогу, вмінням двома словами змінити настрій, неймовірно щедра. Зрозуміло, що поруч з такою людиною завжди було спокійно. Користувалася авторитетом і повагою серед колег по роботі та студентів. Не одноразово була куратором навчальних груп, наставником для молодих педагогів, виховала цілу плеяду спеціалістів культурно-дозвіллевої діяльності, які працюють в закладах культури нашої області. Більше двадцяти років очолювала комісію викладачів організації і методики культурно-дозвіллевої діяльності. Брала активну участь у акредитації спеціальностей закладу освіти.

Методична діяльність. Серед доробків Любомири Іванків є навчальні посібники з освітніх компонентів «Культурологія», «Історія мистецтв» якими і до сьогодні користуються викладачі і студенти закладу освіти. Методичні розробки затверджені Державним методичним центром навчальних закладів культури і мистецтв України (2007, 2013, 2014 рр.).

Соціокультурна діяльність. Л. Іванків була автором ідеї і головним організатором з проведення у коледжі щорічних вечорів відпочинку, конкурсно-розважальних програм присвячених Міжнародному дню студента, які забезпечували якісне дозвілля здобувачам освіти. З вересня 2011 року мені особисто випала честь тісної співпраці з Любомирою Іллівною. Вона була мені більше ніж учитель, наставник. Не шкодуючи свого особистого часу завжди навчала і допомагала мені, як молодому ще тоді викладачу. Нами спільно було підготовлено та проведено ряд культурно-мистецьких програм, які ми планували сформувати у невеликий посібник, проте, за життя Любомири Іллівни не встигли... Думка про це не покидала мене. У 2019 році, після знайомства з шановною Ганною Василівною Карась, моїм науковим керівником, з її консультацій, я видала наш збірник під назвою «Підготовка, проведення та сценарії конкурсно-розважальних програм», з яким можете ознайомитися. Сценарії які містяться у збірнику і написані у співавторстві з Любомирою Іванків усі зреалізовані та є у відеозаписі, які можна переглянути, як на сайті коледжу, так і в ютубі.

Модель культурно-історичного потенціалу особистості складається із 14 умовних пунктів, що охоплюють основні питання буття.

«Абсолютний вимір буття» особистості відкривається їй в активному відношенні до надособистого. Л. Іванків була глибоковіруючою особистістю, вона жила по честі, по совісті, по-Божому. Свідченням є методичні розробки з дисципліни «Культурологія» до розділу «Релігія як явище духовної культури», матеріали яких на своїх заняттях вона по-особливому доносила до студентів, виховні заходи які організовувала Любомира Іллівна.

«Колективний вимір життя» особистості відкривається в його ставленні до інших. Особистість Л. Іванків була щирою, відвертою і толерантною. Друзі вважали її опорою, часто з нею радилися. Вона мала право сказати кожному і близькому, і далекому багато слів. Не завжди ласкавих, але правильних, справедливих.

«Культурний вимір життя» особистості відображений через діяльність у ставленні до культури. Складний шлях учіння обрала Л. Іванків, але її скрупульозна праця та наполегливість завжди показувала високий рівень знань її студентів.

«Природний вимір буття» особистості. Л. Іванків була беззаперечним лідером. Як голова циклової комісії викладачів організації культурно-дозвілєвої діяльності завжди була вимоглива до себе і своїх колег.

«Раціональний вимір життя» через ставлення особистості до пізнання. У своїй діяльності Л. Іванків завжди компетентна. Багато читає, слухає, аналізує, постійно перебуває в творчому пошуку.

«Я – вимір життя» виявляється у ставленні особистості до себе, рівня своєї заотребуваності у суспільстві. Л. Іванків завжди бачила і розуміла потреби педагогів, збереження національної культури, запити студентської аудиторії і вміло їх вирішувала (написання методичних робіт, навчальних посібників, проведення різноманітних шоу-програм приурочених дню студента).

«Вимір життя індивідуальності» відкривається особистості у ставленні до унікальності свого буття, а саме: його діяльності як відповіді на запити соціуму. Її організаторські здібності були виявом цього виміру.

«Вимір життя у відносинах» виявляє перспективи співіснування особистості в соціокультурному просторі. Вона володіла здатністю розмежовувати свої внутрішні переживання і з практичною діяльністю. В повсякденному житті демонструвала мудре розуміння істинних цінностей, доброту і відданість. Мала безмежне серце, ніколи не скаржилась ні на що. Невтомно працювала щодня, не залишаючи часу на себе.

«Вимір життя у протиріччях». Чесна і прямолінійна, відверта та непохитна у своїх переконання – саме такою була особистість Л. Іванків. Слова: «Ти дуже сильна! Ти впораєшся!» – це нагорода і прокляття по життю. Її родина знала, що вона сильна, що її поважають, до неї прислухаються, їй несуть свої болі, проблеми, негаразди, у разі чого вона та людина, яка про всіх подбає. Її оточення знає, що вона сильна, навіть якщо вона впаде, то обов'язково встане і піде далі, зможе більше за інших, і коли всі втомляться візьме на себе відповідальність і зробить останній ривок. Вона все владнає, у неї буде план. Вона сильна, але це не означає, що їй ніколи не боліло, що не хотілося кричати, що не хотілося плакати, що стріли образ, зрад, невдач летіли повз неї, вони влучали інколи прямо в серце. Просто у неї була відповідальність, і вона залишала свою тугу всередині.

«Діалог – вимір життя» показується особистістю у відношенні до інших. Розповідаючи про своїх рідних, вчителів по житті, колег, студентів Л. Іванків завжди наголошувала на своїй повазі до них.

«Суб'єктивний вимір життя» – це відношення особистості до своєї діяльності, прагнення до перфекціонізму. Л. Іванків завжди бачила кінцевий результат своєї роботи. Власне наполеглива і системна робота приносила високий результат і особистісні навички, які поруч з досвідом обернулися в професіоналізм.

«Вимір життя як самореалізація». Випускники коледжу з великим пошануванням і любов'ю згадують про культурно-мистецькі заходи, навчальні заняття і просто щирі бесіди з надзвичайно розумною та людяною жінкою. Вона відповідально та самовіддано ставилася до роботи, до наставництва щодо молодих викладачів. Готуючи відкриті заняття усі завжди з нею ділилися своїми напрацюваннями, а вона з висоти свого досвіду давала цінні поради.

«Біографічний вимір життя» розкривається у ставленні особистості до свого життєвого шляху. Л. Іванків була не тільки педагогом, творчою особистістю, але й дочкою, мамою, сестрою, другом, колегою. Окрім роботи було і особисте життя. Любила батьків, ранню втрату яких дуже важко переживала, рідну землю, родину, друзів і роботу, якій віддавалася повністю. Її любов була сильною, але тихою. Вона була працелюбива, наполеглива, відповідальна. Її добре серце і широка душа завжди були відчинені.

Сенсом її життя був єдиний син Мар'ян. Вона дала йому хорошу освіту, прищепила любов до людей та високе почуття відповідальності. Як мати, виховала надійну людину і справжнього мужчину, який до останнього подиху її життя, ніс той важкий хрест, доглядаючи хвору маму не тільки з великим терпінням, а з величезною любов'ю.

«Вимір життя як множинності» – це своєрідне підбиття підсумків. За період своєї творчо-педагогічної діяльності, який становить 33 роки, Л. Іванків працювала як педагог, методист, голова циклової комісії.

Все своє життя вона була гідним взірцем не тільки своєму сину Мар'яну, а й своїм вихованцям. Вона вселяла в душі студентів позитив. Заряджала всіх своїм ентузіазмом і надією, яку можна було прочитати в її світлих очах. Любомира Іллівна захоплювалася красою навколишнього світу і це захоплення передавала своїм студентам. Вона часто говорила: «Цей світ дивовижно-казковий, бо в ньому є ви...», і це були не просто слова...

Отже, проаналізувавши особистість Л. Іванків, опираючись на модель культурно-історичного потенціалу особистості, можна стверджувати, що основними характерними рисами педагогині є: наполегливість, працелюбність, національна самосвідомість, бажання служити українській культурі, освіті.

11 червня 2017 року завершився її земний шлях.

Життя, як байка, ціниться не за довжиною, а за зміст. Буває людина прожила кілька десятків років, а що можна про неї сказати, який слід вона залишила по собі, а буває навпаки – прожила не багато, але залишилася в пам'яті людей. Тому, що люди, як зорі, а їх життя – найвища цінність на землі.

19 травня цього року Любомирі Іллівні Іванків мало б виповнитися 65 років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальна психологія. Діяльність. URL: <http://pidruchniki.com/18860313/psihologiya/diyaln>.
2. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ : Вища школа, 2005. 487 с.: іл.
3. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій : навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти III–IV рівнів акредитації. 2-е вид., випр. і доп. Київ : Каравела ; Львів : Новий світ-2000, 2002. 544 с.
4. Турніна О. Л. Психологія творчості : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 160 с.

Хемич І. М.,

*спеціаліст вищої категорії,
викладач Фахового коледжу
культури і мистецтв м. Калуш)*

НЕЗАБУТНІ ПОСТАТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (м. КАЛУШ)

У кожної сторінки свої герої, своя історія, зігріта вогнем любові і відданості своїй справі. Сьогодні вже немає серед нас багатьох тих, хто все життя «сіяв розумне, добре, вічне». Хто віддав себе студентам. Хто брав чужі клопоти й турботи на свої плечі. Життя цих людей було нелегким, та все ж їм судилося щаслива доля – вічно жити в пам'яті своїх вихованців, в нашій пам'яті. Давайте згадаємо їх ласкаві погляди, веселі посмішки, дружні поради. Бо доки ми будемо їх пам'ятати, доти вони будуть серед нас.

З теплотою і вдячністю ми згадуємо сьогодні **Барну Якіма Івановича**, який обіймав посаду директора Калуського культурно-освітнього училища впродовж багатьох років. Освіту здобув в Івано-Франківському педагогічному інституті імені Василя Стефаника на фізико-математичному факультеті. Його математичні здібності і професіоналізм були направлені на навчання та виховання студентів, яким він передав знання, любов, повагу, тепло своєї душі.

Яким Іванович був добрим директором, якого любили, цінували, поважали колеги та студенти. Саме він закладав і формував традиції розквіту колективу і закладу освіти. За його керівництва було побудовано новий корпус та перехід між корпусами. Він був добрим адміністратором, справжнім господарем, який дбав про затишок та комфорт для всіх викладачів і студентів.

Любов Володимирівна Соляник-Дзюбанович народилась в селі Нагуєвичі Львівської області в родині вчителів. Батько був директором школи, але радянські окупанти розстріляли його за проукраїнську позицію. Саме після цієї жахливої події Любов Володимирівна прийняла рішення, що обов'язково стане вчителем, як батько. Вищу освіту здобула у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Навчалась на історичному факультеті. Свою викладацьку діяльність розпочала в Снятинському культурно-освітньому училищі і продовжувала свою роботу в Калуші. За період педагогічної діяльності була викладачем, куратором, головою циклової комісії. Любов Володимирівна завжди займала активну громадянську, патріотичну позицію. Вимоглива, порядна, добра людина, користувалась великою шаною і повагою в колективі, залишила у спадок великий доробок своїх рекомендацій з дисципліни «Історія України».

Боднар Богдан Іванович – викладач по класу тромбона, диригування, інструментовки, ансамблю. Освіту здобув в Снятинському культурно-освітньому училищі, та Харківському державному інституті культури. В Калуському культурно-освітньому училищі працював з 1976 року. Керував оркестром духових інструментів та естрадним оркестром. Любив життя, прагнув прожити його гідно і цікаво, намагаючись просто йти вперед своєю дорогою. Поважав себе і всіх, хто його оточував, за допомогою музики підносив культурний рівень своєї держави. Популяризував фольклор Прикарпаття і був справжнім патріотом, присвячуючи Україні свій талант і натхненну творчість.

Анатолій Борисович Пастух – людина неординарна і цікава, професіонал своєї справи. Він твердо вірив, що немає такої людини на Землі, яка б не любила музику. І не важливо, якому її стилю вона віддає перевагу. Головне – що нас усіх об'єднують одні й ті ж сім нот, а інше – варіації на тему. Вищу освіту здобув в Харківському державному інституті культури. З 1966 року працював в Калуському культурно-освітньому училищі викладачем по класу труби, диригування, інструментовки. З 1976 року по 1984 рік очолював комісію духових інструментів, керував оркестром.

Маришук Михайло Степанович – викладач по класу труби, диригування, інструментовки, вивчення духових інструментів. Вищу освіту здобув в Київському державному інституті культури. Викладав в Калуському культурно-освітньому училищі з 1976 року, а з 1985 – очолював комісію духових інструментів, був

гарним організатором. Любив музику і присвятив їй усе своє життя, дарував її людям намагаючись виразити через музику стан своєї душі. Він натхненно працював для розбудови держави, примножуючи її культурні надбання і вірив, що музика не старіє, вона житиме стільки, скільки існуватиме людина.

Остап Миколайович Какачич – обдарований викладач та інструменталіст. Вищу освіту здобув в Харківському державному інституті культури. Багато років працював в Калуському культурно-освітньому училищі викладачем дерев'яних духових інструментів, також викладав диригування та інструментознавство, робив інструментовки для духового оркестру. Він творив музику, яка здатна була доторкнутися до найпотаємніших куточків людської душі, відчуті її, збурити у серці вир спогадів, почуттів, емоцій – про далеке і нездійснене. Ту музику, яка може зцілити усі рани сердечні й душевні, наповнити єство людини добром і світлом, збагатити ментально та емоційно мимоволі спонукаючи співпереживати і співвідчувати світ так, як переживав і бачив його він.

Ярослав Васильович Сенів – людина з великим, добрим та щирим серцем, справжній професіонал своєї справи, який володів величезним творчим потенціалом і був глибоко закоханий в театр. Він обрав професію, яка підходить сильним і вольовим людям, і головним покликанням його, як режисера, було вміння професійно поставити виставу, показати глядачам внутрішнє єство героїв.

Він вмів не просто бачити актора зсередини, а запалювати у кожному внутрішній вогонь, що допомагав зробити виставу блискучою та неперевершеною. Серед його успішних постановок: «Отак загинув Гуска» Миколи Куліша, «Украдене щастя» Івана Франка, «Божественна комедія» Данте Алег'єрі, «Лісова пісня» Лесі Українки, «За двома зайцями» Михайла Старицького.

Ярослав Васильович плідно працював задля духовного збагачення своїх студентів, майстерно допомагав їм розкривати таланти, розвивати творчий потенціал, можливість досягати успіху в акторській та режисерській професії.

Весь світ – то райдуга, веселка кольорова,
В якій купається, як в морі, білий світ
І кожен з нас – хто повністю, а хто частково
Обов'язково має колір свій.
Нехай не всі ми білі та пухнасті,
Не кожному в житті вдається все,
Та це й не головне, важливо знати,
Що ти – Людина, яка в світ добро несе.
Виходить ось таке безкрає коло:
До мене – від людей, від мене – до дітей...
Це символ сонця сяє ореолом,
У важку працю нашу теплоту несе.

Шановні викладачі та студенти, історичний блок конференції ми присвятили нашим незабутнім колегам, які щиро віддавали себе викладацькій професії, виховали багато талановитої молоді. Нажаль, за браком часу ми не можемо сьогодні згадати всіх. Пам'ятаємо... Любимо... Сумуємо...

Кузьменко О. Є.,
спеціаліст вищої категорії,
викладач Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)

ШКОЛА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (м. КАЛУШ) – ПЕРЛИНА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПРИКАРПАТТЯ

Особистість педагога – це сукупність професійних компетентностей. Саме вони визначають унікальність і неповторність людини. Педагог – це більше, ніж професія, це – покликання усього життя, тому колишніх вчителів не буває. Колектив Фахового коледжу культури і мистецтв шанує вагомий внесок викладачів, які значну частину життя і творчих сил віддали розбудові нашого закладу освіти, залишивши велику школу педагогічної майстерності. Праця в нашому закладі – була частинкою їхнього життя, бо в кожному прожитому дні було щось неповторне, незабутнє, що лишило у їхній душі свій відбиток. Вони працювали, були рушійною силою, передавали безцінний досвід, який буде завжди потрібен молодим поколінням. І на сьогоднішній день насолоджуються своєю працею, здобутками за прожиті роки.

Серед таких педагогів – засновник спеціальності «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво», колишній голова циклової комісії **Василь Андрійович Цапів**, талановитий викладач, дослідник, художник, людина з багатим життєвим досвідом, який більше чверті століття працював в закладі освіти, навчав студентів та допомагав колегам фаховими порадами.

Заник Василь Миколайович, починав свій творчий шлях в філармонії та обласному театрі в Івано-Франківську. Після переїзду в Калуш працював викладачем у нашому закладі освіти та завідувачем режисерського відділу. Творчий, цілеспрямований, він слідував девізу «Треба старатися обов'язково бути першим, кращим! Якщо маєш талант, то обов'язково йди в тому напрямку, який вибираєш».

Липовська Любов Василівна справжня українка, яка все життя відстоювала національну позицію навіть у найтемніші часи. Була прикладом і наставницею для кількох поколінь студентської молоді, викладала теоретичні дисципліни та вела клас режисури в Калуському училищі культури. 1991 року була обрана головою Калуського Союзу Українок, успішно продовжує там свою діяльність і зараз. Разом з чоловіком Ігорем Липовським заснували молодіжний театр «Любарт». За активну діяльність та розвиток духовної культури нашого народу Любові Липовській присвоєно звання «Почесний громадянин міста Калуша».

Новосад Олександр Григорович режисер, педагог, громадський діяч. Після закінчення інституту почав викладати у Калуському коледжі культури де більше тридцяти років виховував студентську молодь. Знаковою та незабутньою подією у його постановці, стала вистава «Антракта» за п'єсою Панаса Саксаганського «Шантрапа», це була перша постановка, де були задіяні всі викладачі та студенти режисерської спеціалізації. Створив гумористичний театр «КУМ», який до сьо-

годні пропагує український автентичний прикарпатський гумор. Запас творчої енергії, дає натхнення творити і працювати Олександру Григоровичу і зараз.

Олег Сенів багато років жив і працював в Калуші, запам'ятався цікавими, неординарними постановками, завжди мав чітку громадянську позицію та вболівав за долю України. Зараз, живе і працює в Німеччині, співголова товариства «Україна», яке займається поширенням української культури на теренах Німеччини. Надзвичайно талановитий, творчий, пише вірші, які успішно реалізуються у творчих проєктах сьогодення, його вірш «Україні» покладений на музику Олександром Родіним набуває зараз неабиякої популярності.

Митничук Василь Миколайович, виховав в класах культосвітнього училища не одне покоління керівників творчих колективів, режисерів та акторів, поставив не одну виставу, тривалий час займав посаду голови комісії. Доля закинула театрального художника до далекого Чикаго. Взявши до уваги накопичений досвід, можливості та власне бажання стати тим, ким був на Батьківщині, Василь Миколайович створив театр «Гомін» – перший і єдиний у Сполучених Штатах Америки український театр, де грають актори-емігранти, волонтери з української громади, які популяризують Україну і створюють там українську театральну історію.

Грицан Надія Володимирівна, закінчила Київський державний інститут культури імені Корнійчука. З 1975 по 2000 р. – викладач та заступник директора Калуського культурно – освітнього училища. Заснувала поетичний театр «Істина», який здобув одну із найпрестижніших нагород України «Воля-91», також презентував свої мистецькі проєкти на сході України. Сьогодні колектив теж працює, та є окрасою закладу. Після закінчення діяльності в коледжі, невтомна майстриня художнього слова, продовжила працювати на викладацькій та мистецькій ниві. На даний час є доцентом кафедри сценічного мистецтва та хореографії інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Має звання заслужений працівник культури України.

Пірус Марина Дмитрівна, випускниця нашого, на той час училища культури, здобула вищу освіту в Київському університеті культури імені Корнійчука. З 2003 року працювала в коледжі викладачем, заступником директора з виховної роботи, пізніше займала посаду голови комісії режисерських дисциплін. Незабутнім постановкам та концертам під керівництвом Марини Дмитрівни аплодували на сценах міста, області та столиці. Створила поетичний театр «Калинове гроно», виховала багато творчих і талановитих студентів. За значний особистий внесок у розвиток національної культури і мистецтва, вагомі творчі здобутки та високу професійну майстерність їй присвоєно звання «Заслужений діяч мистецтв України».

Яскравими особистостями, самовідданими педагогами – майстрами запам'яталися викладачі **Михайло Пронь, Ніна Романів, Мирослава Горай, Ольга Агаркова, Юрій Мельничук**. Наш заклад освіти пам'ятає їхні яскраві постановки, цікаві сценічні проєкти, вони втілювали в життя свої ідеї, спираючись на багатий педагогічний досвід.

Бути майстром педагогічної і виховної справи – означає оволодіти професійною неповторністю й унікальністю, своїм стилем роботи, саме такими запам'яталися педагоги:

Кузнєцова Раїса Карпівна, про неї можна сказати «Педагог від бога», людина-легенда, людина надзвичайної доброти, відмінний організатор, толерантна і виважена жінка, довгий період очолювала клубну комісію.

Якібчук Ярослава Михайлівна, мудрий наставник, має безліч послідовників, великий працелюб, продовжила свою педагогічну діяльність в Терехівлянському коледжі культури і мистецтв.

Заник Ганна Степанівна, людина з добрим і великим серцем, збирала і популяризувала пісенний фольклор.

Новосад Марія Гнатівна, педагог – новатор, продовжує педагогічну діяльність в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, стійка за характером і силою духу жінка.

Яскравими особистостями, самовідданими педагогами, були також викладачі: **Любов Биченко, Любов Романюк, Ольга Чікало, Ольга Рега, Леоніда Митничук, Світлана Сакуліч**.

Людський ресурс – найцінніший скарб кожного закладу, людина є його найголовнішим чинником. Самовіддані, невтомні, яскраві особистості, які в різні періоди працювали в нашому закладі освіти це:

Пірус Петро Степанович – займав посаду директора коледжу понад чверть століття, викладач хорового диригування. Талановитий, мудрий і толерантний керівник. Вмів доводити почату справу до кінця, вірив в успіх і вмів домагатися результатів. Зарекомендував себе досвідченим, ініціативним, вдумливим керівником, завжди, вболівав за свою справу, прагнув до того, щоб про коледж відгукувалися не просто як про навчальний заклад, а про той храм науки і мистецтва, в якому б хотілося всім учитися й працювати. Тривалий час керував народним хором «Чорногора». Пропагував українське мистецтво на теренах незалежної України.

Мартиненко Галина Альбертівна – викладач вокалу, диригування, хорових дисциплін. Створила вокальний ансамбль «Молодість», який пізніше був перейменований на «Намисто», зараз цей колектив – пісенна перлина нашого закладу освіти. Після завершення викладацької роботи очолила хоровий колектив в селі Угорники, який має славу історію, оскільки заснував його Денис Січинський. Там же створила вокальний ансамбль «Коралі». Яскрава особистість та невтомна майстриня пісні.

Бревко Роман Андрійович – викладач вокалу, учасник вокально-інструментальних ансамблів: «Ватра», «Голубі кристали», славетний калуський співак, автор пісеньних творів.

Любов Щавінська, Марія Пастух, Ольга Гобрей, Ольга Сафроній, Михайло Бучко, Оксана Демків, Назар Перегінняк, Тетяна Попадюк – викладачі вокальних та музично-теоретичних дисциплін, які в різні часи віддавали студентам своє серце, душу і головне, свої вміння і професійні навички.

Поруч з ними працювали **Іван Сабодаш**, викладач по класу труби, **Микола Меринда, Микола Нетяга** – викладачі по класу валторни, **Михайло Бєвзюк** викладач по класу саксофона, **Любомир Сливка** – викладач по класу ударних інструментів. Ці неповторні викладачі-музиканти залишили за собою цілу когорту добре підготовлених фахівців, які стали справжніми професіоналами у музичному мистецтві.

Відділ народних інструментів виховав і дав дорогу у музичне життя не одному поколінню студентської молоді, у різні періоди там працювали самовіддані педагоги, творчі особистості, викладачі по класу баяна: **Кравців Василь, Дейнека Михайло, Замчак Наталія, Чіх Іван, Цюпин Іван, Холденко Юрій, Карбівська Лідія.**

Павло Аронець – зараз працює за покликом серця викладачем баяну в Чернівецькому обласному фаховому коледжі мистецтв імені С. Воробкевича.

Викладачі по класу домри: **Данилюк Оксана, Козаченко Леся, Сергієва Алла, Сметанська Ірина, Мельничин Світлана, Чіх Ніна.**

Викладач по класу скрипки – **Цвігун Ірина.**

Викладач по класу бандури – **Стус Марія.**

викладач по класу гітари – **Шпитальна Марія**

Викладачі по класу акордеона: **Коновалова Людмила, Поташник Остап, Коцан Іван.**

Довгалюк Сергій Олександрович – викладач по класу баяна, певний час був директором Калуського училища культури.

Петров Олександр Сергійович – викладач по класу скрипки. Керівник оркестру українських народних інструментів.

Романів Василь Миронович – викладач по класу баяна. Керівник оркестру народних інструментів.

Музика завжди була великою любов'ю наших педагогів, свої музичні знання та навички передавали студентам **Бандура Ігор Федорович**, чудовий піаніст-імпровізатор, джазмен, який тонко відчуває стилістику жанру. Після закінчення роботи в коледжі, знайшов себе як організатор і керівник ретро – колективу.

Майданська Галина, Сливка Галина, Сімків Ірина, Іваницька Віра, Березовська Анжела, Войтович Леся – ці жінки запам'яталися як люди лагідної вдачі. Привітні, стримані, надійні та відповідальні, завжди готові прийти на допомогу щирою порадою та підтримкою. Їхні вихованці сумлінно відносилися до музикування.

Лідія Коростильова – жінка з пристрасним ставленням до музики. Музикування і гра на фортепіано завжди були великою любов'ю пані Лідії, яка рада передавала свої знання студентам. Після закінчення діяльності в коледжі продовжила займатися улюбленою справою в стінах Прикарпатського національного університету.

Уляна Паньо – вміла навчити студентів основним навичкам гри на фортепіано, будучи педагогом нашого закладу освіти мала особливий шарм, ерудицію та підхід до кожного студента. Продовжила свою роботу в іншій від музикування галузі, стала директором музейно-виставкового центру Калуща.

Педагогічний досвід – сукупність знань, умінь і навичок, здобутих викладачем у процесі роботи. Він є важливим елементом загальної культури педагога, в якій відображаються індивідуальні риси його особистості. Своїм досвідом зі студентами ділилися:

Савчук-Ядощук Оксана Петрівна, з 1986 року працювала у коледжі на посаді викладача комісії бібліотечних дисциплін, була головою циклової комісії, членом

акредитаційної комісії при Міністерстві культури. Працювала над створенням навчальних програм з спеціальних дисциплін.

Кравців Дарія Федорівна, закінчила Івано-Франківський педагогічний інститут. Була постійним куратором навчальних груп бібліотечної спеціальності.

Сербін Андрій Євгенович, закінчив Київський інститут культури. Працював у коледжі з 1990 року на посаді викладача і завідувача кабінетом «Співрозмовник». Людина з енциклопедичним складом розуму.

Кміч-Лобода Ірина Володимирівна, займала посаду голови циклової комісії викладачів бібліотечних дисциплін. Навчалася у Снятинському технікумі культурно-освітніх працівників та у Львівському університеті. Коло професійних зацікавлень – бібліографічна діяльність бібліотек, інноваційні підходи до методики викладання бібліотечних дисциплін.

Хамідова-Пунда Надія Михайлівна, в коледжі працювала викладачем, куратором, була головою циклової комісії, керувала гуртком «Книголюб». Вважалася новатором і натхненником цікавих проєктів. Вміла організовувати і втілювати нові ідеї в діяльність бібліотечної справи.

Кажуть, викладач – це не професія, а покликання. І це дійсно так. Щоб оволодіти педагогічною майстерністю, недостатньо тільки теоретичних знань. Потрібно любити свою справу. Важливо побачити в кожному учневі його здібності й таланти, розкрити кожного як особистість, зацікавити та повести за собою. Нашим студентам випала щаслива нагода навчатися танцювати та освоювати хореографічне мистецтво саме у таких талановитих викладачів як **Мирослава Гордієнко, Людмила Ляшенко, Микола Васюта, Оксана Васюта**.

Федір Даниляк – зараз балетмейстер, хореограф і художній керівник української школи танцю «Барвінок» у Канаді.

Ольга Квецко – викладач, якому притаманні глибоке почуття відповідальності за доручену справу, висока фахова майстерність. Багато років очолювала комісію хореографічних дисциплін та була керівником ансамблю танцю «Мереживо», який є візитівкою нашого закладу освіти. Після завершення педагогічної діяльності у коледжі, продовжила викладацьку роботу у Прикарпатському національному університеті.

Більше 40 років на посаді викладача української мови та літератури, дитячої літератури працювала в коледжі **Ярославцева Наталія Дмитрівна**. Енергійна, творча особистість, досвідчений педагог, керувала фольклорним клубом «Джерело». Наталія Дмитрівна уміла зацікавити і захопити студентів красою художнього слова, своїм предметом. Свої знання, досвід, душевну теплоту та любов вона залишила у серці кожного вихованця.

Гортаючи сторінки історії коледжу, ми згадали дуже багато чудових особистостей, людей та подій, що відбувалися в стінах нашого закладу освіти. Багато веселих, добрих спогадів. Спасибі цим людям, які частину свого життя присвятили педагогічній роботі, за їхніми плечима гідний поваги життєвий шлях.

Не можна сказати, що ми перегорнули сторінку історії коледжу – ми закрили один із томів нашої історії: «Постаті, що залишили за собою велику школу педагогічної майстерності».

А інший том хочемо відкрити. Том під назвою «Наша гордість – наші випускники». Випускники є авторитетом, славою і гордістю коледжу. Вони плекають майбутнє країни, працюючи в закладах культури та мистецтв, музичних школах, театрах, філармоніях на відповідальних державних посадах. Як батьки радіють успіхам своїх дітей, так і коледж пишається, творчими, мистецькими, науковими та практичними досягненнями своїх випускників. Для кожного з них коледж – старт у доросле життя, трамплін у високість власних задумів і злетів.

Коледж пишається своїми вихованцями, це:

- народна артистка України, лауреат державної премії ім. Т. Г. Шевченка, солістка національної опери України **Марія Стеф'юк**;
- народні артисти України **Василь Голуб, Володимир Голуб, Петро Колесник**;
- заслужені артисти України **Роман Лапко, Ярослав Бабій, Галина та Ярослав Борути, Ярослав Крайник, Наталія Розгоній, Ярослав Лис, Наталія Корпан; Ірина Мельник, Василь Яков'як, Надія Довжинська, Іван Курилюк**;
- заслужений діяч мистецтв **Мирослав Лукавецький**;
- заслужені працівники культури **Ярослав Тринчук, Марія Подорожнюк, Михайло Сондей, Ганна Макось, Михайло Паньків, Василь Олексюк, Ярослав Шершень, Роман Братковський**;
- **Богдан Струтинський** – театральний режисер, педагог та продюсер, директор, художній керівник Київського національного академічного театру оперети, голова Національної спілки театральних діячів України. Заслужений діяч мистецтв України. Народний артист України;
- **Василь Мельникович** – музичний виконавець, відомий як «Гуцул-хуліган»;
- **Іван Сорока** – режисер, актор, викладач режисури, майстерності актора, сценічної мови Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;
- **Дмитро Базела** – заступник декана факультету хореографії Київського національного університету культури і мистецтв.
- **Леонід Гнатюк** – викладач Київського університету культури і мистецтв;
- **Ми пишаємося професійними доробками наших випускників:**
- диригента симфонічного оркестру **Яцківа Назара**;
- солістки Дніпропетровського оперного театру **Задорожної Лесі**;
- диригента військового оркестру понтонних військ України **Задорожного Богдана**;
- хореографів **Шеремети Василя, Івана Юрківа**;
- завідувача відділу аматорської творчості, методиста з хореографії Івано-Франківської області Навчально-методичного центру культури і туризму Прикарпаття, керівника ансамблю народного танцю «Вихор» **Олександра Заставного**;
- солістки Івано – Франківської обласної філармонії **Оксани Кречко**;
- соліста – інструменталіста Івано-Франківської обласної філармонії, керівника оркестру народних інструментів Фахового коледжу культури і мистецтв **Ігоря Креховського**;
- соліста Національного президентського оркестру **Сайнюка Миколи**;

- акторів **Володимира Пантелюка, Івана Герасимчука, Галини Угорської, Дмитра Купрейчука, Юрія Літвінова, Любові Турчиняк;**
- артиста Національного Заслуженого Академічного Українського Народного хору ім. Г. Верьовки **Ігоря Боринця;**
- артистів-вокалістів **Петра Герасиміва, Андрія Озарка, Галини Балабан, Олега Маротчака;**
- автора та виконавця власних пісень **Німця Володимира;**
- керівника оркестру народних інструментів «Трембіта» **Грещука Ярослава;**
- кіноактриси **Галини Святої;**
- відомого блогера, шоумена **Максима Савчина;**
- режисера театру «Сілентіум» **Карачуна Дмитра;**
- режисерки театру «Легенда» **Піщик Лесі;**
- ведучого **Михайла Пастушака;**
- студента академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного **Бойка Олександра;**
- солістки гурту «Цвіт Кульбаби», викладача вокальної школи **Діани Бігун;**
- директорки центру художньої творчості дітей, юнацтва та молоді Калуської міської ради **Віталіни Липовської;**
- директорки муніципального будинку культури **Шелефонтюк Лесі;**
- директора народного дому міста Коломия **Курчій Ольги;**
- доцента Київського університету культури **Скопцової Олени;**
- доктора філософії, завідувача відділення культурно-мистецької освіти ФККіМ **Свирид Іванни;**
- кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри методики музичного виховання та диригування Прикарпатського національного університету **Маскович Тетяни;**
- кандидата наук з соціальних комунікацій, доцента кафедри журналістики Прикарпатського національного університету **Галини Пристай;**
- керівника відділу культури, туризму, національностей та релігій Солотвинської ОТГ **Ірини Суслик;**
- начальника управління культури національностей та релігій Калуської ОТГ **Любові Джуган;**
- заступника начальника відділу культури і мистецтв управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської облдержадміністрації **Мирослави Корнелюк;**
- директорки департаменту культури Івано-Франківської міської ради **Загурської Надії;**
- директорів центральних бібліотечних систем **Світлани та Оленсандри Сокульських, Наталії Воробець, Надії Кушнірчук, Ірини Холозінської, Лілії Барнич, Ірини Кудибін;**
- заступника директора Івано-Франківської обласної бібліотеки для дітей **Тетяни Колодницької;**
- майстрів пензля, художників **Вітольда Сеньковського, Романа Овчара, Юлії Багринівської, Світлани Наконечної, Миколи Бріського, Вікторії Гетьманської, Сергія Хацевича, Богдани Машталер.**

Як би не складалась доля випускників нашого коледжу, їх життєва дорога завжди повертається до рідної Alma mater, де відбувалося їх особистісне становлення. Кожен з них поніс у життя часточку рідного студентського дому, а разом з тим – у стінах коледжу залишив часточку своєї душі.

Численна кількість педагогічних працівників, які сьогодні працюють в коледжі і прославляють його на професійній ниві, в творчості та мистецтві теж є випускниками нашого закладу освіти. Їх досягнення дають гідну оцінку закладу освіти. Саме в стінах коледжу народилася їхня любов до творчості. Тут збагатили вони свої знання та вміння, здобули свою майстерність і стали згодом гідними своїх наставників.

Серед інших педагогічних працівників, що сьогодні забезпечують навчальний процес є багато людей, якими пишаються коледж, місто, область. Вони мають наукові звання, ступені, категорії, успішно займаються викладацькою та мистецькою роботою. Протягом багатьох років вони передають свій досвід, знання, любов до професії тим, хто обрав нелегкий, але почесний шлях працівника сфери культури і мистецтва. Своїм прикладом вони навчають своїх вихованців головному призначенню – бути Людиною.

На даний час в коледжі працює 81 педагогічний працівник. З них 1 доктор філософії, 1 кандидат філологічних наук, 12 викладачів – методистів, 34 викладача вищої категорії, 15 викладачів першої категорії, 4 викладача другої категорії, 14 викладачів спеціалістів.

Образи викладачів, що зараз забезпечують навчальний процес у закладі освіти, бачаться у гармонійній єдності моральних почуттів, волі, характеру та розуму, а стрижнева ознака їх моральності – у самовідданій праці, компетентному й безкорисливому служінні науці й творчості, спрямованості на мистецькі пошуки на шляху самовдосконалення та становленню студентів, розгортанню їхніх творчих можливостей.

Коледж живе, міняється, іде в ногу з часом, вдосконалюється. Головним ресурсом його є викладачі, носії знань, які передають їх студентам і чим більше володіє знаннями сам учитель, тим краще засвоять науку діти. Попереду багато нового і цікавого. Історія нашого коледжу продовжується, її творять нові обличчя, нові особистості, педагоги, віддані мистецтву, наполегливі в роботі, з великою жагою до інновацій та творчості.

Матеріал систематизований з архівних документів та спогадів викладачів коледжу.

Меленюк Т. В.,

викладач-методист,

спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу

культури і мистецтв (м. Калуш)

МИСТЕЦТВО І ВІЙНА: МИСТЕЦЬКА РЕФЛЕКСІЯ В ХУДОЖНЬОМУ ОБРАЗІ

Війна – це руйнування, наразі мистецтво – це портал відродження.

Тетяна Гавриленко,

українська та латвійська художниця

Живемо в складний період, період розпачу, небезпеки, болю, але з надією на світле щасливе майбутнє. Така вже природа людини: у безвиході знаходити промінчик надії. І ця надія рухає нашим серцем, розумом, почуттями. А далі й руки починають творити. Так, саме творити, бо говоримо про мистецтво, яке народжується зі світлого розуму та вмілих рук майстра, художника, музиканта.

Сьогодні часто згадують перефразований вислів знаменитого римського оратора Марка Туллія Цицерона: «Коли гримлять гармати, музи мовчать». Та бачимо, що музи не мовчать, вони спонукають митців творити, залишати у своїх піснях, картинах, віршах надію для нових поколінь, сторінки правдивої історії життя. Доречно буде згадати добірку поезій Олени Павлової, яка була написана від початку повномасштабного російського вторгнення, «Коли гримлять гармати, музи не мовчать».

З початком повномасштабного вторгнення московського варвара в українські землі, наша культура немовби ожила, наситилася тим українським, яке багато століть із нас вибивав той самий варвар. Звідусіль лунає українська пісня. Молодь співає забуті українські колядки, одягає бабусині чи дідусеві вишиванки, розкриває історичні факти крадіжок Росією досягнень українських митців та науковців.

Сьогодні відбуваються досить сюрреалістичні події: йде війна, жорстока та неспровокована, гинуть найкращі сини й доньки України, в очах людей читаємо біль та безнадію, відчай та зневагу до ворога. Здавалося б, про що говорити? Але митці не можуть мовчати. Вони говорять мовами мистецтва, доносять майбутнім поколінням справжню історію, у часі якої живуть, залишають свої переживання та надію в художніх творах.

У мистецькій освіті також відбуваються зміни. Окрім реформування системи освіти України, педагоги та здобувачі освіти йдуть в ногу з цивілізованим світом, втілюючи сучасні освітні технології та водночас, відновлюючи свою культуру й традиції.

Спеціальність «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» є відносно молодого. У коледжі культури і мистецтв вона заснована в 1995 році. За свою 30-літню історію викладачі циклової комісії дали шлях до професійного мистецтва сотням випускникам.

У стінах коледжу формуються майбутні фахові молодші бакалаври з образотворчого та декоративного мистецтва, реставрації. Це дуже потужна кагорта май-

бутніх викладачів та художників, які своїми знаннями й творчістю відроджують культуру нашого народу, примножують мистецьку спадщину.

Сьогодні варто наголосити на відчутті відповідальності молоді за свій внесок у спільну перемогу нашої країни над московією. У своїх творчих роботах студенти-художники часто звертаються до теми сьогодення та історичних аспектів розвитку України. Вони відчують себе причетними до майбутнього нашої країни. І тут важливо наголосити, що це майбутнє – у вільній і незалежній Україні, яка є частиною європейської спільноти.

Більше уваги сьогодні хочеться приділити темі кваліфікаційних робіт студентів, інтеграції сучасних подій у зміст та подачу роботи. Як правило, тему кваліфікаційної роботи студенти обирають завчасно, вкладаючи в її зміст актуальність, науково-дослідницьку складову та технологію виконання твору.

Теми та техніки кваліфікаційних робіт схвалюються цикловою комісією та затверджуються навчальною частиною. Теми за останні роки дуже різні, але мають забарвлення патріотичного характеру. Проаналізуємо деякі з них.

Історична тематика. Кваліфікаційна робота «Благословенний твій шлях, Україно!» Автор – Людмила Бережна.

Задумом кваліфікаційної роботи є історичний сюжет, який перекликається із сучасністю. Реалізувати його вдалося через багатофігурну композицію, у якій в одному часовому просторі фігурують основні стержні української державності: князівство, козацтво, новітня історія України та героїчне сьогодення. Натхненником ідеї об'єднання представників визначних періодів історії України стала поезія Тараса Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим...». У розумінні сучасного українця Шевченко виступає як символічний наставник нашого народу. Задум картини органічно перегукується з посланням у вірші для всіх поколінь українців – минулим, теперішнім та майбутнім.

Композиція картини багатопланова. Вдалині композиції зображено постать славетної княгині Ольги. Вона виступає своєрідним оберегом, благословенням, а також історичним уособленням символу справедливості, мудрості. Постать княгині легка та невимушена, але в той же час вираз обличчя переконливо впевнений у щасливому майбутньому. Княгиня Ольга благословляє шлях своїм нащадкам: княжому воїну, козаку, січовому стрільцю та воїну ЗСУ. Фігури українських воїнів знаходяться в центрі картини. Вони символізують пройдений шлях нашої незламної нації, який переплетений спільною метою, пронесеною крізь віки, – боротьбою за суверенітет та незалежність України.

На передньому плані, прихиливши коліна, стоїть оружник. Погляд рішучий, направлений у бік глядача. Мужній воїн, захисник кордонів князівства та свідок його занепаду. На козака лягла доля запеклих боїв за відвоювання кожного клаптика рідної землі в московитів. Перші за довгий час сонячні промені тріумфу козацтва над ворогом, з яким нам доведеться боротися крізь віки. Постать козака виpromінює впевненість. Він переконаний, що його боротьба праведна, а українська нація – нездоланна!

Новітню історію України втілює образ січового стрільця, який є прямим спадкоємцем українського волелюбства, наступником ідеї відновлення української державності.

Сучасний солдат – один з героїв картини – головний герой сучасної реальності. Він є смолоскипом нашої історії – заключним етапом одвічної боротьби проти московського загарбника. Символ єдності та запорука перемоги. Його благословляють мертві, за нього моляться живі та подякують ще ненароджені.

Тематика національної свідомості та релігійності.

Кваліфікаційна робота «Розп'яли» виконана у техніці ліногравюри. Автор – Чолій Мар'яна. Основним задумом композиції є зображення мук Ісуса Христа, які переплітаються з подіями, що переживають українці в період повномасштабної війни Росії проти України. Центром композиції є саме розп'яття. Воно привертає погляд глядача розміром і тонально-контрастним тлумаченням. Врівноважують центр картини постаті військової та її дитини, що чекає на повернення матері з війни, а також фігура українського військового, що відійшов у вічність. Під Розп'яттям видно карту України, що уособлює символ важкого хреста, який несе наша держава.

Основний посил кваліфікаційної роботи – відтворення страждань людини через її гріхи. Для автора тема релігії дуже близька. Коли вона розпочинала працювати над кваліфікаційною роботою, приймала святе причастя, брала благословення та з Божою допомогою творила.

У композиції «Розп'яли» мисткиня зуміла передати всю силу й незламність української нації та переплести їх з вірою й перемогою добра над злом. У захисті кваліфікаційної роботи авторка сказала: «Я відчуваю гордість за державу, у якій живу, а своєю роботою висловлюю подяку всім героям, які боролись і борються за незалежність нашої України».

Тематика національної свідомості прослідковується в кваліфікаційній роботі «Два світи», виконаній в графічній техніці. Автор – Клим Світлана. В творі художниця передає біль, який відчуває через смерть та руйнування, неспокій в людських серцях. В композиції твору за допомогою кольору та символіки передано велику прірву, що стоїть між війною та миром. Повна протилежність добра та зла.

Два світи: війна і мир. Війна – це зло, що руйнує. Мир – це любов, яка відновлює. В цьому основний задум кваліфікаційної роботи. Кольорова гама картини також сприяє трактуванню основного задуму: передача образу миру відбувається за допомогою жовто-охристих кольорів в поєднанні з білим – кольором чистоти, невинності та завершення півдня; повна відсутність добра передана у образі війни через холодну гаму кольорів в поєднанні з чорним- кольором смутку, печалі й болю. Кваліфікаційна робота – це твір, в якому переплітається початковий та завершений етап навчання майбутнього художника-педагога. Це результат досягнень здобувача освіти протягом навчання в коледжі. Кваліфікаційна робота «Два світи» це також переживання авторки, пов'язані з сучасними подіями, що відбуваються в Україні. В роботі чітко прослідковуються два протилежні персонажі, які несуть різні емоції, різні події, різні почуття.

За допомогою графіки в кваліфікаційній роботі втілено основний зміст твору, з'єднані в одне ціле окремі деталі композиції, висловлено думки та емоції авторки.

Митець не може стояти осторонь тих подій, які є сьогодні в Україні та світі. Чи то художник, чи то музикант, чи то актор транслює усе, що бачить через призму

своєї творчості. Він документує події засобами мистецтва, якими вміло володіє. Особливо це видно серед молодих митців, серед яких і наші студенти. І ми, викладачі, цьому широко раді, адже виростили не тільки фахівців, але й патріотів своєї держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булатов М. Рефлексія. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с. 1000 екз. ББК 87я2. ISBN 966-531-128-X.
2. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2010. 144 с.
3. «Ми з України». Як мистецтво і культура допомагають під час війни. URL : <https://rus.lsm.lv/statja/novosti/obschestvo/mi-z-ukrani-yak-mistectvo--kultura-dopomagayut-pd-chas-vyni.a466044/>
4. Крізь вогонь війни. Як росіяни привласнювали собі українських художників – трансформація та майбутнє нашого мистецтва. URL : <https://vikna.tv/styl-zhyttya/podorozhi/mystecztvo-pid-chas-vijny-yak-kulturnyj-svit-reaguye-na-vijnu-v-ukrayini/>.
5. Наталія Федоришин Художні рефлексії сьогодення. URL : <https://zbruc.eu/node/112104>.

Олінкевич Ю. В.,

*спеціаліст першої категорії
циклової комісії викладачів образотворчого мистецтва
Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш)*

ТВОРЧА РЕАЛІЗАЦІЯ МИТЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення росії кардинально змінило життя українців та поділило його на до і після.

На заняттях з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва», яка вивчається на першому та другому курсах на освітньо-професійній програмі «Образотворче мистецтво», я ознайомлюю здобувачів фахової передвищої освіти з історією виникнення та розвитку мистецтва, видами, жанрами, стилями мистецтва, їхніми характерними рисами та особливостями, художниками та їхніми роботами. Разом зі студентами аналізуємо твори мистецтва світової творчої спадщини та сучасників, особливу увагу приділяємо українським митцям, які, незважаючи на війну в нашій державі, продовжують працювати, привертаючи увагу інших держав, людей. Також, акцентую увагу на художниках, творчість яких привласнила собі країна-агресорка.

В своїй доповіді хочу ознайомити учасників конференції з творчою реалізацією митців України в умовах війни та з художниками, що їх незаконно вкрала росія.

Спочатку хотіла б познайомити вас з сучасними митцями, які своєю творчістю висміюють так звану велич росії, виливають свою огиду до неї через художні твори.

Олексій Сай з Києва

Художник, засновник методу Exel-Art.

24 лютого Олексій мав відкрити виставку у Voloshyn Gallery. Всі були готові до відкриття, але зайшли в галерею вже як в бомбосховище і пробули там з іншими художниками, художницями та їхніми сім'ями перші кілька днів вторгнення. Саме тоді він вирішив приносити користь як пропагандист, ніж як художник.

У своїх роботах він виражає свою лють до способу життя та діяльності країни – агресори.

Антон Селешій зі Львова

Художник, візуальний дизайнер.

Він поділився своїми думками з перших днів війни: «Перебуваючи у Львові, інколи відчуваю провину за те, що я живий, за те, що я не в Ірпені, Бучі, Харкові. Я малюю сам для себе, і розцінюю це більше як безсилля і прояви obsesивно-компульсивного розладу, ніж як свідому спробу щось сказати....».

Марія Проніна з Маріуполя

Художниця, колажистка. Щоб скидати кудись агресію, почала робити колажі з газет, що купувала в різних містах.

Аліса Гоц з Києва

Працює в техніці літографії, разом з друзями заснувала літографську майстерню.

«Війна всі відчуття загострила. Люди згуртувались, розставили пріоритети, мішура відійшла на другий план. Війна відкриває справжні людські якості – як добрі, так і погані.» – так вона пише в своїх соцмережах.

Ігор Гора з Одеси, Київ

Фотографія, цифрові колажі.

Світлана Гавриленко з Ялти

Художниця, займається живописом.

Зробила серію картин, написаних у змішаній техніці олійними та акриловими фарбами на полотні без підрамників. Тільки замість захопливих візерунків з дитинства вони зображують німий крик.

Мар'яна Микитюк з Києва

Ілюстраторка, працює у змішаній техніці.

Малювання допомагає відчувати трохи контролю і користі від себе. Вона вважає, що ми зараз у процесі ще одного культурного відродження, і сподівається, цього разу ніщо не завадить йому.

Олександр Барболін з Прилук

Художник, колажист.

Закентій Горобйов з Києва

Художник, типограф, ілюстратор, викладач.

Цей митець перестав фокусуватися на негативних емоціях: страху, ненависті, розгубленості, бо це не допомагає боротися та взагалі заважає жити навіть у мирний час. Намагається бути об'єктивним, не генерувати і не підтримувати панічні

настрої. Прийшов до висновку, що зміна фокусу з серйозних тем на гумор дуже розряджає загальний емоційний стан. Тож сфокусувався на пошуку цікавих візуальних метафор, які б трактують його точку зору через призму гумору.

Юрій Денисенков з Києва

Художник, сценограф.

Сергій Майдуков

Відомий український художник-ілюстратор працює з іноземними ЗМІ такими як The Guardian, The New Yorker, Die Zeit, The Washington Post, The New York Times, The Financial Times, The Wall Street Journal та іншими.

Якщо до війни він малював для них на абсолютно різних теми, то від початку повномасштабного вторгнення – це ілюстрації для статей про війну в Україні.

Так, за кілька тижнів до повномасштабного вторгнення він виконав серію робіт для The New Yorker про тривожність у суспільстві та Києві незадовго до війни.

Щотижня у німецькому виданні Die Zeit виходить його авторська колонка із замальовками про охоплену війною Україну.

Олександр Грехов

Художник-ілюстратор став відомий завдяки серії робіт Квантовий стрибок Шевченка, яка виставлялася на станції Київського метро Тарас Шевченка в 2019 році. Тоді виставка викликала широке обговорення в Мережі і була пошкоджена вандалом.

Від початку війни Грехов відгукується малюнками майже на кожную подію, яка хвилює українців – це і болючі реакції на страшні події війни, і малюнки-жарти і малюнки-меми, які підіймають настрій українцям і розходяться тисячами репостів. Зараз його розповіді-замальовки про Україну беруть участь у сотнях художніх виставках про країну по всьому світу.

Нікіта Тітов

Його прості, точні і місткі роботи художника, графіка, плакатиста, дизайнера та ілюстратора книжок знайомі багатьом українським користувачам соцмереж. І чи не кожен під час останніх 20 місяців ділився його роботами, повідомляючи про свій настрій, біль або вітаючи з черговою перемогою і святом.

Художник підкуповує тим, що вдається дуже коротко, влучно за допомогою простих візуальних образів передати усю гаму відчуттів, які хвилюють як його самого, так і мільйони українців.

Його роботи-плакати зараз беруть участь у виставках про війну в Україні далеко за межами України, а він використовує свою творчість, щоб збирати гроші на допомогу ЗСУ за допомогою благодійних аукціонів.

Володимир Безрукий з нашого рідного Калуша – художник, приватний підприємець.

На війні ще з початку АТО. Він не тільки воює за нашу свободу, але й встигає писати живописні полотна в зоні ведення бойових дій, малює портрети на ящиках з боєприпасів. Має позивний Пікассо. Після початку великої війни Володимир повернувся на фронт.

А скільки митців працюють в підпіллі., під окупацією і мріють про справжню свободу, яку в нас вкрала росія.

Та вона забирає не тільки свободу, життя, здоров'я... вона краде все, до чого торкається... так вона запустила свої ручища в наш культурний спадок.

Протягом століть росія намагається присвоїти собі заслуги видатних митців, серед яких музиканти, композитори, письменники та художники, виправдовуючи це тим, що за часи їхнього життя існувала Російська імперія, а отже, за логікою росіян, усе культурне надбання автоматично стало російським.

Однак, у своїй творчості художники ніколи не забували про українську ідентичність та культуру, яку любили і відповідно зображували у картинах.

Художники завжди відчують зміни гостріше за інших, і можуть сформулювати сенси там, де інші тільки починають підбирати слова.

На заняттях з історії образотворчого мистецтва завжди згадуємо відомих на весь світ талановитих митців, які абсолютно несправедливо увійшли до історії культури як «російські художники».

Іван Айвазовський

Геніальний мариніст, якого, звісно ж, зараховують до російського культурного надбання, однак Айвазовський народився в Криму у вірменській родині, що емігрувала туди з Галичини, до якої його предки перебралися з Вірменії. У своїй творчості художник часто звертався до української культури і, окрім морських пейзажів, писав й інші роботи, про які у РФ не згадують. Серед видатних українських робіт Айвазовського: «Весілля в Україні», «Український пейзаж з чумаками при місяці», «Очерет на Дніпрі», «Млин на березі річки. Україна», «Під час жнив».

Ілля Рєпін

Живописець Рєпін також народився в Україні, батьківщиною митця є місто Чугуїв у Харківській області. Дід по батьківській лінії – Василь Юхимович Ріпін – був неслуживим козаком. У своїй творчості художник часто звертався до українського походження, і рідні мотиви посідали важливе місце у його творчості.

Найвідомішою роботою художника на тему України стала картина «Запорожці пишуть листа турецькому султану». Також у творчості митця були такі роботи української тематики: «Вечорниці», «Гайдамаки», «Чорноморська вольниця», «Українка біля тину», «Софія Драгомирова в українському вбранні», «Отаман Іван Дмитрович Сірко» та багато інших.

Казимир Малевич

Цей відомий на весь світ художник народився у Києві в українсько-польській родині, навчався у Київській мистецькій школі. Попри те, що 1904 року Малевич переїхав до Москви, неодноразово підкреслював, що його художнє бачення світу сформувало українське село, та говорив, що його національність – українець. Також митець захоплювався українською вишивкою, малював ескізи для неї, писав статті українською мовою.

Архип Куїнджі

Народився художник в передмісті українського Маріуполя – селі Карасу. Головною картиною своєї творчості художник вважав «Місячну ніч на Дніпрі». Також у творчості Куїнджі було й багато інших робіт за українськими мотивами: «Українська ніч», «Чумацький шлях у Маріуполі», «Дніпро вранці», «Україна».

Музей художника розташований у Маріуполі. У ході російсько-української війни будівля музею була зруйнована ворожими військами, однак картин Куїнджі та інших українських митців, за повідомленнями Маріупольської міської ради, на той час там не було – їх встигли врятувати.

Олександр Мурашко

Походив із видатного роду художників – його дядьком був Микола Мурашко, ще один видатний український митець. Народився Олександр у Києві, але до семи років мешкав біля містечка Борзни на Чернігівщині, де його виховувала бабуса. Роботи художника відкрили українське мистецтво світові, і завдяки йому воно вийшло зі стану вузько національного, провінційного. Талант митця підняв його до західноєвропейського рівня, а його твори долучені до контексту світового художнього процесу.

У своїй творчості часто звертався до українських мотивів. Найвідомішими картинами художника є «Селянська родина», «Карусель».

Давид Бурлюк

Бурлюка знають у світі як «батька російського футуризму», однак народився художник у Сумській області та мав козацьке коріння. Серед численних робіт художника є низка присвячених Україні: «Святослав», «Запорожці у поході», «Рибалки», «Тарас Шевченко». Найвідомішою роботою, звісно, є картина «Козак Мамай».

Олександра Екстер

Українська художниця має грецьке та єврейське походження, а народилася у місті Білосток, у Польщі, проте невдовзі переїхала з родиною до Києва, де розпочала навчання у Київському художньому училищі. Художниця вважається яскравою представницею європейського кубізму та футуризму, українського авангарду та однією із засновниць стилю ар-деко.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, варто наголосити, що мистецтво жило, живе і житиме вічно. І ми маємо пам'ятати якою ціною створюється можливість навчатися, працювати і насолоджуватися творчістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вкрадене мистецтво: українські художники, яких Росія несправедливо видає за своїх. URL: <https://tsn.ua/lady/news/obschestvo/kradene-mistectvo-ukrayinski-hudozhniki-yakih-rosiya-nespravedливо-vidaye-za-svoyih-2028541.html> (дата звернення: 17 лютого 2024 р.).
2. Потужний голос мистецтва. Три українські художники, які фіксують війну Росії проти України. URL: <https://life.nv.ua/ukr/art/tri-ukrajinskih-hudozhniki-yaki-rozpovidayut-pro-viynu-v-ukrajini-za-dopomogoyu-mistectva-foto-50359015.html> (дата звернення: 01 березня 2024 р.).
3. Портрети на ящиках з боєприпасів. Боєць з Калуша Володимир Безрукий пише картини на фронті. URL: <https://suspilne.media/379190-portreti-na-asikah-z-boepripasiv-boec-z-kalusa-volodimir-bezrukij-pise-kartini-na-fronti/> (дата звернення: 28 лютого 2024 р.).
4. Творча реалізація митців в умовах війни. URL: <https://zaborona.com/ukrayinski-hudozhnyky-pokazuyut-svoje-mystecztvo-pro-vijnu/> (дата звернення: 16 лютого 2024 р.).

Белей С. Б.,

*магістр, викладач I категорії
циклової комісії викладачів ОМ,*

Фахового коледжу культури і мистецтв (м.Калуш)

**ДО ПЕРЕМОГИ КРОКУЄМО РАЗОМ! ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО,
ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

24.02 – дата в морозному лютому, викарбувана в серцях кожного українця, після якої більшість дізналися, яка ціна життя, кожного метра волі і мирного неба над головою.

24 лютого – дата, яку українці сприймають поза контекстом. Ці цифри назавжди залишаться в пам'яті українців. Життя розділилися на «до» і «після». Ми ніколи не повернемося в те 23 лютого. Навіть після Перемоги.

З перших днів російської агресії колектив Фахового коледжу культури і мистецтв залишається єдиною родиною, гуртуючи навколо себе студентів та викладачів, мужньо тримає стрій, роблячи все можливе для наближення Перемоги України! Це і є головна наша місія – наш освітній фронт!

Наш освітній заклад і циклова комісія викладачів образотворчого мистецтва, зокрема, виконує складну місію – поєднання патріотичного і національного виховання з формуванням фахових компетентностей здобувачів фахової перед вищої освіти. Випускник освітнього закладу має бути патріотом і проявляти патріотизм, любов та відданість Батьківщині, а також прагнути своїми діями служити її інтересам.

Нині, як ніколи, наші викладачі використовують новітні підходи та шляхи до виховання патріотизму і базової якості особистості, де зв'язок та спільна діяльність з студентським колективом формує внутрішню стійкість, єднання та допомогу заради перемоги.

На цикловій комісії викладачів образотворчого мистецтва постійно організовуються просвітницькі та виховні тематичні заходи, присвячені героїчним подвигам українських воїнів боротьбі за територіальну цілісність і незалежність України:

- взято участь у мистецьких акціях: «Від митця до бійця», «Україна понад усе», «Христос Воскрес – Воскресне Україна», «Зроби фото – допоможи ЗСУ», «Ангели перемоги», соціальному проєкті «Турбота про родину Героя» ;

- в позааудиторний час відбуваються виховні години за участю військових, інспекторів ювенальної превенції, зокрема виховний захід – «Національний супротив»;

- на постійній основі проводяться відкриті діалоги з військовослужбовцями;

- своїм досвідом та знаннями діляться ж і самі студенти спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» на арт класах для дітей міста;

- на нашій спеціальності відбулася лекція-брифінг на тему: «Формування майбутнього художника-педагога засобами світового та українського малярства

поч. XX ст.», яку проводив Микола Богданович Якимечко – доцент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

- викладачами циклової комісії проводився захід на тему «Арттерапія як метод відновлення ресурсу педагога»;

- відбувається співпраця спеціальності образотворче мистецтво, декоративне мистецтво та реставрація з благодійним фондом «Крила підтримки», на базі якого систематично проводяться психологічні тренінги наших студентів та викладачів з івент-психологами;

- організовується участь наших студентських колективів у патріотичних конкурсах художніх робіт;

- розширено тематику кваліфікаційних дипломних робіт студентів, зокрема художнє висвітлення героїчного минулого рідного краю, його духовної спадщини та сучасних подій в Україні, подвигу загиблих воїнів АТО, воїнів-сьогодення;

- при кабінеті методики викладання ОМ діє експозиція студентських робіт, що висвітлюють події боротьби за незалежність України, посилення їх національно-патріотичного впливу; розміщена інформація про Героїв Небесної Сотні, учасників Революції Гідності, учасників АТО, волонтерів, учасників війни, яку розв'язала та веде російська федерація;

- за участі гуртка «Український Handmade», який діє при кабінеті методики викладання ОМ, організовано та проведено майстер-клас по розмальовуванню новорічного декору в рамках мистецької благодійної акції «Допоможи Святому Миколаю. Подаруй дитині військового та дитині-сироті свято». Співпраця з ГО «Громадський простір Калуша» та Калуською інформаційною мережею (KIM) допомогла охопити більшу кількість дітей-сиріт і дітей, які постраждали від війни.

Волонтерство – не модний тренд! В сучасних реаліях – це життєва необхідність. Наш громадянський обов'язок – допомогти та підтримати військових, що захищають нашу Батьківщину та нашу свободу. Адже серед них є наші випускники, рідні та близькі, жителі нашої громади.

Волонтерство – добровільна діяльність, спрямована на вирішення або пом'якшення соціальних проблем. Добрі справи, до яких ми залучаємо наших студентів, виховують у них емпатію, здатність розуміти інших, дають змогу накопичувати досвід соціальної взаємодії та спілкування. Чому молоді потрібно займатися благодійністю? Допомога конкретній людині важитиме для них значно більше, ніж слова.

Тому ми на постійно організовуємо мистецькі благодійні ярмарки з аукціонами картин, виробів ручної роботи з метою збору коштів для бійців ЗСУ та осіб, які постраждали від війни.

Сучасна волонтерська діяльність викладачів, студентів, батьків, через конкретну, практичну діяльність сприяє встановленню соціальних зв'язків, опануванню студентами новими навичками, формуванню у них прагнення до відповідальної патріотичної поведінки, моральних та духовних якостей, світогляду справжнього

громадянина України. Тому ми постійно проводимо активізацію практики волонтерської роботи здобувачів освіти.

Підґрунтям для формування активної громадянської позиції молоді є соціальний досвід, складовими якого є практична діяльність та участь у суспільному житті. Системна робота навчальних закладів усіх типів саме в цьому напрямі, поєднана із зусиллями громадянського суспільства, органів державної влади, сприяє зростанню рівня сформованості активної громадянської позиції.

У складних реаліях воєнного стану в Україні перед освітянами стоїть важливе завдання – об'єднання зусиль педагогічної та громадської спільнот на засадах взаєморозуміння, співробітництва щодо захисту прав та свобод, оволодіння дітьми універсальними цінностями та моделями поведінки, які складають основу світової культури.

Війна нас змінює і випробовує на міцність. Зараз більшість з нас вчиться вибудовувати своє життя по-новому але лише разом ми – Величезна Сила, яка дає ресурс для подолання будь-якого випробування на шляху до перемоги над окупантом.

Сьогодення вимагає від викладача впровадження нових ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються у щоденній викладацькій діяльності. Тому професійна компетентність викладача потребує постійного розвитку й удосконалення.

Як зазначає Олег Романчук, психолог, психотерапевт, директор Інституту психічного здоров'я УКУ та Українського інституту когнітивно-поведінкової терапії, «зараз ми всі проходимо через випробування. Але насправді в нас просто немає іншого вибору – вистояти, перемогти, відродитися і **допомогти нашим дітям пройти через цей досвід**. Якщо залишаться рани на душі – це не страшно, рани обов'язково загояться. Але для того, **щоб наші діти були щасливими у щасливій країні, потрібна ця битва, в якій у кожного з нас є своє місце**».

Спільні зусилля кожного з нас – крок до перемоги!

Слава Україні! Героям Слава!

Маришук О. І.,

викладач, завідувач бібліотекою

Фахового коледжу культури і мистецтв (м.Калуш)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ БІБЛІОТЕЧНОГО ФАХІВЦЯ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

*«Сьогодні ми є свідками становлення
комплексної професії, яка має назву інформаційна діяльність...»*

(М.Таубе)

Бібліотеки в усьому світі переживають період значних трансформацій, адаптуючись до мінливих потреб суспільства та стрімкого розвитку ІТ технологій. Пандемія, воєнні події, екологічна та економічна кризи, різногалузеві зрушення, міграційні процеси тощо стали викликом державі і кожному громадянину, каталізатором змін у різних галузях діяльності, тими трансформаційними процесами, які торкнулися і бібліотечної галузі, зокрема концепції про місію бібліотек у суспільстві, про стратегію планування і про роль та місце фахівця у такій цілісній конструкції новоутворення.

У «Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» відзначено, що розвиток бібліотек України направлений на євроінтеграцію, сталий економічний, соціальний та екологічний розвиток і має на меті надання рівних можливостей кожній людині». У матеріалах до стратегії зазначено, що «роль публічних бібліотек у суспільних перетвореннях та забезпеченні прав і свобод людини недооцінена, що призводить до неефективної реалізації їхнього потенціалу як соціальних інституцій. Обов'язковим та беззаперечним елементом розвитку бібліотек виступають інновації, без яких бібліотечні установи не можуть утримувати свої позиції як соціально значимих інститутів і це вважається основою трансформації та модернізації бібліотек в сучасних ринкових умовах, оскільки жодна організація не може залишатися конкурентноспроможною без постійного удосконалення та розвитку різних напрямів своєї діяльності: розробки та впровадження нових послуг або продуктів, використання нових технологій, оновлення методів управління діяльністю і персоналом. Особливості інноваційної політики бібліотек України на сьогоdnішній день полягають у тому, що вони позиціонують себе виробниками інформаційних продуктів і послуг і виступають гарантом гуманістичних традицій суспільного розвитку. Далі йдеться про те, що одним із стратегічних напрямів модернізації інноваційного розвитку бібліотечної справи є «забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації», побудова алгоритму для практичного застосування м'яких та гнучких навичок(soft skills), та досягнення покращення, вміння застосовувати СКІЛІ для створення іміджу бібліотек, розробки стратегії, тактики і новаторства.

Її реалізація передбачає, зокрема, актуалізацію системи знань, умінь і навичок здобувачів освіти, працівників бібліотек і трансформацію системи їх безперервного навчання відповідно до міжнародних стандартів. В умовах прискорених темпів поширення інформаційних, комп'ютерних технологій, а також появи нового поняття розвитку суспільства як «Суспільства Розуму», змінюються соціальні функції бібліотечного середовища, а на основі цього виникає необхідність змінювати підходи до формування професійної свідомості фахівців, оновлювати їхні компетенції, м'які навички і формувати нове обличчя професіонала з інформаційної діяльності.

Вважається, що «родина» інформаційних професій почалася від професії бібліотекаря. Вітчизняна школа бібліотечної професіології має потужний науковий доробок, зокрема роботи професорки А.С. Чачко. У її дослідженнях теоретично доведено, що професія бібліотекаря постійно модифікується, трансформується в умовах змін, тому що бібліотечна освіта упродовж багатьох років розвивалася і пропонувала нові напрямки підготовки, а саме: бібліотекар-менеджер, бібліограф-референт, документознавець, фахівець інформаційних структур та інші. Зміни, які відбулися у професійній структурі суспільства внаслідок впровадження інформаційних інновацій, стали одним із основних причин введення до освітнього середовища нової спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», яка об'єднує у спільну систему розрізнені елементи професійної інформаційної освіти і забезпечує «інформаційним» фахівцям адекватний розвиток інформаційного середовища. У межах освітньої спеціальності здійснюється підготовка фахівців, які мають схожі знання та навички, відчуття ідентичності з професією та іншими її представниками незалежно від галузі, в межах якої вона реалізується, і на цій основі об'єднаних єдиною професійною культурою, вираженою у системі специфічних цінностей, норм і ролей. Це свідчить про потребу в межах спеціальності реалізувати сучасні вимоги практики до підготовки спеціалістів для бібліотечної та інших галузей інформаційної сфери обслуговування.

З розвитком комп'ютерних мереж, електронних інформаційних ресурсів, збільшенням і урізноманітненням інформаційних запитів споживачів, сфера інформаційної діяльності постійно розширяється і зазнає диференціації за видами, методами і формами, з'являються нові робочі місця, а точніше з'являється інше формулювання назв професій, які пов'язані із наданням послуг в інформаційній сфері діяльності. Відомі представники американської інформаційної науки зауважували, що «сьогодні ми є свідками становлення комплексної професії, яка має назву інформаційна діяльність. Їх основною метою є використання як теоретичних так і технічних досягнень в галузі інформаційних технологій для вирішення двох проблем інформаційного обслуговування: швидкого і раціонального розповсюдження інформації і довготривалого її зберігання у формі, зручній для подальшого пошуку».

Зміст професійної діяльності інформаційного фахівця у сучасних умовах характеризується поліструктурністю, посиленням інформаційно-аналітичної складової, розширенням інформаційних потреб споживачів і широким впровадженням та використанням комп'ютерних і телекомунаційних систем і різних мереж в усіх

сферах соціальної практичної діяльності. Основні професійні компетентності фахівця з інформаційного забезпечення в умовах трансформації суспільства здійснюються у межах взаємопов'язаних складових: документно-інформаційні ресурси, інформаційні технології, управління інформаційною діяльністю, комунікації, тобто процес розвитку знань і здатностей, умінь людей до сприйняття, створення та пошуку інформації, формування інформаційних потреб, які визначають предмет і напрями діяльності фахівця, удосконалення формування професійної свідомості.

Формування професійної свідомості відбувається протягом усього життя людини, але особливо гостро – в період юності, під час вибору професії. Становлення особистості як майбутнього фахівця починається у період перебування у закладі освіти, де провідною діяльністю є навчання. В процесі навчання засвоюються нові знання, формуються певні уміння і навички, розвивається нове мислення, відбувається вступ до спеціальності і поступове оволодіння нею.

Професійна свідомість – це цілісна сукупність елементів, які розвиваються за умови того, що вона стає для особистості системним психологічним новоутворенням, усвідомленням себе як майбутнього фахівця обраної професії. Терміном «професійна свідомість» можна охопити усі прояви свідомості особистості, які пов'язуються з її професійною діяльністю. Вони визначаються такими факторами:

- місцем цієї професії у професійній структурі суспільства;
- соціальними факторами: сім'я, школа, оточення;
- ставленням самої особистості до обраної професії та до себе як її представника, усвідомлення необхідності та значущості даної професії для соціуму;
- рівнем здобутих професійних знань та умінь, самоосвіта, практика, здійснення самоаналізу стосовно перспективи і кар'єрного росту;
- сформованими професійними ідеалами, уявленнями про імідж, престижність професії;
- рівнем розвитку професійних здібностей, якостей, осмисленням власних професійних компетентностей;
- професійними досягненнями, набуттям досвіду, можливими невдачами у трудовій діяльності.

На шляху формування професійної свідомості важливими чинниками є: наявність чіткої мети у своїй діяльності, позитивна мотивація, відчуття і усвідомлення того, що обраний фах – це відповідальність за свою роботу, це постійне прагнення до саморозвитку, здатність працювати в команді, у колективі, вміння вирішувати проблеми та визнавати свої помилки.

Професійна свідомість – це важлива складова особистості фахівця, яка впливає на його успішність у роботі і загальне сприйняття життя і свого місця в соціумі.

Якщо ми говоримо про професійну свідомість бібліотечного фахівця, то це про: сукупність знань, умінь, цінностей, переконань, які визначають його ставлення до професії, до себе як фахівця, до користувачів бібліотеки і бібліотечної справи в цілому. Вона включає в себе: достатні знання бібліотечної галузі, вміння працювати з інформацією та документами; розуміння потреб споживачів інформації; прагнення до саморозвитку і готовність до змін; відповідальність, дотримання етичних норм у своїй діяльності, виховання емпатії.

Розвитку професійної свідомості сприяють: навчання та тренінги: це можуть бути навички спілкування, виховання та заохочення до креативності, дизайну мислення, тайм-менеджменту для забезпечення і трансформації інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек України в реаліях сьогодення; участь у професійних спільнотах, обмін досвідом; менторство та коучинг: коли досвідчений фахівець може дати цінні поради та підтримку на шляху професійного розвитку, коли нові виклики часу розширяють спеціалізацію у своїй професії: коуч(тренер)-консультантів, івент-менеджерів; самоаналіз, самооцінка: це вміння аналізувати свої сильні і слабкі сторони, а також визначати свої цілі та завдання; читання професійної літератури: важливо бути обізнаними із сучасними тенденціями розвитку своєї галузі, постійно розширювати власний світогляд; обґрунтування потенціалу та доведення до перспективності м'яких навичок як кластера успіху бібліотечно-інформаційної галузі в умовах часу і відповідно до вимог століття; роз'яснення складових платформи успіху, інструментів звернення у бібліотечних та інших інформаційних структурах.

Отже, серед навичок XXI століття можна виокремити «м'які» навички як комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у виробничому процесі, високу продуктивність і коефіцієнт корисної дії на противагу спеціалізованим навичкам, які не пов'язані з конкретною сферою діяльності; гнучкі навички – вузькоспеціалізовані навички, які є дієвими у стабільних ситуаціях і у межах конкретної однієї якоїсь професії, наприклад (знання іноземної мови, швидкий друк, керування авто); цифрові навички – що виникли з появою цифровізації глобального світу.

Професійна свідомість була завжди у русі і розвитку. Соціально-комунікативні навички можна трактувати як вдосконалення свого потенціалу як спеціаліста-фахівця. Еволюція свого «Я» спрямовані на власне осмислення, глибинне розуміння причинно-наслідкових процесів, тобто особисте інтелектуальне управління, регулювання, в основі якого є емпатія, емоційний інтелект; усвідомлене спонукання до праці і діяльності, здатність вибудовувати стосунки в трудовому колективі, особисте задоволення від того, що ти приносиш користь і досягаєш успіхів у реалізації запланованого у професійній сфері. Потенціал професійних м'яких навичок для бібліотечно-інформаційної спільноти відкриває безмежні обрії пластичності у надскладний період, проєкцію динаміки успіху і змін. Спеціаліст бібліотечної, інформаційної діяльності виступає людиною-комунікатором, «банком» ідей, проєктів, анонсує креативні нововведення. Фахівець з інформаційної діяльності завжди має орієнтуватися на клієнта, якість надання послуг, активність, інноваційність, конструктивізм, пластичність, толерантність, гідність та повагу. Корисна порада цієї опції – систематична практична діяльність, професійне усвідомлення свого зростання і самооцінка своїх можливостей.

Вищезазначене передбачає в бібліотечно-інформаційному середовищі професійний мейнстрім, самоорганізацію, стратегічне мислення, цілеспрямованість, постійне удосконалення своєї професійної свідомості.

Становлення професійної свідомості починається під час навчання, де відбувається не лише засвоєння знань, а й розвиваються якості, які визначають фор-

мування Я-образу себе як професіонала, саморозвиток, оволодіння комунікативними навичками, щоб діяти з цілісним уявленням бути спрямованим на професійні досягнення.

Переваги майбутнього за навичками, які вагоміші за знання і вузькопрофесійні вміння і навички. Отже акцент робиться на нові технології і оволодіння ними, це сфера, у якій особистість характеризується як цілеспрямований індивід, де його фахове зростання і професійний досвід стають безцінним ресурсом в еру інноваційних технологій.

Аналіз професійної свідомості засвідчив, що вона є унікальною і неповторною якістю особистості і має певні особливості, до яких належить: розвиток професійних якостей та рис, спрямованість та виконання професійних завдань, орієнтація особистості на професію, які можна представити у вигляді блоку цілей та її критеріїв. Серед них виокремлюють створення образу й усвідомлення себе як професіонала, систему вибору цінностей і дій згідно з ними, реалізацію особистісних цілей діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України № 1378 від 12 грудня 2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-029informacijna-bibliotечna-ta-arhivna-sprava-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti> (дата звернення: 20.02.2024).
2. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23-30.
3. Повстин О. В., Козяр М. М. Значення «soft skills» у формуванні управлінської компетентності фахівців у галузі безпеки людини. *Вісник ЛДУБЖД*. 2019. № 20. С. 122-127.
4. Тілікіна Н. В., Кримова М. О. Навички XXI століття як умова виходу молоді на ринок праці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6. С. 21-28.
5. URL: <https://library.chytomo.com>.

Стефанівська Л. Т.,
викладач-методист Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОТИВАЦІЙНОЇ КОМПОНЕНТИ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасна молодь вступає в життя в епоху негативних наслідків російсько-української війни на довкілля нашої держави. Орієнтовна сума шкоди, яку рашисти завдали довкіллю України, становить понад 962 мільярди гривень. Про це заявив

Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Руслан Стрілець. Так, шкода лише від викидів забруднюючих речовин у повітря сягає 823 млрд грн. Шкода ґрунтам та землям перевищує понад 138 млрд грн. Лише за 6 міс. війни команда Міндовкілля встановила понад 2000 фактів шкоди навколишньому середовищу.

Внаслідок повномасштабного вторгнення росіян постраждала майже 1/3 всього лісового фонду України. В рази зросла кількість лісових пожеж. Якщо 2021 р. в Україні була лише 1 велика пожежа площею більше 5 га, то в 2022 р. таких уже понад 100. Росіяни окупували 8 наших заповідників і 12 національних природних парків. Рф-ія показала, що таке життя під окупацією. Так, практично 80% території національного парку «Святі гори» знищено. У травні 2022 року Кінбурнська коса цілий тиждень горіла через бойові дії. Там горіли реліктові ліси. В окупованій «Асканії Новій» наразі гуманітарна криза. І цей перелік можна продовжувати [1].

З таким, але ще в десятки разів помноженим екологічним «багажем» Україні доведеться адаптовуватись до наслідків війни після перемоги. Однак ця адаптація повинна бути дієвою, а здійснювати її доведеться екологічно грамотним і свідомим людям.

Таким чином, екологічна складова виступає на перший план мотиваційної компоненти якісної та безперервної освіти в умовах воєнного стану. Суспільству як на даному етапі, так і в майбутньому, будуть потрібні ековиховані, екограмотні та екокультурні перспективні фахівці, в тому числі й соціокультурної діяльності. Саме з юнаками і юнками доводиться працювати закладам фахової передвищої освіти. Педагогам доцільно адаптувати до реалій сьогодення екологічні підходи В. Сухомлинського, який вибудував чітку педагогічну систему долучення молоді до пізнання, збереження і збагачення природи. Великий дидакт вважав, що доцільно «активно впливати на природу, але при цьому залишатися її сином (дочкою), бути вінцем її творіння і водночас володарем її сил, бережливо ставитись до неї» [2, с. 395] – ось яку позицію нам треба виховувати у студентів у процесі їх взаємодії з навколишнім середовищем.

Аудиторними заняттями з екологічного модуля інтегрованого предмета «Природничі науки» в кількості 20 годин аудиторних занять, які реалізуються в нашому коледжі, нереально забезпечити продуктивне екологічне виховання та результативну екологічну освіту «що впливають на відчуття, свідомість і погляди людей та спрямовані на підвищення рівня екологічних знань і культури студентів із метою подолання у них споживацького ставлення до природи, дбайливого ставлення до неї та усвідомлення небезпеки глобальної екологічної катастрофи, що наближається» [3, с. 169].

Однак, війна вносить свої корективи. Ми просто зобов'язані використовувати обмежені ресурси максимально ефективно. Нам потрібно розвивати людський капітал швидше, щоб відродити економіку, довкілля. З метою набуття належного рівня екологічних знань, який би забезпечував становлення екологічної свідомості, екологічної відповідальності, екологічної діяльності, екологічних переконань, етичної компоненти екологічної культури здобувачів освіти викладачу необхідно

застосовувати ефективні технології впливу на їх психіку, проявляти методичну ви-нахідливість. Але насамперед, вважаю, варто зупинитися на деталізації вищеокреслених понять.

Екологічна відповідальність формується як результат пануючих у суспільстві вимог, норм, законів, відповідно до яких людина має співвідносити свої вчинки. Таким чином, екологічна свідомість як основа екологічного мислення повинна стати основним результатом екологічної освіти та виховання, їх освітніх, виховних і розвивальних завдань.

Стрижневими елементами формування екологічної свідомості є знання про екологічні проблеми, усвідомлення чіткої позиції щодо довкілля, розуміння природи як унікальної цінності і джерела матеріальних і духовних сил людини. Важливою якістю екологічно вихованої особистості є її екологічна діяльність, яка включає природоохоронну роботу, екологічну розвідку населеного пункту, регіону; розвивальні форми діяльності: участь в екологічних конкурсах, турнірах, форумах; наукові проекти з охорони навколишнього середовища.

Через диспути, обговорення, дискусії, конференції, утвердження власної позиції за допомогою конкретних справ, пов'язаних з екологією, формується переконання в тому, що до природи треба ставитись відповідально, берегти все живе, спільними зусиллями розв'язувати екологічні проблеми на основі знань законів природи.

Етичний компонент екологічної культури передбачає вплив на духовну сферу особистості через принципи гуманної мудрості, якісно нових підходів в педагогіці та формування неоекологічного світогляду [4, с. 105].

Окремо доцільно зупинитися на понятті екологічної свідомості як однієї з форм суспільної свідомості. Її можна успішно формувати на основі ідеальної динамічної моделі майбутнього типу відносин суспільства і природи, окремої людини і довкілля, базованої на понятті «ноосфера». Внутрішній світ кожної людини пов'язаний з ноосферою і впливає на неї. Виховання екології внутрішнього світу здобувача освіти, його біосферного світогляду ХХІ ст. сприятливо впливатиме на ноосферні процеси в період післявоєнної відбудови України.

Загалом виділяють два типи екологічної свідомості: антропоцентричний і екоцентричний. Відповідно кожному етапу розвитку відносин людини й природи притаманний свій тип екологічної свідомості. Антропоцентричний тип екологічної свідомості базується на визнанні людини найвищою й абсолютною цінністю, «свободі людини» від підкорення об'єктивним екологічним закономірностям природи, сприйняття природи як об'єкта одностороннього впливу людини на неї, що призвело до екологічної кризи. Екоцентричний тип екологічної свідомості зорієнтований на відсутність протиставлення людини й природи, людина виступає не володарем природи, а однією з її складових частин. Взаємодія людини з природою побудована на принципі досягнення екологічної рівноваги.

Дослідники стверджують, що ефективне формування екологічної свідомості відбувається в підлітковому та юнацькому віці, оскільки саме в цей період молоді люди переосмислюють власне ставлення до світу й самого себе, усвідомлюють власні потреби і мотиви та відбувається розвиток їх свідомої поведінки. Тому залучення їх до виконання конкретних природоохоронних заходів (моніторинг

довкілля, екологічні конкурси, вікторини, ігри, екоквести, виконання творчих завдань) сприяють розвитку їх екологічної свідомості, конкретних природоохоронних дій [6].

Гарантом формування екологічної свідомості здобувачів освіти є впровадження наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» як провідної соціально й особистісно значущої ідеї, що послідовно розкривається у їх освітньому процесі. Наскрізні змістові лінії є спільними для всіх навчальних предметів, залежать від ключових компетентностей, що покликані формувати ціннісні та світоглядні орієнтації, що визначають поведінки в життєвих ситуаціях.

Для формування у студентів свідомого ставлення до завдань та сутності екологічної безпеки впродовж занять можна застосовувати такі прийоми як бесіду, дискусію, дидактичні ігри, роботу в групах. До головних завдань впровадження зазначеної наскрізної лінії можна віднести орієнтування на готовність оцінити наслідки діяльності людини та її вплив на природне середовище, формування у здобувачів освіти соціальної активності та екологічної свідомості.

В процесі поглиблення змісту екологічного модуля інтегрованого предмету «Природничі науки» і формування у майбутніх спеціалістів соціокультурної діяльності готовності та навичок природоохоронної діяльності необхідно спрямовувати педагогічну діяльність на формування основних функцій екологічної свідомості, серед яких визначальними є:

- пізнавальна – з'ясовує дійсний характер соціоприродних відносин, причин глобальної екологічної кризи в результаті російської агресії та пошук шляхів для її вирішення в інтересах як самої людини, так і природи;

- розвивальна – реалізує в процесі формування у людини уміння осмислювати екологічні явища, вибудовувати зв'язки й залежності, що існують у світі природи, робити висновки, узагальнення, давати рекомендації щодо гармонійних стосунків із природою;

- виховна – виховує в особи духовне та естетичне ставлення до природи, створює ґрунт для формування екологічної культури, екологічної відповідальності та екологічної поведінки як окремих індивідів, так і суспільства загалом;

- нормативна – це розробка на основі пізнання закономірностей розвитку системи «суспільство-природа» норм раціональної природоперетворюючої діяльності;

- регулятивна – забезпечує наявність механізмів раціонального управління взаємовідносинами суспільства та природи;

- прогностична – передбачає можливі негативні впливи, наслідки повномасштабного руйнівного вторгнення росії чи бездумної та бездушної господарської діяльності людини в тилих областях і разом з тим пошук засобів їх мінімізації або й цілковитого уникнення;

- просвітницька – це усвідомлення природи як середовища існування людини і як естетичного його удосконалення;

- організаційна – забезпечення та регулювання активної природозберігаючої діяльності людини;

– світоглядна – узгоджує цілі економічного та соціального розвитку соціуму з «вимогами» природи, сприяє засвоєнню суспільством та індивідом позитивних практик їх взаємодії.

Формування екологічної свідомості проходить двома шляхами – стихійно, на основі щоденної практичної діяльності й свідомо, на основі цілеспрямованого освітнього процесу в кожній сфері людської діяльності, а також через діалектичну взаємодію стихійного і свідомого в процесі пізнавальної, практично перетворювальної, комунікативної та ціннісно-орієнтаційної діяльності особистості. Якщо говоримо про ефективне формування екологічної свідомості в студентів, то воно відбувається в результаті вмілого поєднання навчального матеріалу екологічного змісту з практичною діяльністю, комплексним висвітленням екологічних явищ і їх впливу на раціональну та емоційну сфери особистості в процесі екологічної освіти й виховання. Для формування активної екологічної свідомості недостатньо лише лекцій, книг і кінофільмів, а потрібно залучати здобувачів освіти до активної діяльності [8].

Педагогічною психологією виведений основний закон засвоєння знань, алгоритм якого наступний: сприйняти – осмислити – запам'ятати – застосувати – перевірити результат засвоєння знань на практиці. Ці етапи взаємопов'язані: сприйняття супроводжується осмисленням, осмислення – запам'ятовуванням, сприйняття, осмислення і запам'ятовування розширюють науковий світогляд, а знання поглиблюються та закріплюються в процесі їх самостійного застосування й перевірки на практиці. Ефективність засвоєння знань, безперечно, залежить від активності учасників освітнього процесу.

За традиційної системи навчання викладач є фільтром у відборі навчальної інформації, за інтерактивного навчання викладач – помічник, одне із джерел інформації, консультант у роботі. Тут завдання педагогів створити для здобувачів освіти умов для активного пізнання. Навчальне навколишнє середовище в цьому випадку виступає як реальність, в якій учасники знаходять область досвіду, який засвоюється.

Однією з педагогічних технологій, що базується на активізації та інтенсифікації діяльності здобувачів освіти, яка дає можливість досягти успіху в освітньому процесі обом його сторонам, є технологія схемних та знакових систем, що включає в себе інтерактивні форми та методи навчання.

До інтерактивних методів, що можна застосовувати в технології схемних та знакових систем належить метод опорних схем та сигналів. За основу при складанні опорних схем необхідно враховувати такі основні дидактичні принципи:

- принцип лаконічності;
- принцип структурності;
- принцип автономності;
- принцип доступності матеріалу;
- образність і комплексність схеми.

Алгоритм роботи з такою схемою наступний:

- складання плану лекції;
- формулювання тез лекції;

– самостійне укладання контентного масиву лекції.

Таким чином, здобувачі освіти приміряються до ролі наставників, дидактичних інструкторів. Даний метод сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності, самостійності і доступності знань.

Опорні схеми можуть демонструватися у вигляді слайдів за допомогою технічних засобів статичної проекції або як роздатковий дидактичний матеріал. Студенти можуть працювати як індивідуально, так і в групах. Акумуляований в опорних схемах і знакових системах науковий контент екологічного модуля курсу «Природничі науки» розширює дидактичні рамки і поглиблює його зміст. Такий підхід себе виправдовує, оскільки екологічний модуль обмежений незначною кількістю академічних годин. Власні спостереження за засвоєнням навчального матеріалу свідчать про те, що при систематичному застосуванні даного активного методу у здобувачів освіти підвищується інтерес до навчання, стимулюється пізнавальна активність, навчальна інформація стає більш доступною для сприйняття. Цей метод збільшує системність навчальної інформації, розвиває мислення, пам'ять, знімає стрес при перевірці знань, сприяє стійкому усвідомленню змісту матеріалу, а на його основі – формуванню екологічної свідомості.

Формування екологічної свідомості і культури нинішніх студентів сприятиме практичному втіленню крилатого девізу «Від екології природи – до екології душі». Екологічні знання дозволять майбутнім фахівцям соціокультурної сфери здійснювати екологічне виховання людей різних вікових категорій, приймати правильні рішення щодо покращення стану природного середовища повоєнної України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міндовкілля: Росія завдала збитків українській екології на два трильйони гривень. URL: <https://www.radiosvoboda.org.news>.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / за наук. ред. Ольги Сухомлинської. Харків: Акта, 2012. 545 с.
3. Юрченко Л. І. Екологічні аспекти морально-етичного виховання. *Концептуальні засади модернізації системи освіти в Україні* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків, 2002. С. 169.
4. Дзямко Т. Екологічне виховання студентів у технікумах і коледжах. *Освіта. Техікуми. Коледжі*. 2018. №1, 2 (45). С.101-105.
5. Екологічна свідомість. Екологічна психологія в Україні. URL: <http://www.ecopsy.com.ua/index.php/laboratoriia/napriamky-doslidzhen1/23-ekolohichna-svidomist>.
6. Сорочинська О. А. Формування екологічної свідомості майбутніх учителів біології: сучасні підходи до визначення поняття, змісту, структури. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/15981>.
7. Караван Ю., Саницька А., Ташак М. Формування екологічної свідомості студентів. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2721>.
8. Семенюк Н. Екологічна культура – необхідний фактор безпечної перспективи розвитку суспільства. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/366>.

Коденко В. В.,

*студентка Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)*

БІБЛІОТЕКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВНЕСОК В ЗАГАЛЬНУ СПРАВУ ПЕРЕМОГИ

Війна, яка триває в Україні вже не перший рік, торкнулася всіх без винятку сфер життя українців і навчила їх швидко реагувати на зміни. Культура – це другий фронт. Поки наші військові боронять Україну на полі бою, митці і культурні діячі стали на захист інформаційного простору держави, національної спадщини, боронять національну ідентичність, популяризують українську історію, літературу та українську мову [3].

Під час повномасштабної війни в Україні, за даними Міністерства культури й інформаційної політики від 25 січня 2024 року, майже 700 бібліотек зруйновано або знищено.

Бібліотеки України переорієнтували свою діяльність відповідно до потреб громад та внутрішньо переміщених українців, перетворившись на гуманітарні штаби, волонтерські та консультаційні центри, а інколи навіть притулки.

Бібліотеки підтримують військових та внутрішньо переміщених українців. Безупинно плетуть маскувальні сітки, роблять окопні свічки, шують прапори, білизну, постіль. Збирають гуманітарну допомогу для постраждалих регіонів, кошти для ЗСУ, книги для колег з деокупованих областей. А ще, проводять лекції, кінопокази, навчання, просувають українську культуру та літературу. Надають доступ до інтернету та перевірених даних, все що і робили до повномасштабного вторгнення [2].

Відмова від російських книжок, які складали близько 30 відсотків книжкового фонду, простій роботи та організація волонтерської діяльності – це лише частина труднощів, з якими зіштовхнулись бібліотеки під час війни.

Українцям століттями прищеплювали комплекс меншовартості і через це до власної літератури ми не завжди ставилися із належною повагою. Цього року усе змінилося.

Шукаючи альтернативу російським книгам, читачі бібліотек все частіше почали звертати увагу на полицю із сучасною українською прозою та поезією. Виявилось, що нам не тільки є чим замінити книги агресора, а є можливість запропонувати щось краще.

Бібліотекарі не пасують задніх в культурній дипломатії. Активно виступають на конференціях, комунікують з колегами та хвацько борються з російською пропагандою в середині та зовні країни. Серед останніх масштабних подій бібліотек:

- литовсько-український форум «Роль бібліотек у зміцненні демократичного суспільства» спільно з литовськими колегами. Подія проходила на базі Національної бібліотеки Литви.

- Інтелект-форум, в межах якого пройшли XXIII Всеукраїнська виставка-форум «Українська книга на Одещині» на базі Одеської національної наукової та IV Бібліо-Саміт;

- Всеукраїнський форум військових письменників – Львівська обласна бібліотека для юнацтва провела вже традиційний
- книжковий форум «Любов до книжки нас єднає» – Сумська обласна наукова бібліотека організувала.

Крім цього, неймовірною за масштабом та важливістю стало підписання меморандуму про співпрацю між Ліверпульською міською бібліотекою та Одеською обласною науково універсальною бібліотекою імені Михайла Грушевського. Саме підписання було засвідчено королем Великої Британії Чарльзом та його дружиною королевою-консортом Каміллою за участю українських представників та стороною меморандуму – Благодійною організацією «Бібліотечна країна» [2].

Важливо підкреслити небайдужість українців до проблем бібліотек. Народились сотні низових ініціатив по збору книжок для деокупованих бібліотек. Лідери думок та громадські організації щомісяця збирають сотні книжок для книгозбірень. Тим самим, показують цінність бібліотек для громади та культури держави.

Війна, безсумнівно, вплинула на діяльність, форми роботи та нові функції, які взяли на себе бібліотеки, враховуючи запити та потреби громад. Книгозбірні продовжують втілювати сміливі ідеї та реалізовувати нові бібліотечні проєкти [3].

Ось декілька прикладів.

Проєкт «Голоси живої історії», який отримав фінансову підтримку Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, – активізувати роботу зі збору усноісторичних досліджень, наративів, інтерв'ю учасників й очевидців (вінничан) Революції Гідності, подій, що відбуваються у зоні ООС (АТО), життєвих історій внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у Вінницькій області [9].

КЗ «Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесь Гончара» Херсонської обласної ради реалізує онлайн проєкт «Херсонщина нескорена», що має на меті задокументувати основні події під час оборони, окупації та деокупації Херсонської області, розповісти про громадський супротив мирного населення, показати захисників та захисниць, які віддали власні життя за визволення Херсонщини від окупаційних військ [5].

Бібліотеки розгортають нові проєкти з промоції книги і читання, поповнення бібліотечних фондів.

Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка діє соціальний благодійний проєкт «Даруючи – збагачуємось», що має на меті наповнити фонд книгозбірни новими виданнями. Читачам пропонувалось заповнити анкетний лист «Війна. Акцент на книгу – важливо як ніколи», який розробив відділ абонементу, а також пропонувався рекомендований перелік найновіших україномовних книжок 2022-2023 років видання, який містить понад півтори сотні назв, одну з яких пропонувалось придбати в книгарнях (або через інтернет-магазини) і подарувати бібліотеці [6].

Бібліотека імені М. Коцюбинського Чернігів запустили новий проєкт «Ліга книжкових доброчинців» для того, аби наповнити фонди міських книгозбірень книгами сучасних українських авторів. Проєкт тривав близько двох місяців [1].

Також цікавий проєкт організували бібліотекарі Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш) «російсько книго, здавайся!» мета проєкту – звільнити свої полиці від російських книг, на виручені кошти було закуплено нові українські книги.

Реалізуються проєкти, спрямовані на відновлення та реновацію бібліотек.

Львівська ОВА започатковує проєкт зі створення сучасних бібліотечних просторів у громадах області. Мова йде про 20 бібліотек у 20 громадах. Проєкт передбачає забезпечення всіх необхідних умов для того, щоб бібліотеки стали цікавими для відвідувачів і поєднували різні способи проведення дозвілля, зокрема, капітальні та поточні ремонти, зонування приміщення, закупівлю необхідної техніки (проектори, комп'ютери, планшети і т.д.), проведення майстер-класів та навчально-розважальних заходів, облаштування ігрових площ тощо [8].

У селі Потапці на Канівщині перетворили закинуту стару бібліотеку на сучасний хаб «Територія єдності».. Відкритий громадський простір Rotarsi HUB вдалося в межах конкурсу грантів «Час діяти, Україно» від благодійного фонду «МХП-Громаді». Тепер тут проводять лекції з психологічної допомоги, плетуть маскувальні сітки, малюють, беруть участь в майстер-класах тощо. Тут також приймали та надавали гуманітарну допомогу переселенцям, робили обереги для військових та збирали для них продукти [10].

У Гощанській центральній бібліотеці відкрито новий Кіберпростір «Game time». Така ідея з'явилася після проведеного опитування молоді громади. Втілити ідею вдалося завдяки спонсорському внеску та підтримки Гощанської селищної ради. Загалом бібліотека може похизуватися оновленим книжковим фондом, створеними зонами настільних ігор, інформаційних технологій, для читання ,а тепер ще й кіберпростором [7].

Україна бореться в жорстокій війні надзвичайного насильства. Це також боротьба за ідентичність. Воєнний стан не завадив бібліотекам бути осередком духовності та культурної ідентичності. Вони відіграють вирішальну роль у битві за контроль над минулим країни – заради її майбутнього. Ми все відбудуємо і відновимо книжкові фонди, натомість Росія відповість у судах за свої злочини.

Організувати роботу в умовах війни складно, але можливо. Для того, щоб ворог розумів, що він нас не злякає, ми повинні продовжувати жити, в тому числі і ходити до бібліотеки, однак не забувати вплітати свою нитку у полотно нашої перемоги, щоб наблизити її.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотека імені М. Коцюбинського Чернігів. URL: <https://www.facebook.com/chizalkoc>.
2. Бібліотеки під час війни: загальний внесок у перемогу. URL: <https://rubryka.com/blog/biblioteki-pid-chas-vijny/>.
3. Бібліотеки у реаліях війни. URL: <https://library.vn.ua/news-and-events/novini/lyutij-2023-news/biblioteki-u-realiyah-vijni>.
4. Бібліотечні проєкти під час війни. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=7782>.

5. Від старої бібліотеки – до сучасного хабу: як на Канівщині розвивають креативний простір завдяки конкурсу від «МХП-Громаді». URL: <https://provce.ck.ua/iak-na-kanivshchyni-rozvyvaiut-kreatyvnyy-prostir-zavdiaky-konkursu-vid-mkhp-hromadi/>.
6. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. URL: <https://lib.if.ua/>.
7. КЗ «Гощанська централізована система публічно-шкільних бібліотек». URL: <https://www.facebook.com/informationresourcecenter/>.
8. На Львівщині модернізують 20 бібліотек у сучасні креативні простори. URL: <https://zahid.espreso.tv/na-lvivshchini-modernizuyut-20-bibliotek-u-suchasni-kreativni-prostori>.
9. Проект «Голоси живої історії». URL: <https://library.vn.ua/news-and-events/projects/2018-rik/proekt-golosi-zhivoii-istoriii-2018>.
10. Херсонщина нескорена. URL: <https://krai.lib.kherson.ua/hersonshchina-neskorena.htm>.

Слюзар Н. В.,

*кандидат філологічних наук, викладач,
спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасному складному світі, де освіта є основною складовою розвитку суспільства, питання методики викладання української літератури в закладах фахової передвищої освіти стає все більш актуальним. Навчальні програми постійно змінюються, але чи відповідає методика викладання цим змінам? У цій статті ми розглянемо сучасний стан методики викладання української літератури та запропонуємо шляхи його вдосконалення на основі власного досвіду.

Сучасна методика викладання української літератури характеризується різноманітністю підходів та методів. Метою заняття з літератури стало зацікавлення здобувача освіти до читання та мотивація критичного осмислення прочитаного, формування взаємозв'язків з історією, культурою, традиціями народу. Це вже не нагромадження знань дат чи доступної інформації, а все ж таки пошукова діяльність задля формування вмінь та навичок орієнтації у всемережжі. Проблемне навчання, на наш погляд, є актуальним, як ніколи. Доцільним також є спрямована увага на способи та методи розв'язання певної проблеми чи ситуації. Недарма ще Конфуцій писав: «Жити – значить мати проблеми, вирішувати їх – значить рости інтелектуально».

Розглянемо деякі дієві методики викладання української літератури більш детально:

Традиційні лекції та дискусії. Цей підхід включає проведення лекцій, під час яких викладач презентує матеріал студентам, а також організацію дискусійних сесій, під час яких студенти обговорюють та аналізують прочитані твори. Важливо стимулювати активну участь студентів у дискусіях, а не обмежуватися лише передачею інформації.

Метод проєктів. Цей підхід передбачає реалізацію студентами проєктів з певної теми чи автора. Наприклад, студенти можуть підготувати дослідження про життя та творчість видатного українського письменника, або ж створити власний літературний аналіз твору.

Групова робота. Цей метод включає поділ аудиторії на групи для спільного аналізу літературних текстів, обговорення важливих тем чи вирішення завдань. Групова робота сприяє розвитку комунікативних та колективних навичок у студентів. Також часто це єдиний спосіб залучити до роботи всіх. Наприклад, створення сторінок історичних і літературних постатей у соцмережі – інтерактивний інструмент вивчення теми, що поєднує класику та сучасність, допомагає здобувачам освіти краще зрозуміти вивчене. Пропонуємо об'єднатися в команди та наповнити інформацією сторінку літературного героя в інстаграмі. Адже інстаграм – найпопулярніша соцмережа серед молоді, тож це завдання може бути не тільки просвітнім, але й напрочуд цікавим.

Використання сучасних технологій. Залучення відеоуроків, інтерактивних вправ, онлайн-ресурсів та інших сучасних технологій може зробити навчання української літератури цікавішим та доступнішим для студентів. Наприклад, відеоуроки можуть допомогти ілюструвати аналіз текстів або представляти інтерпретації літературних творів.

Проблемно-орієнтований підхід: Цей метод передбачає вирішення конкретних проблем чи ситуацій, що виникають у текстах. Студентам пропонується аналізувати проблеми, які порушуються у літературних творах, та шукати їхні рішення.

Кожна з цих методик має свої переваги та недоліки, тому важливо використовувати їх у поєднанні з метою забезпечити якісне та ефективне викладання української літератури та заохочення до прочитання творів авторів різних періодів.

Визначити «найбільш результативні» методики викладання інколи може бути складно, оскільки ефективність цих методів може залежати від багатьох факторів, таких як характер матеріалу, інтереси та потреби студентів, їх інтелектуальний рівень та підготовка базової школи.

Найбільшою проблемою, на нашу думку, зараз є небажання здобувачів освіти читати оригінальний текст твору. Мотивація студентів до читання творів української літератури є складною, особливо у сучасному цифровому світі, де доступ до різноманітних розваг та інформації широкий. Проте існують кілька стратегій, які можна використати для стимулювання інтересу здобувачів освіти до української літератури:

Створення зв'язку з реальним життям. Показати студентам, які теми, ідеї та проблеми, що порушуються в українських літературних творах, актуальні й сьогодні. Знайти паралелі між життям героїв творів та сучасним світом.

Проведення обговорень та дискусій. Стимулювати активну участь студентів у дискусіях щодо прочитаних творів. Показати їм, що їхні думки та інтерпретації мають значення.

Використання сучасних технологій. Використання відеоуроків, аудіокниг, інтерактивних ресурсів та інших сучасних технологій може зробити процес читання більш захопливим для студентів.

Стимулювання творчості. Заохочення студентів висловлювати свої власні ідеї та думки про прочитані твори. Мотивування їх до написання власних літературних творів або аналізу української літератури зі своїх перспектив. Коли спосіб викладу інформації відрізняється від звичного (наприклад, у підручнику), наш мозок запам'ятовує інформацію краще. Це властивість людської пам'яті, яку називають ефектом ізоляції (або Ресторфф). Її можна використати для вивчення літературних постатей! Попросіть здобувачів освіти у групах створити кілька мемів про життя класиків, їхні твори тощо.

Створення атмосфери зацікавленості. Зробити читання цікавим та захопливим за допомогою інсценізацій, віртуальних екскурсій, літературних вечорів та інших заходів, що створюють атмосферу зацікавленості.

Проведення вибіркового читання. Дати студентам можливість вибирати твори для читання, що відповідають їхнім інтересам та потребам. Під час вивчення сучасного літературного процесу пропоную здобувачам освіти обрати автора та твір, який імпонує їм, та розповісти про нього так, щоб зацікавити інших прочитати.

Прикладання власного прикладу. Показ студентам своє захоплення літературою, розповідаючи про власний досвід читання та враження від прочитаних творів.

Ці підходи можуть допомогти створити стимулюючу атмосферу для студентів, щоб вони почали сприймати читання як захопливу та цікаву подорож.

Незважаючи на значний прогрес у галузі освіти, викладання літератури стикається зі своїми власними викликами і проблемами. Ось деякі з актуальних проблем викладання літератури в сучасному освітньому середовищі:

Віддаленість від класичних текстів. Завдяки впливу сучасної культури та медіа, студенти можуть відчувати віддаленість від класичних літературних текстів, що впливає на їхню зацікавленість та розуміння літературних творів. Наприклад, чому не розуміють та не люблять Стефаника, бо студенти не розуміють покутський говір і власне не мають бажання шукати тлумачення певних діалектних лексем.

Низька читацька культура. Загальний спад читацької культури серед молодого покоління може ускладнити розуміння та оцінку літературних творів, а також знизити інтерес до читання.

Неадекватне використання технологій. Хоча сучасні технології можуть бути корисними у навчанні, неадекватне їх використання може відволікати студентів від читання та аналізу літературних творів.

Мовні та культурні бар'єри. Для студентів, які не володіють українською мовою як рідною, читання та аналіз української літератури може бути викликом через мовні та культурні бар'єри.

Брак часу. Сучасні навчальні програми можуть бути дуже насиченими, що призводить до обмеженого часу на вивчення літератури та аналіз текстів.

Потреба у стимулюючих підходах: Студенти можуть вимагати більш стимулюючих та інтерактивних підходів до викладання літератури, щоб зберегти їхній інтерес та мотивацію.

Потреба у використанні різноманітних підходів. Оскільки кожен студент унікальний, важливо використовувати різноманітні підходи та методики викладання, щоб задовольнити різні потреби та інтереси.

Ці проблеми вимагають уваги та розвинених стратегій з боку викладачів та освітніх установ для ефективного вирішення та покращення процесу викладання літератури. Насамперед на рівні держави маємо вирішити проблему масового нечитання серед молоді. Відповідно до *Стратегії розвитку читання на 2021–2025 роки*, сприйняття читання в дитинстві має вирішальний вплив на частоту читання в дорослому віці [1]. Адже ми щиро віримо, що діти, які читають, стають дорослими, що думають. І, як зазначив Еміль Сьоран, «читати треба не для того, щоб збагнути інших людей, а для того, щоб збагнути себе».

Українська література має великий потенціал для стимулювання критичного мислення, розвитку моральних цінностей та культурної спадщини. Застосування сучасних методик викладання допоможе зберегти та розвинути цей потенціал, зробити процес вивчення літератури цікавим та захопливим для студентів, і підготувати їх до активної участі в суспільному та культурному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. До 2025 року зросте кількість українців, які читають щодня: дослідження Інституту книги та МКІП. URL: <https://suspilne.media/culture/118373-do-2025-roku-zroste-kilkist-ukrainciv-aki-citaut-sodna-doslidzenna-institutu-knigi-ta-mkip/>.

Кучера Н. В.,

заступник директора з навчальної роботи,
викладач-методист Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)

ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВА

Війна в Україні призвела до дестабілізації в багатьох аспектах суспільного життя. Однією з найбільш уразливих галузей стала освіта, яка не встигла стабілізуватися після випробування глобальною пандемією. Заклади освіти, змушені адаптуватися до обмежень та загроз, стикнулися із завданням гарантувати безпеку, надійність та доступність освіти в найскладніших умовах.

Вплив війни на освіту в Україні – це питання, яке потребує аналізу та обговорення, адже від нього залежить культурне майбутнє як країни загалом, так і наступних поколінь.

Два роки в умовах повномасштабної війни перетасували пріоритети мільйонів українців. І якщо безпека досі на першому місці, то далі у життя багатьох повер-

таються такі речі як саморозвиток і навчання задля кар'єрного і професійного зростання.

Але чи є сенс навчатися зараз, коли в країні триває війна?

Клайв Стейплз Льюїс, автор всесвітньовідомого фентезі «Хроніки Нарнії», філософ та літературний критик, у 1939-му році виголосив промову на цю тему. Льюїс говорив про те, що навчатися для людей – природно. На його думку, вершин досягають лише ті, хто настільки сильно прагне знань, що шукає їх навіть в геть несприятливих умовах – «сприятливі умови ніколи не настануть».

В такий складний період життя, в якому ми всі опинилися зараз, будь-що потрібно робити свідомо. Тож, якщо для вас кар'єрне зростання і навчання не в пріоритеті, не варто себе силувати. З іншого боку, якщо ви хочете розвиватися і маєте на це ресурс, згадайте Льюїса та не чекайте, поки зійдуться всі зірки.

Навчання під час війни – це про віру в майбутнє. Адже це щось, що ми робимо зараз заради того, щоб вміти щось потім. Тож коли ми навчаємося у таких складних умовах, то ми віримо, що все мине та інвестуємо у краще майбутнє, вдосконалюючись самі.

Серед основних викликів, які поставила війна, і які потрібно подолати, слід зазначити:

- подолання підвищеної тривожності учасників освітнього процесу;
- коригування емоційного і психологічного стан учасників освітнього процесу;
- відсутність технічних можливостей;
- від'їзд частини студентів і викладачів за межі країни;
- відсутність мотивації і самодисципліни у студентів;
- підтримання ефективності освітнього процесу.

Для когось навчання – це спосіб взаємодіяти з іншими людьми, інші таким чином спрямовують свої емоції у щось раціональне. Дехто так усвідомлює свою надію на майбутнє. Багатьох це заспокоює та дає певну опору.

Через війну багато бізнесів, особливо ІТ-компаній, глобалізувалися у пришвидшеному темпі, вийшли на нові клієнтські ринки та об'єднали команди. Це спонукало спеціалістів більше уваги приділяти різним сертифікаціям, які дозволяють підтвердити свої знання, здобутки та навички новій аудиторії.

Зрештою, багато людей не полишили свої плани кар'єрного розвитку, тож зараз ми маємо активність як на технічних курсах, так і на лідерських програмах. Через переорієнтацію проєктів і зміну попиту, популярністю користуються retraining-програми з перекваліфікації, які дозволяють опанувати новий напрямок роботи чи технологію в межах компанії.

Не втратили своєї актуальності й індивідуальні заняття і наставництво (менторинг). Окрім того, що так людина отримує певні знання і навички, це ще й про партнерство між людьми та емоційну підтримку, оскільки є людина, яка вкладає свій час і зусилля, щоб допомогти іншій розвиватися.

Постійні ракетні обстріли та запеклі бої на фронті, безумовно, не назвеш сприятливими умовами. Це постійна небезпека, яка позначається на нашій нервовій системі. Навіть різкі звуки за вікном, грюкання дверима чи шум від машин, тим паче в нинішніх умовах можуть нас по-справжньому злякати.

Якщо небезпека є системною, як зараз, наш організм постійно витрачає ресурси, аби ми могли давати собі раду. В таких умовах навчатися буде дуже складно, тож **перше, що потрібно зробити – це подбати про безпеку, як фізичну, так і психологічну.** При індивідуальному навчанні людина може обирати для себе зручний графік, забезпечувати комфортні умови і задовольняти потребу в безпеці.

Завдання організаторів навчання сьогодні полягає в тому, щоб створити максимально безпечне середовище в психологічному плані. Це означає, що стиль викладання повинен бути дуже емпатичним, а комунікація – давати людям відчуття гнучкості, безпеки, позитивної налаштованості і співпраці. Якщо ви займаєтеся віч-на-віч, то варто наперед проговорити певні умови і передбачити простір для маневру у форс-мажорних ситуаціях.

Я переконана, що дорослу людину не можна примусити щось робити. В основі будь-якої нормальної діяльності є свідоме рішення. Тому відразу відкинемо випадки, коли людина не в ресурсі через системний стрес, депресію чи інші психологічні проблеми.

Для того, щоб будь-яка діяльність була ефективною, потрібно розуміти хоча б основи свого ментального здоров'я та вміти продіагностувати симптоматику. Якщо у вас проблеми психологічного характеру, не варто «бігти з переламаними ногами» і намагатися з допомогою навчання перемкнутися чи збадьоритися, бо завтра буде тільки гірше.

В іншому разі, слід поставити собі реалістичні та обдумані цілі, спираючись на власні цінності. Подумайте, що для вас важливо, що вас мотивує, як ви готові розподіляти свої ресурси та час. Це розуміння приходить тільки через рефлексію, коли ми оцінюємо свій досвід, розуміємо, хто ми і куди рухаємося. Допомогти у цьому може професіонал, як от сертифікований коуч, або ж хтось із близьких, з ким у вас довірливі екологічні стосунки, і хто зможе вислухати та дати відгук.

Звичайно, є ще різні прості вправи. Наприклад, можна скласти список з 10 речей, які ви вважаєте важливими. Потім з них викреслити п'ять, які в порівнянні з рештою важать для вас менше. І від тих, що залишилися, відняти ще дві. В результаті, ви отримаєте три речі, які вважаєте найціннішими.

Далі рухайтесь до прикладного аспекту – подумайте, що ви можете зробити для досягнення ваших цілей і яким чином. Зважайте, що є різні типи продуктивності. Найбільш пропагований варіант пропонує розділяти великі задачі на маленькі кроки і щодня виконувати певний шмат роботи. Однак він підходить не всім.

Є люди, в яких продуктивність хвильового типу. Спершу вони мусять усе обмірковувати та спланувати, потім у них настає пік продуктивності, коли вони можуть за три дні завершити весь курс, після чого знадобиться ще кілька днів відпочинку. Зрозумійте, в яких форматах вам вдається ефективніше навчатися й усвідомлено сплануйте свої ресурси та активності.

Серед платформ, які допоможуть ефективно та цікаво навчатися:

- **Udemy.** Наша компанія, проаналізувавши низку факторів, обрала саме цю платформу для зовнішнього навчання співробітників. Бібліотека вже містить понад 185 тисяч онлайн-курсів, і поповнюється новими щомісяця.

• **LinkedIn Learning** пропонує 16,7 тисяч курсів на семи різних мовах для професійного розвитку.

• **Pluralsight** підійде тим, хто зацікавлений у технічних знаннях. Платформа пропонує різні курси та сертифікації для розробників, які цікавляться сучасними технологіями та фреймворками.

• **O'Reilly**, за їхніми даними, користується близько 60% компаній з рейтингу Fortune 100 для навчання новим технологіям.

• **Coursera** – вже добре відома українцям платформа з онлайн-курсами від багатьох провідних світових університетів та компаній, як Google, IBM, AWS, Atlassian та інших.

• **Prometheus** – це українська платформа, якою скористалися вже 2 мільйони слухачів. На ній можна знайти як перекладні курси, перевірені на досвіді, так і унікальні програми від наших фахівців.

Приймайте енергію, що дає силу. Ця енергія не завжди є позитивною. Так, той гнів, лють, навіть біль, який ми відчуваємо може рухати нас вперед. Якщо у вас є відчуття, що ваші емоції, навіть негативні, штовхають вас робити щось краще для України (тим самим гірше для росії), то прийміть це і черпайте з них енергію.

Не відкладайте відчуття радості. Людина прагне радості навіть під час війни – подивіться відео з нашими військовими, де вони танцюють або шкварять орків, а на фоні п'ють каву, їдять чіпси, сміються тощо. Звичайно, межа публічної радості – це чутливе етичне питання, яке кожен мусить вирішити для себе. Але свідомо позбуватися того, що приносить нам позитивні емоції тільки через думку, що війна позбавила на цього права, не варто. Врешті, це може призвести до стресу, емоційного вигорання та депресії.

Не звинувачуйте себе. «Я роблю недостатньо» – це думка, яка з'їдає зсередини багатьох українців. Але на це треба дивитися зі зворотного боку. Не «я роблю недостатньо», а просто всього дуже багато, і це «багато» потрібно потроху розгрібати спільними зусиллями. Я вірю в позитивний намір (він не зачіпає росіян, бо це зовсім інший антропологічний випадок), і це означає, що ми всі зараз робимо те, що вміємо або можемо найкраще.

Ставте реалістичні цілі та очікування. Ви повинні розуміти, що вам потрібно, скільки зусиль це потребує, за скільки часу цього можна досягнути, і що ми очікуємо від себе та інших в заданих умовах.

Визначте межі відповідальності. Зрозумійте, на що ви можете вплинути, а на що ні. Ми можемо робити багато чого іншого на своєму рівні. Крім того, важливо розуміти відповідальність інших людей. Скажімо, коли ми проявляємо емпатію, то це означає, що ми приймаємо та намагаємося зрозуміти емоції людини, але не зобов'язуємося розв'язувати її проблеми, особливо без запрошення.

Повністю дистанціюватися від війни та вдати, що все гаразд, нереально. Це можна порівняти з хронічним болем, який не вгамувати з допомогою медикаментів. Однак це не означає, що ми повинні замертти, не розвиватися та не рухатися. Нам слід досягнути свій стан, зрозуміти межі своєї відповідальності і можливостей та діяти, щоб наблизити перемогу. Війна – це хоч і складний, трагічний, але етап

життя, і це розуміння допомагає нам жити далі, навчатися, розвиватися та бачити попереду краще майбутнє.

Усі ми віримо в нашу перемогу і не зупиняємося в плануванні майбутнього життя, організовуючи профорієнтаційні заходи, з метою залучення абітурієнтів до лав майбутніх студентів.

Наш народ незламний, і ми здолаємо всі виклики, які поставила перед нами війна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. URL: <https://iaa.org.ua/articles/education-in-times-of-war-challenges-and-prospects-for-ukraine/>.
2. URL: <https://vseosvita.ua/library/suchasna-systema-osvity-v-ukraini-ta-vyklyky-v-umovakh-viiny-634280.html>.
3. Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання : матеріали II Форуму академічної спільноти (20–24 червня 2022 року, м. Дніпро; Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури») / упоряд. М. В. Савицький, І. П. Мамчич. Дніпро : ДВНЗ «ПДАБА», 2022. 152 с.

Лицур Н. М.,

*викладач Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)*

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЇ, НОВІТНІ ПІДХОДИ, СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ

Національно-патріотичне виховання української молоді має величезне значення для майбутнього країни та її громадян. Воно не лише формує національну самосвідомість та почуття гордості за свою країну, а й сприяє розвитку відповідальності, толерантності, та активної громадянської позиції. Ще зовсім недавно головною перепорою на шляху до національно-патріотичного виховання вважалася наявність покоління, вихованого тоталітарним радянським суспільством із типовою совковою ментальністю. Мова про літніх громадян, які сумували за своєю імперською молодістю і традиційно голосували за Симоненка та Януковича. Патріотично налаштована частина суспільства мріяла про час, коли це покоління відійде, а на з міну прийде молодь, яка не застала комуністичної імперії.

Натомість з'явилося покоління, яке на третьому десятку незалежності виявилось байдужим до національних цінностей. Це підтверджували повідомлення, які часто розривали медійний простір: про курсанток одного з українських вишів, які танцювали під блатний російський шансон; тіктокерку, що негативно висловились про українську мову; блогерку-мільйонницю, яка відверто симпатизувала росії; редак-

торку одного з популярних глянцевого журналу в Україні, що насміхалась з похоронної процесії загиблого українського солдата. І все це після початку російської агресії 2014 р. [1].

Думка про те, що в міру омолодження країни має автоматично зростати ідейність українців, хибна сама собою. Навпаки, для сорокарічних активістів, загартованих у боях із Януковичем та Табачником, патріотизм наповнений живим емоційним змістом.

Можна повністю українізувати освітню систему, але школа вже не має колишнього впливу на юні уми, а для сидіння в соцмережах грамотна російська мова не потрібна.

Можна заблокувати доступ до сусіднього ресурсу «ВКонтакте», але в результаті розсадником скверни стає глобальний TikTok. Можна ввести найжорстокіші квоти на радіо та ТБ, але молоде покоління віддає перевагу вільному від квот YouTube [2].

Повномасштабне вторгнення в Україну вирішило ту саму проблему масового патріотичного виховання, яка раніше залишалася нерозв'язаною.

До 2022 року країна стояла перед вибором: або змиритися з недостатнім патріотизмом підростаючого покоління, або нав'язувати патріотичні цінності силоміць, ризикуючи спровокувати відторгнення та досягти протилежного результату.

Але тепер саме життя навчає патріотизму юних українців. Обстріли української території та повітряні тривоги, протитанкові їжаки на вулицях та блокпости, вимушене прощання з домом та проживання у чужих містах, щоденні зведення новин та розмови дорослих про велику війну – ось фактори, які їх виховують.

Коли українські діти чекають на своїх батьків і старших братів, які б'ються з російськими окупантами, це дорожче за будь-який шкільний підручник.

Коли українські діти розглядають знищену російську техніку, виставлену в центрі Києва, це наочніше за будь-який шкільний урок.

Коли українські діти за власною ініціативою грають у війну і сперечаються про те, кому з них бути російським загарбником, це цінніше за будь-який урочистий шкільний захід.

І, мабуть, головне, що потрібно від державної освітньої системи в наші дні – це почуття такту [2].

2022 рік дійсно став новою відправною точкою в історії України через повномасштабну агресію російської федерації. Війна зумовила кристалізацію та зміцнення ціннісних орієнтацій в суспільстві. Прагнення рашистів «денацифікувати» українців навпаки зумовило зростання самоідентичності нашого народу. Це відобразилося в тому, що значна частина суспільства, яка раніше інертно ставилася до проблеми самовизначення, швидко переосмислила історичне минуле та все активніше цікавиться національною культурою, її збереженням та відтворенням. А таке соціальне оновлення суспільства передбачає активізацію духовного потенціалу народу.

Саме тому центрами національної культури та духовності повинні стати мистецькі заклади освіти, основним завданням яких було і залишиться збереження та розвиток української національної культури та мистецтва. Одним з таких закладів і є Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш).

Добре розуміючи, яке значення для здобувачів освіти має формування національної свідомості, самоповаги, громадянської відповідальності, викладачі Фахового коледжу культури і мистецтв шукають такі форми навчально-методичної та виховної роботи, які б допомогли їм шанувати і примножувати українську культуру, духовність та національне мистецтво [6].

Не є таємницею, що в часи СРСР Калуське училище було створене з метою насадження ідеологічного контролю над регіоном, який доволі пізно потрапив до складу тоталітарної держави. Проте з плином часу цей заклад освіти, навпаки, перетворився на один з осередків національного відродження в краї. Про це свідчить активна участь викладачів та студентів у громадсько-політичному житті. Так, наприкінці періоду перебудови у Калуському училищі культури було засновано осередок Товариства української мови імені Т. Шевченка, до якого входили 18 викладачів під керівництвом Марії Двораківської [3].

В умовах відносного послаблення атеїзму та на хвилі виходу з підпілля УГКЦ у березні 1990 р. на базі училища було сформовано церковний хор під керівництвом Юліана Дзюбановича. Згодом до нього долучилися вчителі інших освітніх закладів міста, але організаційними питаннями займався директор училища Анатолій Грицан [4].

А створений 1989 році Народний театр «Істина» під керівництвом Заслуженого працівника культури України Надії Грицан, який неодноразово ставав переможцем і лауреатом Всеукраїнських конкурсів та театральних фестивалів після проголошення незалежності української держави з виступами провів турне на сході країни. Актори театру презентували незабутні вистави: Т. Шевченка «Назар Стололя», І. Франка «Украдене щастя», поетичну виставу «Любіть Україну», за творами українських поетів, «Богдан Лепкий. Повернення», за творами Б. Лепкого, художньо-публіцистична вистава «Сумний Христос», за творами О. Дучимінської, поетичні вистави: «Я буду вічно жити!..», присвячену пам'яті Лесі Українки та «Маруся Чурай», за історичним романом Л. Костенко, щорічні Шевченківські вечори, та багато інших постановок [5].

На даний час система заходів національно-патріотичного виховання студентів у Фаховому коледжі культури і мистецтв (м. Калуш) базується на основних положеннях Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року та Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року з урахуванням органічного взаємозв'язку процесу навчання та виховання (далі – Стратегія). Розроблено концептуальні засади, що охоплюють головну мету, цілі і завдання виховної роботи, ідейне підґрунтя, основні напрямки і засоби досягнення мети; визначають, які соціально-етичні й духовні риси необхідно прищеплювати студентам.

У Стратегії пріоритетним напрямом № 1 зазначено «утвердження української національної та громадянської ідентичності», а в стратегічній цілі визначено що це утвердження має формуватися на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, формування оборонної свідомості, громадянської стійкості, соціальної активності та відповідальності в українців.

Досягнення цілі передбачається шляхом виконання визначених завдань, до реалізації яких активно долучаються учасники освітнього процесу Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш). Це зокрема:

- Формування та утвердження в суспільстві патріотичної свідомості, поваги до державних символів, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави, державної мови як національної цінності та важливого атрибута національної та громадянської ідентичності. В коледжі оформлено стенди державної символіки, де студенти мають змогу ознайомитися з державними символами України – Гербом, Прапором, Гімном; Героїв Небесної сотні. В рамках національно-патріотичного виховання в коледжі проводяться виховні години, темами яких є: святкування знаменних дат, ознайомлення з історією рідного краю, звичаями, традиціями українського народу, видатними людьми України тощо.

- Формування оборонної свідомості та громадянської стійкості. Громадсько-патріотичні компоненти світогляду формуються за допомогою бесід, диспутів, круглих столів, брифінгів, брейн-рингів, інтелектуальних змагань, участі в різноманітних акціях, екскурсійної роботи, відвідування музеїв Івано-Франківська, Калуша, Підгірок, Галича, Старого Угринова, Коломиї, Косова, Львова, Маняви, Києва, Канева, презентацій книжок, переглядів фільмів.

- Сприяння створенню, виробництву та поширенню українськомовного інформаційного та культурного продукту, підвищення рівня його споживання шляхом формування єдиної державної інформаційно-просвітницької політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. Бібліотека Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш) і викладачі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» тільки під час першого етапу списання і здачі на макулатуру російськомовної літератури списали такої понад пів тони, а виручені кошти спрямовано на придбання популярної україномовної літератури для молоді.

- Популяризація історії України, зокрема боротьби українського народу за самовизначення і творення власної держави, видатних особистостей українського державотворення, ветеранів війни, Захисників та Захисниць України, які полягли в боротьбі за захист незалежності та територіальної цілісності України, українців, досягнення яких увійшли до світової історії. В закладі освіти відбуваються тематичні вечори з нагоди державних, національних свят, знаменних подій: створення УПА; Дня захисників і захисниць України; Дня Гідності та Свободи; проголошення ЗУНР; Дня української писемності й мови; Всеукраїнського референдуму; Дня Збройних Сил України; Дня Соборності; Дня пам'яті героїв Крут; річниць Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка та ін.

- Інтеграція національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання та громадянської освіти у сферу відпочинку та розваг. Студенти коледжу беруть активну участь у різного роду квестах, інтелектуальних турнірах, що проводяться як у закладі освіти так і за його межами.

- Популяризація та збереження культурної спадщини та культурних цінностей України. Це завдання перегукується із основним профілем діяльності нашого за-

кладу освіти, це і звітні концерти та десятки інших заходів які проводяться викладачами і студентами Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш) для популяризації культурно-мистецької спадщини нашого народу.

– Залучення військовослужбовців, ветеранів війни до освітньої діяльності з початкової та базової військової підготовки, організації та виконання програм, реалізації проектів та здійснення заходів у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. В закладі освіти систематично організовуються зустрічі з військовослужбовцями ЗСУ, ветеранами російсько-української війни. Актуальним є організація збирання та поширення інформації про героїчні вчинки українських військовослужбовців, бійців добровольчих батальйонів у ході російсько-української війни, волонтерів та інших громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України.

– Формування активної життєвої та громадянської позиції, здатності брати участь у житті суспільства, органів місцевого самоврядування та в управлінні на різних рівнях, зокрема у волонтерській діяльності. Студенти та викладачі коледжу реалізували акцію під гаслом «Стань Миколаєм» для дітей-сиріт та дітей з вимушено переселених територій, благодійний концерт «Україна – це Європа» на підтримку Збройних сил України. На благодійному аукціоні «Ангели Перемоги», організованому командою Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш) зібрали майже 200 тис. грн, а вторговані гроші спрямували на допомогу військовим та дітям, які постраждали від війни.

– Забезпечення організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності. Яскравим прикладом є сьогоднішня подія – уже III регіональна науково-практична конференція «Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, особистість».

Можна узагальнити, що національно-патріотичне виховання у закладі освіти здійснюється у різноманітних за змістом і спрямованістю заходах:

- інформаційного, просвітницького характеру (лекції, бесіди, інформаційні хвилини, конференції, зустрічі, тематичні вечори);
- дійового, практичного спрямування (змагання, конкурси, гурткова робота, екскурсії);
- комплексного, з усвідомленням їх суспільної і особистісної значущості (дискусії, огляди-конкурси, спортивні свята).

Разом з тим, слід відзначити, що педагогами нашого закладу освіти поступово накопичується значний практичний педагогічний досвід патріотичного виховання. Ця робота ведеться на концептуальній основі українського патріотизму та національної ідеї.

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна ціною життя Героїв, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває національно-патріотичне виховання студентської молоді. Із початком широкомасштабної війни росії проти України формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню та оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання духовної еліти – завдання, що стоять

перед науково-педагогічним колективом на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. А злагоджена та цілеспрямована робота викладачів та адміністрації Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш) дає можливість готувати фахівців, спроможних представити українське мистецтво на найвищому рівні, щоб забезпечити духовні потреби українського суспільства в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубинянський М. Покоління Моргенштерна. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2021/08/1/7301553/> (дата звернення: 09.03.2024).
2. Дубинянський М. Школа життя. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/09/3/7365818/> (дата звернення: 17.03.2024).
3. Лицур Н. М. Фаховий коледж культури і мистецтв (м. Калуш): історія та сучасність. *Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, остистість : матеріали I Регіональної науково-практичної конференції* / ред.-упор. Я. Яців, І. Свирид. Калуш, 2022. С. 48–52.
4. Свідчення Стефанівської Лідії Теодорівни 1952 р. н.; проживає: м. Калуш; освіта: вища; працює викладачем Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш). Записано Лицур Н. М. 11.04. 2022 р. у м. Калуш. Арк. 3.
5. Свідчення Черпака В. І. 1955 р. н.; проживає: м. Калуш; освіта: вища; працює викладачем Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш). Записано Лицур Н. М. 18.04. 2022 р. у м. Калуш. Арк. 7.
6. Стасюк В. І. Історію коледжу творять особистості. *Сторінки історії та сьогодення коледжу: спадщина, історія, освіта, культура, мистецтво, остистість: матеріали першої Регіональної науково-практичної конференції* / ред.-упор. Я. Яців, І. Свирид. Калуш, 2022. С. 53–58.
7. Стратегія утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року. Схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1322. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-utverdzhennia-ukrainskoi-na-a1322> (дата звернення: 10.04.2024).

Мацьків Х. І.,

викладач Фахового коледжу
культури і мистецтв (м. Калуш)

ПІДГОТОВКА ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ – «ФАСИЛІТАТОРІВ» ЗНАНЬ

Сучасне бібліотечне середовище постійно змінюється, і з цим змінюється і роль бібліотекаря. Тепер бібліотекарі виступають не просто як обслуговуючий персонал, але як фасилітатори знань, які активно сприяють створенню та поширенню знань серед користувачів. Саме тому підготовка бібліотекарів сьогодні потребує нових методичних підходів, які враховують ці сучасні вимоги.

Фасилітатор – це особа, яка допомагає групі людей ефективніше працювати разом, розуміти спільні цілі та планувати, як досягти цих цілей під час зустрічей чи дискусій.

Один з ключових методичних підходів – акцент на розвитку «жорстких навичок» – у випадку бібліотечної освіти, це, насамперед, уміння працювати з інформацією в різних форматах, користуватися широким спектром цифрових засобів, інструментів, ресурсів та технологій, створювати електронні бібліотеки тощо та «м'яких навичок» – бути здатним працювати в команді і автономно, критично мислити, генерувати нові ідеї, розробляти та реалізовувати проекти тощо.

Ще одним важливим методичним підходом є інтерактивне навчання. Студентам слід надавати можливість активно взаємодіяти з матеріалом, проводити дослідження та розв'язувати проблеми, що стимулює їхнє зацікавлення та залученість.

Підготовка фахових молодших бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зорієнтована на створення кваліфікованих фахівців, які будуть сприяти ефективному обміну, збереженню та поширенню знань у сучасному інформаційному суспільстві. Ось деякі ключові аспекти цієї підготовки:

Підготовка фахових молодших бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи зорієнтована на створення кваліфікованих фахівців, які будуть сприяти ефективному обміну, збереженню та поширенню знань у сучасному інформаційному суспільстві. Ось деякі ключові аспекти цієї підготовки:

- Загальна освіта: Студенти отримують широкий спектр знань у галузях інформаційних технологій, бібліотечної науки, архівознавства та інших важливих дисциплін. Це включає в себе розуміння основних принципів обробки, зберігання та доступу до інформації, а також технологій, що використовуються в цих сферах.

- Практичний досвід: Студенти отримують можливості для практичного навчання в бібліотеках, архівах, інформаційних центрах та інших схожих установах. Це дозволяє їм отримати реальний досвід роботи з документами, цифровими ресурсами та іншими інформаційними матеріалами.

- Розвиток професійних навичок: Студенти вивчають ключові професійні навички, такі як каталогізація, класифікація, довідкова робота, дослідження інформаційних потреб користувачів, організація заходів з навчання та інші.

- Освіта з етики та правових аспектів: Студенти отримують розуміння етичних та правових аспектів роботи в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи, таких як конфіденційність даних, авторські права та доступ до інформації.

- Навчання з використанням новітніх технологій: Студенти отримують навички роботи з сучасними інформаційними технологіями, включаючи цифрові бібліотеки, бази даних, онлайн-ресурси та інші інструменти, які використовуються в професійній діяльності.

- Підготовка до розвитку кар'єри: Програми навчання також можуть включати модулі або курси з розвитку кар'єри, щоб студенти отримали навички управління проектами, комунікації та лідерства, які є важливими для успішної кар'єри в цій галузі.

Ці аспекти допомагають створити фахових молодших бакалаврів, які готові ефективно працювати в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи та виступати як фасилітатори знань у своїх спільнотах.

Враховуючи вищевикладене, можемо зробити висновок, що успішна підготовка бібліотекарів-фасилітаторів знань вимагає комплексного підходу, який поєднує технічні і методичні аспекти навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фасилітатор (професія). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80\(%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%8F\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80(%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%8F)).
2. Бачинська Н. А. Бібліотечно-інформаційна освіта в Україні: етапи розвитку та характерні ознаки. С. 57-67. URL: <https://journals.uran.ua/bdi/article/view/150612/149702>.

Чеботарь Г. В.,

*студент 2 курсу,
спеціальності 028*

«Менеджмент соціокультурної діяльності»

Науковий керівник – Шикеринець В. В.,

*к. н. з держ. упр., доцент,
завідувач кафедри управління
соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
НН Інституту мистецтв*

*Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

РОЗВИТОК МОНАСТИРСЬКИХ УТВОРЕНЬ У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Монастирі та монастирські комплекси стали важливим елементом культурної та історичної спадщини не лише окремих регіонів, але й унікальними символами духовності та архітектурного мистецтва. Івано-Франківська область, відома своєю багатозначною історією та культурним різноманіттям, також багата на монастирські утворення, які знаходяться в центрі уваги як місця духовного розвитку, так і об'єкти цінної культурної спадщини.

Ця робота присвячена аналізу та дослідженню монастирів і монастирських комплексів у Івано-Франківській області. Вона спрямована на вивчення історичних аспектів будівництва цих об'єктів, їхню архітектурну спадщину, вплив на сучасне суспільство та розвиток туризму в регіоні.

Мета роботи: розкриття значення монастирських утворень в Івано-Франківській області як ключових елементів культурного та історичного ландшафту, а також визначення їхнього впливу на суспільство та розвиток туризму у цьому регіоні.
Завдання роботи:

1. Зібрати та систематизувати інформацію про монастирі: Провести аналіз літературних джерел, документів, архівних матеріалів, а також здійснити теоретичні дослідження для отримання повної інформації про історію, архітектуру та культурну спадщину монастирських комплексів Івано-Франківської області.

2. Проаналізувати роль монастирів у сучасному контексті: Вивчити вплив монастирських комплексів на розвиток туризму, культурно-освітні та соціальні ініціативи, а також їхню важливість у збереженні культурної спадщини.

Свій початок історія розвитку монастирських утворень на території Івано-Франківської області бере з доби Середньовіччя. В результаті багатьох чинників народ України був змушений розвиватися в умовах відсутності власної державності, що суттєво гальмувало процес національного розвитку. Військові конфлікти на українській землі та розподіл між іноземними войовничими народами доволі серйозно вплинуло на розвиток суспільних, політичних, освітніх, культурних та релігійних сфер життя.

Автор книги «Середньовічні монастирі Галичини. Житло та побут» Роман Берест зазначає, що: «Упродовж доби середньовіччя активна релігійна, культурно-освітня та виробнича діяльність монастирів була тісно пов'язана з традиціями, які формувалися в межах Візантійської імперії. Крім важливої суспільної духовної місії, своєю діяльністю середньовічне чернецтво вносило у давньоруське суспільство нову писемність, освіту, культуру, християнські традиції, обряди та багато інших важливих елементів суспільного буття» [1].

Для кращого розуміння, що на той час являли собою монастирі, у статті «Загальні особливості та базові принципи створення українських монастирів» автори Юлія Гуцалюк та Оксана Свідерська приводять такий варіант тлумачення поняття «монастир»: «Монастирі – це окремі поселення, в яких мешкають монахи, або ченці, тобто люди, які зреклися радощів то спокус земного світу і присвятили своє життя служінню Богові» [2].

Основний процес створення монастирських утворень на території Івано-Франківської області (також загалом на Західній Україні), розпочався на територіях, раніше відомих як «Галичина». У сучасному розумінні Галичина – це етнічні землі, які на даний час адміністративно названі як Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська області.

Хронологічні межі, у яких зафіксовано початок виникнення монастирських утворень охоплюють період від часу появи перших чернечих поселень на галицьких землях, тобто від XI ст. до завершення середніх віків (XVI – поч. XVII ст.), коли відбулися якісні організаційні зміни під впливом рішень Берестейської унії, реформаторська діяльність митрополита Велямина Рутського, національно-визвольні рухи, створення нових організаційних чернечих структур, поява монастирів кінновіального типу та інші причини.

Значна кількість чинників вплинуло на те, чому монастирі зіграли таку важливу роль у формуванні релігійної, освітньої та культурної сфер життя українського народу:

Роль у культурному житті: Монастирі стали центрами не лише релігійного, а й культурного життя. Тут зберігались цінні рукописи, книги, мистецькі цінності, що сприяло розвитку освіти та культури в області.

Економічна активність: Багато монастирів були також економічними центрами. Вони володіли землею, займалися сільським господарством, ремеслами, що сприяло економічному розвитку та забезпеченню місцевого населення.

Вплив політичних змін: Зміни у політичних умовах, такі як реформація чи політика центральної влади, впливали на стан і функціонування монастирів. Деякі з

них зазнали руйнувань або змінили своє призначення через політичні та соціальні трансформації.

Збереження та реставрація: У сучасному світі важливою стала реставрація та збереження монастирських споруд як частини культурної спадщини.

Загалом, процес розвитку монастирських утворень у Івано-Франківській області був досить складним, залежав від багатьох факторів і тривав протягом багатьох століть, відображаючи як культурні, так і соціальні зміни в історії регіону.

Для того, щоб якісно проаналізувати особливості монастирів у Івано-Франківській області, варто визначити класифікацію даних споруд. Адже як зазначає Роман Берест у роботі «Середньовічні монастирі Галичини. Житло та побут»: «Аналіз результатів археологічних досліджень багатьох галицьких монастирів показав, що чернечі об'єкти значно різняться між собою та виділяються певними ознаками. Тому їх раціонально класифікувати

- 1) за функціональним призначенням: житлові, культові, виробничі, оборонні; поховальні;
- 2) за типологією спорудження: печерні, заглиблені, наземні;
- 3) за будівельним матеріалом: дерев'яні, цегляні, кам'яні (штучні), кам'яні (природні)» [3].

Архітектурні особливості монастирських утворень у Івано-Франківській області XV століття характеризуються будівництвом у стилі «готики», яка гармонійно поєднувалася з елементами епохи Ренесанс. Монастир святого Івана, заснований у 1485 році, демонструє це у своїй архітектурі: високі готичні вежі, оздоблені статковими орнаменти та складні вітражі, які додавали вишуканості споруді.

На початку XVII століття популярним стає стиль бароко, який починають активно використовувати у будівництві монастирів. Монастир святого Михайла, заснований у 1632 році, відзначався своєю вишуканою архітектурою, де барокові орнаменти, рельєфи та фрески були вплетені в кожну деталь споруди, створюючи атмосферу розкоші та мистецтва.

Культурні особливості монастирських утворень Івано-Франківщини у XVIII столітті характеризуються глобалізацією суспільних процесів у стінах релігійних храмів. В цей період монастирі стали центрами освіти та культури. Монастир святого Петра став невід'ємною складовою культурного життя регіону, де проходили лекції, мистецькі виставки та музичні концерти, просуваючи наукову та мистецьку діяльність.

На початку XIX століття монастирі відображали національну культуру українців, а також значний вплив романтизму. Наприклад, монастир святого Олександра активно підтримував українське мистецтво та національну ідентичність, інтегруючи українські мотиви у свою архітектуру та декоративні елементи.

У середині XX століття процес реставрації відновлював архітектурні деталі з урахуванням оригінального стилю. Реставрація монастиря святого Івана відновила готичний фасад з виразними вітражами, що були важливим архітектурним елементом.

Під кінець XXI століття український народ був гостро зацікавлений у дотриманні принципів історичної цінності. Монастир святого Георгія, який пройшов остан-

ню реставрацію, залишається символом історії та культури регіону, привертаючи увагу відвідувачів своєю архітектурою та історією.

Підводячи висновок, варто зазначити, що архітектурні особливості монастирських утворень Івано-Франківської області були тісно пов'язані з світовими трендами, особливо зважаючи на постійне «плавання» західних земель у складі різних країн Європи. Підхоплюючи різноманітні стилі, у поєднанні з українським народним баченням краси, митці архітектури створили беззаперечно одні з найвидатніших релігійних споруд. Культурне значення монастирів також тісно пов'язане з стилем життя типового українця того часу. Будучи у вигнанні з більшості «культурних осередків» європейського життя, українці найчастіше знаходили свій прихисток у монастирях, де окрім релігії шанувалася наука, творчість та культура народу. Саме в стінах монастиря люди могли відчутися частиною України, її культурного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берест Р. Середньовічні монастирі Галичини: житло та побут. Львів, 2015. С. 5. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Berest_Roman/Serednovichni_monastyri_Halychyny_zhytlo_i_pobut.pdf? (дата звернення 20.04.24 р)
2. Гуцалюк Ю., Свідерська О. Загальні особливості та базові принципи створення українських монастирів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 2, ч. 2. С. 85-89 (дата звернення 20.04.24 р)
3. Берест Р. Середньовічні монастирі Галичини: жтло та побут. Львів, 2011. С. 26. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Berest_Roman/Serednovichni_monastyri_Halychyny_zhytlo_i_pobut.pdf?; (дата звернення 21.04.24 р)

Твердохліб В. В.,
студент Прикарпатського національного
університету Імені Василя Стефаника

Шикеринець В. В.,
к. н. з держ. упр., доцент,
завідувач кафедри управління
соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
ІІІ Інституту мистецтв
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА ПОКУТТЯ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.)

Вивчення матеріальної культури етнографічних груп населення України загалом, та населення Покуття зокрема, являє собою важливу частину дослідження народної культури населення України. Дослідження основних елементів матеріальної культури дозволяє простежити заселення території, географічні умови проживання населення, які безпосередньо впливають на тип ведення господарства, особливості народного будівництва, поширення окремих ремесл та промислів. Також вивчення матеріальної культури тісно пов'язано з розвитком духовної культури населення та народним мистецтвом.

Аналіз окремих елементів матеріальної культури населення Покуття знайшов відображення у працях відомого науковця Михайла Паньківа. Також питання

матеріальної культури висвітлено у комплексному монографічному виданні «Покуття Історико-етнографічний нарис», виданого під керівництвом професора В. Марчука та доцента А. Королька. Проте у цих працях матеріальна культура розглядається комплексно, в загальному дослідженні з іншими важливими елементами етнографії населення Покуття. Тому комплексне вивчення усіх аспектів матеріальної культури Покуття у ХХ – на початку ХХІ століття ще чекає свого дослідника.

Вивчення та дослідження етнокультурної спадщини покутян дасть змогу краще розуміти тенденції розвитку матеріальної культури краю, буде сприяти її популяризації та збереженню.

Об'єктом роботи є дослідження елементів матеріальної культури населення Покуття у ХХ – початку ХХІ ст., його еволюція під впливом різних соціально-культурних процесів, які відбувались на території нашого краю впродовж століття.

Предметом роботи є населення Покуття ХХ – початку ХХІ ст., як творець та носій матеріальної культури.

Мета роботи полягає у вивченні та дослідженні матеріальної культури населення Покуття ХХ – початку ХХІ ст.

Виходячи з поставленої мети перед автором роботи поставлені наступні **завдання:**

- дослідити джерела та історіографію матеріальної культури населення Покуття;
- проаналізувати методологічні засади дослідження матеріальної культури.

Хронологічні межі роботи охоплюють ХХ – початок ХХІ ст. Нижня межа дослідження становить початок ХХ ст., який характеризується початком наукового дослідження етнографії та фольклористики Покуття, в яких важливу роль відіграло Наукове Товариство імені Т. Шевченка (далі – НТШ). Верхня межа дослідження – початок ХХІ ст. – час відродження та популяризації народної культури покутян в період незалежності нашої держави.

Покуття це регіон, який багатий своєю матеріальною і духовною культурою. Люди які мешкали і мешкають в цьому регіоні завжди були працьовиті та талановиті в тій справі, яку робили. Особливе значення насамперед надавали своїм господарським задаткам, облаштуванню свого житла для комфортного проживання сім'ї. Все це показує їх певну унікальну і своєрідну особливість в порівнянні з іншими етнічними регіонами України [6].

Беручи до уваги взаємодію етнорегіону Покуття з Гуцульщиною та Поділлям слід відзначити, що у житлах на даному регіоні також прослідковуються характерні перехідні риси. На початку ХХ століття для більшості селян Покуття характерний був відкритий двір вільного типу забудови. Господарські споруди могли бути розташовані вільно або подекуди заблоковані одні з одними. Також існували двори із замкненим типом забудови, аналогічні гуцульським «граждам». Беручи за основу селянський двір Покуття традиційним було побудова кам'яної вимостки внутрішньо-садибних комунікацій [8].

Щодо традиційного житла покутян на початку ХХ століття, основним типом були двокамерні хати зі сходами. Однокамерні хати тут зустрічалися не часто і

переважно серед найбідніших верств населення. Зазвичай вони мали горизонтальне планування і складались з сіни та хати. Деякі з них мали в тильній частині сіней так звану «комірчину». Ще однією поширеною формою житла серед менш заможного населення було добудовування до сіней хліва (хлів+сіни+хата). Такий розподіл типів житла відображає соціально-економічні реалії того часу, а також вплив сусідніх регіонів на формування та еволюцію архітектурних традицій на Покутті [3].

У розглядуваний період основною формою житла для більшості покутського селянства було трикамерне житло, яке існувало у чотирьох варіантах:

- Хата+сіни+комора: цей варіант можна вважати найпоширенішим і базовим для покутського селянства в даному періоді. Зазвичай він переважав на всіх українських етнічних теренах;
- Хата+сіни+хатчина: цей варіант часто використовувався при розростанні сім'ї чи в разі одруження дітей;
- Хата+сіни+хата: цей варіант був характерний для найзаможніших селян;
- Хата+сіни+світлиця: цей варіант також використовувався найбільш заможними селянами. Світлицю можна було опалювати частково або використовувати okazionalno, оскільки вона виконувала репрезентативні функції. Така світлиця часто мала ганок [9].

У трикамерному житлі типу «дві хати через сіни» кімнати були рівноцінними, і іноді в сінях (в «хоромах») біля тильної стіни влаштовували комору. Кожен з цих варіантів відображає соціально-економічні умови. У варіанті зі «світлицею» слід зауважити, що практично саму світлицю її не опалювали цілком, або подекуди у ній могли змайструвати грубку. Також до атрибутів хати зі світлицею відносився ганок [8].

Організація інтер'єру традиційного покутського житла виявляла загальноукраїнські риси, при цьому локальні особливості найбільш виразно виявлялися в декоративному оздобленні хати. Для цього були характерні колористична стриманість тканин, рідкісне використання розписів і вишивки, а також переважання керамічних і паперових («витинанки») прикрас [7].

Система опалення традиційного покутського житла на початку ХХ століття ґрунтувалася на використанні різноманітної пічової техніки. Основною була вариста піч. У цей період вона доповнилася нововведенням – плитою («кухнею»), яка прибудовувалася до печі і використовувалася для приготування їжі. У декорі заможніших селян часто комин над піччю обкладався кахлями. Також під піччю часто влаштовувалася яма для зберігання картоплі. Опалювальні системи на Покутті не суттєво відрізнялись від загальноукраїнських, за винятком термінології, де вказувалася лексема «горн» для позначення димозбірника чи комина [6].

На Покутті існували два основних ареали традиційного житлобудівництва: лісостеповий і степовий (Подільська височина та прикарпатська частина – Карпатський прогин). У прикарпатській частині Покуття основним будівельним матеріалом була деревина в поєднанні з глиною. Стіни житла на прикарпатському Покутті зводили з дерев'яного зрубу, виготовленого з ялини, з використанням кругляка або пів-кругляка. Конструкція стін була зрубною, ззовні і всередині обмазу-

валася глиною та білилася. На передгір'ї гір залишали зруб відкритим, а далі від гір частіше зустрічались житла стовпово-дильованої конструкції. Техніка зведення житла на південь від гір включала в себе комбіновану конструкцію, де комора використовувалася у зрубі, а хата – у стовповій або дильованій конструкції. Коли використовувалася конструкція із стовпів, стіни виготовлялись з каркасу, заповнювали ділями та обмазували глино-солом'яною сумішшю, яку потім білили. Такі техніки спорудження будівель вражають своєю варіативністю та адаптацією до природних умов та ресурсів регіону [4].

У лісостеповому і степовому Покутті до головних будівельних матеріалів відносились дерево та глина. З деревини, зокрема з різних порід дерев, таких як дуб, виготовляли каркас будівлі, включаючи сохи (стовпи з вилокподібним розгалуженням на верхньому кінці), підвалини та платви. А ще широко використовувалась лоза та ліщина в місцевому будівництві. На придністровському Покутті переважали так звані «кільовані» хати, де на дубових підвалинах зводили каркас стін із дубового кілля, який переплітали вальками. Також тут зустрічались «дильовані» будівлі і «биті хати». Останні були глинобитні, зведені без дерев'яного каркасу. Процес зведення відбувався таким чином, що глину накладали вилами, давали час на підсихання, потім знову накладали шар і так далі. Завдяки такому методу стіни могли досягати товщини до 50 см. Після висихання стіни обрубували сокирою для вирівнювання нерівностей. Ці будівельні техніки відображають адаптацію до місцевих ресурсів і умов, а також традиційний досвід селян Покуття в спорудженні житла [8].

Традиційна конструкція стелі покутського житла включала в себе комбінацію трьох-чотирьох поперечних сволоків і одного поздовжнього. Дах зводили на кроквах і покривали соломою. У придністровських селах також використовували очерет для покриття даху. Для солом'яних дахів на Покутті характерні розвинений гребінь, зафіксований «кізлинням», і «острішки» на рогах. Стріха хати, пошита «карбами» – рядами сніпків гузирем донизу, спорадично траплялася в покутських селах. Ці елементи, такі як розвинутий гребінь даху і пошиття «карбами», вважаються впливом західноподільського житлобудівництва [3].

У 1930-х роках на Покутті були ремісники таких спеціальностей: бляхарі, ковалі, каменярі, грабарі, стельмахи, колісники, колодязники, покрівельники, столлярі, будівельники, теслярі, кравці, шевці, ткачі. Дані професії насамперед набувають популярності в аспекті господарчих засад регіону [1].

У кінці XIX до середини XX ст. з'явилися нові прізвиська від роду діяльності людей. Серед них Блехар (перекриває хати бляхою), Бринзар (тримає овець і робить бринзу), Дек (служить дяком у церкві). Важливою спеціальністю першої половини XX ст., яка відійшла в минуле, був фах пошивальника. Пошивальники пошивали (покривали) сільські хати, стайні, стодоли, комори житніми околотами, очеретом, за допомогою спеціальних верстаків (скриньок) виготовляли сніпки різної форми для покриття. До Другої світової війни в с. Ясенів Пільний пошивальниками були Яворський М., Шкварок С., Гаврилюк М. Після Другої світової війни відпала потреба у пошивальниках, бо дахи будівель вкривали бляхою, черепицею, пізніше шифером. Воно втрачається назавжди [2].

Бляхарство мало місце в 1950-1960 рр., інтенсивно почало розвиватися в кінці 1980-1990-х роках, коли багато верхів мурованих та дерев'яних церков покривали бляхою (ц. св. Дмитра, Кропивище, 1984 р.; ц. Перенесення Мощів св. Миколи, Богородичин, 1980-ті рр.; ц. Вознесення Господнього, Сороки, 1982 р.; ц. Різдва Пр. Богородиці, Городниця, 1980-ті рр.; ц. Перенесення Мощів св. Миколи, Чортовець, 1980 р.; ц. Введення в храм Пр. Богородиці, Марківка, 1984 р., ц. св. Дмитра, Ковалівка, 1990 р.; ц. Різдва Пр. Богородиці, Гвіздець, поч. 1990 рр., ц. св. Параскеви, Микшин, 1990-ті рр.) [6].

Починаючи з 1980-х років покривають стіни над опасанням і піддашсям чистою бляхою або бляхою з карбованим орнаментом (ц. Пр. Трійці, Турка, поч. 1990-х рр., ц. св. Параскеви, Угорники, поч. 1990-х рр., ц. св. Михайла, Вербівці, 1990-ті рр.). У 2010-х роках міняють бляху на верхах і дахах на булатну (блискучу) (ц. Перенесення Мощів св. Миколи, Чортовець, 2010-ті роки, ц. Різдва Христового, Гвіздець, 2014 р.) [5].

Ремесло криничника спочатку не було поширене, бо люди брали воду з дзюркалів (джерел), рік. Але з часом дана професія стала затребуваною для господарства бо в значній мірі спрощувала доступ до води. Спочатку вони копали криниці для кількох господарів, пізніше копали коло хати кожному господареві. У с. Серафінці після Другої світової війни було п'ять криничників: Березовський Г., Кабан М., Яшан І., Чижевський С., Матійчин І. [9].

На Покутті ще до середини ХХ ст. були села, які мали погану комунікацію з центрами. Віддаленість від дороги, природна ізоляція сіл на протязі довшого часу застала мешканців цих сіл вирішувати свої життєві потреби власними силами та засобами [5].

Отже в підсумку слід зауважити, що в першу чергу на житло та господарство Покуття насамперед повпливали характерні перехідні риси, зумовлені сусідством з Гуцульщиною і Поділлям. Багато елементів традиційної культури господарювання цих етнографічних районів були запозиченими та схожими по своїй суті. Але все таки слід відзначити і своєрідну відмінність та автентичність враховуючи географічні та соціальні чинники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войнаровський В. Промисли та ремесла населення півдня Східної Європи. Львів, 2014. 438 с.
2. Гнатюк М., Гrepиняк М. Красою гір натхненні : Народне мистецтво Гуцульщини і Покуття (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.) : Майстри, школи, музеї. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2010. 322 с.
3. Гургула І. Українська народна ноша. *Наша хата*. 1937. № 9. С. 5–6.
4. Деркач І., Паньків М. Садиба на Покутті (кінець ХІХ – початок ХХ ст. ст.). Івано-Франківськ, 1994. 30 с.
5. Королько А.З. Покуття: історико-краєзнавчі дослідження (90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2012. № 21. С. 436–448.

6. Клодницький О. Товмаччина. Територія, населення, природні ресурси і господарство. *Альманах Станиславівської землі* : збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславщини. Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен, 1975. С. 870–875.
7. Попадюк М. Скарби. Покутські родини. Снятин : Прут Принт, 2000. 96 с.
8. Радович Р. Інтер'єр Покутського житла (друга половина XIX – початок XX ст. *Народознавчі зошити*. 2019. № 3 (147). С. 715–731.
9. Покуття; Покутяни. *Енциклопедія Українознавства*. Львів, 1996. Т. 6. С. 2153–2156.
10. Культура і побут населення України : навч. посібник / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко та ін. Київ : Либідь, 1991. 232 с.

Шикеринець О. В.,
студентка 2 курсу,
спеціальності 028
«Менеджмент соціокультурної діяльності»

Науковий керівник – Качмар О. В.,
д.ф.н., професорка,
професорка кафедри управління
соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
НН Інституту мистецтв
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

ОСНОВНІ МОДЕЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

На сучасному етапі свого розвитку в соціокультурній сфері відбуваються зміни під впливом глобалізаційних процесів, які відзначаються кардинальними перетвореннями в економічній та культурній сферах і трансформацією основ культурного життя.

В реаліях сьогодення актуалізують ряд проблем щодо створення умов для самореалізації, формування особистості у всій різнобічній повноті її культурного розвитку із загальнолюдськими стандартами, що включають принципи і норми, якими послуговується суспільство, здійснюючи розбудову свого майбутнього устрою.

Кінець XX ст. і початок XXI ст. в Україні знаменувалися початком активних досліджень сучасної соціокультурної сфери, пов'язаної з проблемами глобалізаційних процесів в соціокультурній сфері, тематика якої в більшій мірі представлена в теоретичному доробку науковців і практиків.

Все це підтверджується специфічністю процесів, що здійснюються за останні десятиліття в соціокультурній сфері, які характеризуються відкритим доступом до суспільного життя, економічних і соціокультурних зв'язків та постіндустріальною інформатизацією.

Дослідження глобалізаційних процесів і узалежнених з ними проблем у практиці не тільки набирають значно якісно нових якостей і підходів, а й вимагають їх розумового осмислення, а в деяких випадках і ґрунтового переосмислення.

Останнім часом зміни в соціокультурному середовищі теоретики поєднували зі змінами функцій та ролі розбудови та розвитку органів місцевого управління, а також ролі місцевих еліт, що деякою мірою лімітувало можливості комплексного

вивчення трансформаційних моделей та їх потенційного впливу на практики в соціокультурній сфері.

Зміни, що відбуваються останнім часом в соціокультурній сфері, вимагають сконцентруватися на моделях трансформації соціокультурних практик, і як наслідок вимагає вирішення цілого ряду актуальних проблем, до яких і відноситься проблема соціокультуротворення під час структурних процесів в умовах глобального, локального, що актуалізує потребу вивчення ряду суміжних питань, а саме:

- розвиток ціннісних переваг і пріоритетів в умовах розвитку соціокультурної сфери;
- значення цих процесів для соціокультурного ландшафту, соціокультурної матриці, ідентифікації особистості в сучасному суспільстві;

Вивчення особливостей досліджуваних процесів в соціокультурній сфері в контексті локальних і глобальних параметрів більшою мірою обумовило здійснення аналізу спектру проблем.

В рамках локального контексту становлення сучасних соціокультурних практик актуалізується питання збереження значної кількості традицій та пов'язану із цим проблему ідентичності і національного інтересу в умовах глобалізації.

На сьогоднішній день відсутнє узагальнююче визначення національного інтересу в соціокультурній сфері, його основного підґрунтя в сучасних соціокультурних практиках, виникає значна потреба в переосмисленні даної проблеми, що сприятиме вирішенню достатньої кількості різновекторних проблем.

Усестороннє міждисциплінарне вивчення характерних рис культурних практик у соціокультурній об'єктній та предметній сфері сприятиме вирішенню наукової проблеми визначення специфічності трансформаційних процесів у соціокультурних практиках в глобальному контексті.

Досягнення вирішення окресленої мети обумовило вирішення таких завдань:

- систематизувати (дослідити) розроблені теорії щодо ментального процесу соціокультурних практик;
- виділити основні моделі змін соціокультурному середовищі у контексті глобальних змін;

Об'єкт дослідження – процеси змін в соціокультурних практиках.

Предмет дослідження – особливості соціокультурних практик у глобальному контексті.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що отриманні результати можуть бути використані: у практичній діяльності органів місцевого управління, які виконують організаційну діяльність із реалізації політики у соціокультурній сфері.

Парадигми соціокультурних динамік як сталого розвитку обернулися на одну з головних проблем, яка постійно зазнає змін під тиском різного роду криз, і обумовлює перемену конфігурації соціокультурних ландшафтів.

Ідеями культури, її стандартів, самодостачі, як значного ресурсу соціокультурного розвитку простромені пошуки науковців, діяльність практиків і представників інститутів суспільства.

Опираючись на таких твердженнях, є реальна змога сформулювати властиві ознаки соціокультурної моделі, яку пов'язують із розвитком людського капіталу (ресурсу):

- духовного, культурного;
- креативного, інтелектуального.

Власне це капітал (ресурс), в поєднанні всіх його компонентів змушує до новотворчої діяльності, яка в свою чергу, є підґрунтям:

- «економіки знань»;
- «інтелектуальної економіки».

Новотворчість винаходів, доробків та розробок все це за умови рівноцінного практичного впровадження, визначає виникнення нових конкурентоспроможних соціокультурних послуг (товарів).

Попри це, теперішні процеси мають суттєвий вплив на розвиток соціокультурної сфери, науковці ви і інші моделі трансформаційних процесів.

Зокрема М. Безносів зазначає, що перехідний стан соціокультурної сфери зумовлений в перш за все, не достатньою кількістю ґрунтовних досліджень, примітивним підходом до процесів мережових трансформації. За його трактуванням, проблемні питання ґрунтуються:

- не розробленості концепції трансформаційних процесів з урахуванням потенційних наслідків радикальних реформ;
- різних підходів до визначення трансформаційних процесів в соціокультурному середовищі;
- недостатньому вивченню досвіду успішних практик.

Вчений в своїх працях дійшов висновку, що виокремлення специфіки трансформаційних процесів, окреслює потребу створення нових соціокультурних інститутів і реанімування старих. Становлення новітніх структур, нові (реформовані) соціокультурні інститути розвиваються на ґрунті браку ціннісної та універсально-нормативної системи, яка сприятиме групам (індивідам) на практиці розв'язувати внутрішні проблеми в ході трансформаційних процесів в соціокультурній сфері [1].

Аналізуючи соціокультурний інститут як один із засобів трансформації, необхідно звертати увагу на його основні складові, які сприяють реалізації потреб людей, а саме у:

- проведення міжкультурного діалогу;
- трансляції;
- відтворенні культурних цінностей;
- продукування нових вмінь (навичок), знань, норм поведінки, освоєння цінностей;
- включенні індивідуума в культурну соціалізацію, яка визначає розвиток творчих здібностей,

Соціокультурний потенціал інститутів дозволяє реалізовувати важливі завдання і впливати на культурний менталітет:

- духовне збагачення молоді;
- зняття напруги між поколіннями;

- інтеграція національних інновацій, традицій і звичаїв в світовий соціокультурний простір;

- рівність права різних верств населення до соціокультурних благ.

Здійснюючи соціокультурне об'єднання, необхідно визнавати важливість підтримки різноманітних соціокультурних сфер, яка відрізняється історичною приналежністю країн до католицизму, православ'я, ісламу, конфуціанства, іудейства, протестантизму, з чітко виразними системами цінностей.

Зазначені соціокультурні ареали не припиняють існувати та здійснювати свій вплив на вагомні явища в діапазоні:

- від побутових (сімейних) і демографічних проблем;

- до моделей економічної, культурної поведінки.

В свою чергу вони, можуть викликати ситуації нестабільності, що загрозливо дія-ти на розвиток громад, сфер, країн, світу (регіонів) загалом.

Трансформаційні процеси, які є наслідком глобалізації, кардинально змінюють психологічний, етичний та моральний стан людей, а від так і сучасну соціокультурну сферу. При всіх схвальних наслідках глобалізаційних процесів в соціокультурній сфері мають місце і деструктивні трансформації індивідуального (суспільного) усвідомлення.

Виявляючи деструктивні трансформації виникає потреба у пошуку адекватного сприйняття і стратегій оптимізації сучасної соціокультурної реальності, що перш за все, обумовлює потребу в формуванні новітньої етики, яка на ґрунті «цивілізаційних зіткнень» та міжкультурної напруженості набирає фактичних ознак.

Американський політолог С. Гантінгтон, здійснюючи аналіз сучасного стану «світу цивілізацій», звертає увагу на змінах у взаємовідносинах сил в цивілізаційних змаганнях. А іменно в неухильному і поступовому занепаді західної цивілізації і значному піднесенні таких цивілізацій як ісламська та конфуціанська. До головних передумов, підґрунтям кожної із цивілізації дослідник відносить культуру і різноманітні види соціокультурного ототожнення, які і передбачають моделі конфліктів [1, с. 6].

Системність цінностей здійснюють трансформацію під впливом глобальних змін:

- з одного боку, організовуються загальні цінності, які, бодай бувши блокованими в стійкому середовищі, виявляються допоміжні, непрямі форми для свого розвитку;

- з іншого боку, відбувається зниження деяких моделей поведінки, правил, норм, принципів, установок.

В ході їх подальшої реалізації, скоріш на достатньому класифікаційному рівні постає проблемою не локального масштабу.

Отже, глобалізаційні процеси сприяють виокремлення загальних категорій, що кристалізують принципи нового світопорядку.

Виділяють такі основні моделі трансформаційних процесів в соціокультурній сфері:

- Економічна модель трансформації узалежнено із комерціалізацією соціокультурного середовища, наступом масового соціокультурного продукту, його ринко-

вою конкуренцією, споживчою вартістю. Економічна модель має безперечний вплив на перетворення інтелекту людей.

- Інформаційна модель трансформаційних процесів пов'язана з появою нового типу людини, а саме – «інформаційної людини», до характерних рис якої відносяться не стільки значний запас інформації, «всезнайство», а скільки знання того, де і як необхідну інформацію можна швидко отримати. Інформаційна модель утворює віртуальний світ, тим самим більшою мірою підміняючи реальний світ. «інформаційна людина» усвідомлює необхідність в даному «вторинному світі» у більшій, ніж у «первинному світі».

Модель трансформаційних процесів в культурі та мистецтві. Трансформаційні процеси в культурі і мистецтві залежні від зміни течій, стилів, напрямів, що, зі свого боку, теж є підсумком деяких змін. Вчені стверджують, що трансформація культури і мистецтва має значний вплив на світогляд людей. Культура і мистецтво була підґрунтям сфери інтересів і для тоталітаристичного режиму, який використовував їх як основний інструмент ідеології [1].

Наступною моделлю є модель трансформаційних суб'єктності, яка має тісні зв'язки з проблемою ідентифікації. Частка використання даного поняття й число закладених у нього смислів у теперішніх соціокультурних практиках засвідчує про постійні пошуки єдності, цілісності та індивідуальності в різних значеннях. Виділяють подібність («індентичність») колективну та індивідуальну, громадянську в національну, гендерну, історичну, культурну, професійну, регіональну, сексуальну та ін.

Модель ціннісних трансформаційних процесів в соціокультурній сфері. Перегляд соціокультурної ідентифікації людей в більшості випадків обумовлює перемену світосприйняття, а саме системи цінностей. Категорія цінності проявляється в усвідомленні людей шляхом зіставлення різних явищ. Цінними для людей є ті об'єкти навколишнього світу, які збігаються з її соціальними, матеріальними, духовними потребами, принципами, настановами і моральними ідеалами. Актуальність, характерність соціокультурної сфери, сучасних соціокультурних практик, ґрунтується на тому, що системи соціокультурних цінностей утворюються як на засадах відбору деяких видів поведінки, так і свідомому бажанні до усталеності, що гарантує одні з найкращих умови для виживання спільноти людей.

Політична модель трансформаційних процесів в соціокультурному середовищі тісно пов'язана зі з'ясуванням ролі і місця в суспільстві як інтелектуальної так і правлячої (опозиційної), еліт. Підтверджено, що політична модель трансформаційних процесів містить у собі питання політики щодо соціокультурної сфери і правової та інформаційної культури, як її складових.

Перераховані моделі трансформації обґрунтовують питання висвітлення динаміки розвитку соціокультурних практик, що вимагає концептуалізації проблематики трансформаційних процесів у період глобалізації й особливостей розвитку соціокультурної сфери.

Проаналізовані основні моделі, які мають значний вплив на соціокультурні трансформаційні процеси в її контексті вносити певні перетворення, як в соціо-

культурний простір як окремої людини, громади, спільноти, країни, так і в світовий соціокультурний простір [1].

Підтвердимо, що глобалізація як безкінечне основа трансформацій, не ліквідує, і не може ліквідувати, тобто уоднаковити певні соціокультурної парадигми.

Зазначимо, що глобалізаційні процеси нестримні та миттєві. Через те що соціокультурна сфера залишається чи не єдиною яка реально здатна опиратися від'ємним результатам від глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України : монографія. Київ : НАКККиМ, 2014. 296 с.

Старовойт М. С.,

*студент 2 курсу,
спеціальності 028*

«Менеджмент соціокультурної діяльності»

Науковий керівник – Шикеринець В. В.,

*к.н. з держ. упр., доцент,
завідувач кафедри управління
соціокультурною діяльністю,
шоу-бізнесу та івентменеджменту
НН Інституту мистецтв*

*Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

БАРОКОВІ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ ПРИКАРПАТТЯ

Не останню роль серед багатств історико-культурної спадщини України займають пам'ятки архітектури. Та незначна частина колись незліченного фонду, досягнувши наших днів, представляє значний культурний, історичний, сакральний та туристичний зміст.

Архітектурні пам'ятки Прикарпаття мають різноманітну та багатовікову історію. Дуже тісно пов'язані з історичним минулим краю. Привертаючи увагу як українських так і іноземних дослідників та туристів, барокова архітектура Прикарпаття є складовою частиною Української скарбниці історико-культурних пам'яток, значною регіональною цінністю та надбанням світової цивілізації.

Дослідження пам'яток барокового стилю архітектури присвячені роботи Н. Бабій, Р. Береговської, В. Вечерського, М. Вуянко, В. Грабовецького, О. Кагляна, Г. Лукомського, Т. Маланюка, В. Никифорука, В. Плоского, Р. Процака, Р. Смерчанського, К. Третьяка, О. Федорука, С. Шкляра, П. Шубарта та ін.

Найактуальнішими залишаються питання, пов'язані зі збереженням та відновленням історико-культурної спадщини, збереження її нащадкам та використання для наукових, сакральних потреб, а також туризму.

Мета роботи: проаналізувати архітектуру стилю бароко Прикарпаття на прикладі Івано-Франківської області.

Завдання роботи:

- окреслити історико-краєзнавчі дослідження бароко і архітектури Івано-Франківської області;
- розкрити історичні аспекти будівництва барокових пам'яток архітектури.

У західноєвропейській культурі на зміну Відродженню прийшло бароко, запечуючи до певної міри його духовні-культурні відкриття. На думку науковця С. Шкляра «Ренесансному світобаченню, яке спиралося на необмежену віру у розумність та логічність світу, його гармонійність, те що мірою всіх речей є людина протиставлялося певне світобачення, переповнене відчуттями трагічної суперечливості людини та світу. В ньому людина вже зовсім не провідне місце, вона розчиняється у його багатогранності, багатоманітності, підкоряється середовищу, суспільству, державі. Естетичній красоті тепер протиставляють силу, гармонії – боротьбу, спокою – рух» [10, с. 126].

Дослідники, зокрема О. Федорук, визначають риси, які характерні для «світовідчуття бароко – це тривога, відчуття потужності, поривання і ніби якоїсь недовершеності, намагання поєднати протилежні речі, або навіть суперечності» [8, с. 40].

Таким же шляхом йшло й українське барокове мистецтво. Йому притаманні прагнення на кшталт неможливого і песимізму; пафос боротьби і перемоги та примирення з думкою, що зло сильніше за добро, а смерть сильніша за життя; звеличування слави і палітра від смутку до гніву за людей полонених марнославством.

Західноєвропейське бароко було в основному дворянським стилем, світським мистецтвом. Втіхою для багатіїв та спокусою для бідних. Бароко стрімко розвивалося насамперед у країнах феодального устрою, в яких католицька церква мала надзвичайно сильні позиції. Це Італія, Португалія, Іспанія, пізніше – Німеччина, Англія, Австрія, Скандинавські країни минулих віків. Серед православно-слов'янських країн мистецький стиль бароко найбільше розквітнув саме в Україні, хоч і з запізненням. На противагу західноєвропейським країнам та московського болота, українське бароко було не тільки аристократичним стилем. Деякі елітарні мотиви спостерігаються тільки в тогочасній українській літературі, але інші види тогочасних мистецтв тісно переплетені з народною творчістю та народною свідомістю українського народу. Відповідно, «художній стиль, який характеризується складними формами, декоративною пишністю, складними та динамічними формами й живописністю – все це бароко» [8, с. 40].

Стиль українського бароко проник у всі галузі мистецтва, включаючи літературу, архітектуру, скульптуру, живопис, графіку та музику. Українське бароко має загальні зовнішні ознаки з західноєвропейським, такі як «нерівність, динамічність форм, розірваність ліній, прагнення вираження внутрішнього руху та драматизм, широке використання символічних та декоративних оздоблень, алегоричних образів» [8, с. 41].

Проте українське бароко має свої духовні корені, які сильно вплинули на його формування. Великий вплив на цей стиль справляли народне мистецтво, народні естетичні смаки, гонор та ідеали. Непереборне прагнення українського народу до самоутвердження навіть при несприятливих історичних обставинах надало творам мистецтва життєрадісний та піднесений настрій.

Протягом останньої половини XVII – 70-х рр. XVIII ст., стилістика архітектури на українських етнічних теренах пройшла значну еволюцію, підтверджену порівнянням архітектурних творів на рубежі доби. Однак стилістичний аналіз дозволяє

виділити риси, які є спільними для архітектури саме цього періоду і відрізняють її від мистецтва наступної (класицизм) і попередньої (ренесанс) епох.

М. Цапенко провів найбільш докладне дослідження цих питань у своїй монографії «Архітектура Лівобережної України XVII–XVIII століть», зокрема у розділі, присвяченому «декоративним особливостям», який, на практиці, охоплює пластику фасадів та інтер'єрів [9]. Також Д. Яблонський розглянув ці питання у своїй роботі «Порти в українській архітектурі».

Професор В. Грабовецький в своїх працях звертається до історії Прикарпаття XI–XX ст., Івано-Франківська (Станіславова), літопису Івано-Франківського Кафедрального Собору Святого Воскресіння [2–4].

В підручнику «Архітектура будівель та споруд» (автори В. Плоский, Г. Гетун, В. Віроцький) є окремий розділ «Архітектура і будівництво бароко» в якому розкриваються питання історичних та естетичних передумов напрямку бароко, приділяється увага архітектурі будівель, конструкцій, елементам споруд [7].

С. Шкляр у навчальному посібнику «Історія європейської архітектури: Відродження та бароко» розглядає «період розвитку архітектури європейської цивілізації, який охоплює час кінця XIV – середину XVIII століть, за якого гегемонами європейської архітектури були стилі відродження та бароко. У своєму дослідженні він аналізує основні композиційні прийоми та конструктивні особливості ключових типів архітектурних об'єктів стилю бароко в різних країнах, а також висвітлює найвизначніші пам'ятки європейської архітектури у період бароко [10].

Проблемам становлення української національної культури в епоху бароко у контексті європейських художніх течій, його ідейній спрямованості присвячена праця О.К. Федорука [8]. Автор досліджує художні явища архітектури, образотворчого мистецтва, театральної культури, музики. Дослідник чітко вказує на їх зв'язок з народною творчістю.

До особливостей українського архітектурного стилю бароко в XVII–XVIII столітті звертається і В. Вечерський, вивчаючи збережені архітектурні пам'ятки, виконав аналіз, який дозволяє визначити головні засоби виразності та композиційні принципи, що були використані протягом цього періоду. Він вказує на те, що «архітектурну стилістику, архітектурно-пластичні рішення тогочасних будівель і споруд формували, естетичні уподобання відповідного часу». Крім того, він звертає увагу на важливі аспекти, такі як функціональна типологія, розпланувальна і об'ємно-просторова структура, а також конструктивно-технічні особливості архітектурних об'єктів [1, с. 199].

Цікавими є праці дослідників із «свіжим поглядом», які намагаються привернути увагу до різноманіття культурних стилів України, зокрема, бароко. Дослідник Т.З. Маланюк проводить дослідження стилю бароко в сакральній архітектурі Прикарпаття, охоплюючи період з другої половини XVII до 70-х років XVIII століття. Особлива увага приділяється опису мурованої сакральної архітектури в Івано-Франківській області, яка є невід'ємною частиною історико-культурної спадщини України [5].

Локалізація українського головного храму XVII–XVIII століть та його підпорядкованих, філіальних церков – одна з найбільших проблем історичної топографії

Станіславова (з 1962 року Івано-Франківськ). Їй присвячена монографія Марії Вуянко. Робота ґрунтується на первинних джерелах, зокрема, на привілеї Андрія Потоцького щодо будівництва храму, наріжного каменю 1670 року та оригінальних документів і текстів з Генеральних візитацій церков Станиславівського деканату 1740 і 1755 років, повнотекстові версії яких вперше вводяться в науковий-культурний обіг. У роботі відтворено оригінали документів, надано їхнє розлоге трактування, переглянуто малодосліджені історичні питання з міських та передміських церков у Станиславові XVII–XVIII століть, а також окремі аспекти історії костелів у місті Станиславів. Звернемося до історичних аспектів будівництва пам'яток архітектури в стилі бароко. Насамперед зазначимо, «бароко – це напрям у мистецтві (архітектурі, містобудуванні, живописі, скульптурі), що був провідним у Західній і Північній Європі протягом XVII ст., а в деяких регіонах і до середини XVIII ст. Для бароко притаманні складність композиційної побудови, динамізм і експресивність форм, чуттєвість, ірраціоналізм, криволінійні обриси» [10, с. 126].

Термін «бароко» (від італійського «бізарро», що означає «дивний» або «вигадливий») визначає естетичний напрям, сформований під впливом філософії та науки Нового часу. Як зазначає С. Шкляр, витоки бароко відзначаються в архітектурі пізнього Відродження Риму, особливо у творі Донато Браманте, який створив в Ватикані великий архітектурний ансамбль – двір Бельведер завдовжки 300 метрів. Цей ансамбль включав різноманітні функції будівель, такі як бельведер з античними скульптурами, регулярний сад, Ватиканська бібліотека і театр просто неба [10, с. 126]. Важливо відзначити, що навіть якщо всі ці форми архітектури були досить спокійними та врівноваженими, це ще не означало виникнення стилю бароко.

Так, ідею створення композиції з декількох будівель взяв на озброєння архітектор Джакомо да Віньола (1507-1573), обмежений у використанні різноманітних будматеріалів та площ, на відміну від Браманте. Його композиція вілли «Джулія» для Папи Римського Юлія III був невеликий за розмірами, але вже мав притаманні бароко риси: єдиний ансамбль з павільйонами, садом, фонтаном, німфеєм, сходами різних типів, пов'язаними з різнорівневими терасами. Вілла сильно вирізнялася в навколишньому середовищі, була відокремленою, замкненою на собі, що було типово для багатьох споруд Відродження, а її архітектура врівноважена, як і більшість будівель того часу [10, с. 126-127].

Напруженість, величезні розміри, нервовість і емоційна насиченість – це все, що Мікеланджело укорінив до рис бароко. Віньола та твори пізнього Мікеланджело оцінюються дослідниками як витоки барокової архітектури.

Відомі ознаки стилю бароко включають:

- Широкі нави в церквах, доволі часто овальних форм;
- Свідома неповнота архітектурних елементів або часткова неповнота;
- Вражаюче використання світла та сильних контрастів світо-тіні (церква Вельтенбурга в сучасній Німеччині)
- Рівномірне освітлення твору за декількома вікнами (абатство святого Мартина близ Штутгарту, Німеччина);
- Різноманітна, розкішна палітра кольорів та часто позолочених орнаментів з дерева, гіпсу або штукатурки, штучного мармуру;

- Вкриті фресками, масштабні стелі;
- Інтер'єр – місце для творчого живопису та розкішної скульптури;
- Частіше за все зовнішній фасад характеризується ефектним центральним виступом;
- Поява тривимірних об'єктів, змішання архітектури та живопису, а також ілюзорні ефекти (зокрема оптичні ілюзії);
- Для баварського, чеського, польського та українського стилів бароко притаманні грушоподібні куполи церков [10, с. 127].

Мистецтвознавець Генріх Вьольфін зазначає такі характеристики стилю бароко: «живописність, ілюзія динаміки та монументальність, для розкриття яких використовуються такі засоби, як використання світла й тіні, розмив контуру, порушення правильності (живописний безлад), напружена композиція (вісь зображення розміщується під кутом), використання мотиву нашарування предметів. Мета барокового мистецтва – захопити глядача силою пристрасті, створити миттєвий ефект» [10, с. 127].

Монументальність у стилі бароко виявляється в збільшенні масштабів як сакральних, так і приватних будівель, де прекрасне тотожне з колосальним та грандіозним. Новий стиль прагнув до композиційної єдності твору, що досягалося змислою пропорцій будівель та більшою виразністю окремих деталей. Замість трійчастого розчленування архітраву виникає подвійне; балясини, які раніше склалися з двох половинок, стають цільними [10, с. 128].

Архітектори відмовляються від принципу поділу фасаду на кілька поверхів. Наприклад, в проєктах будівель Капітолію Мікеланджело об'єднує поверхи палаців колосальними пілястрами. Римські митці відділяли один поверх за розміром та декоруванням, а Берніні ж комбінував ці два мотиви разом. У нього ряд пілястр простягається по всій довжині будівлі, а нижній поверх трактований як цокольний [10, с. 128].

Напрямок бароко принципово змінює горизонтальний та вертикальний поділ будівель і відмовляється від використання «золотого перетину». Особливо це стосується бокових частин, які стають менш важливими для підвищення ролі центрального нефа. У Флоренції, у базиліках раннього Відродження відношення бокового нефа до головного дорівнювало 1:2. Це визначало поділ площин та їх співвідношення. Наприклад, церква Іль-Джезу має, фактично, один неф з капелами. У бароко відбувається зміна підходу до пропорцій та співвідношень у будівлі.

Не наслідуючи риси епохи Ренесансу, де гармонійність твору та співвідношення різних за розмірами частин будівлі були ключовими, в бароко акцентується лише на величезному та колосальному за розмірами. Для відображення цих архітектурних принципів можна порівняти собор Святого Петра, розроблений Браманте і Мікеланджело. У проєкті Браманте форма поперечних частин хреста повторюється двічі, кожного разу в менших пропорціях. Обидва архітектори використовують колосальний ордер, але для закінчення рукавів хреста Браманте залишає невеликі колони, співрозмірні з людським зростом. Такий підхід допомагає зробити грандіозне зрозумілим і гармонійним для сприйняття людини. Мікеланджело, однак, видалає ці портики зі свого проєкту [10, с. 129].

Щодо фасадів церков та приватних будинків у стилі бароко, вони характеризуються збільшенням в горизонтальному напрямку. Фронти часто мають низькі спуски, а з обох боків їх часто прикрашають важкі акротерії. Цоколь знижено, і опорні частини навантажені високими аттиками над антаблементом. Також, еліптична арка часто використовується замість напівкруглої, і цоколь колон стиснуто. Прикладом цього стилю є верхній поверх Палаццо-деї-Консерваторе у Римі, де тяжіє на низькі та тонкі колони, інтервали між якими зменшено [10, с. 130].

Також змінюється підхід до матеріалів: камінь використовується м'якше, стіни стають цільною масою. Цегла часто приховується тинком. Кути заокруглюються, лінії заокруглюються. У декорі часто використовуються травертин (пористий камінь, який не потребує тонкої обробки) та зображення родинних гербів, стилізованих вінків, пальмового листа. Прямі кути прибираються навіть в дрібних деталях, таких як профілі пілястр цоколю. Колони все частіше змінюються чотиригранними опорами, які масивно виступають з базису та підкоряються масі стіни. Важливо відзначити, що ці особливості відносяться до римської архітектури. У таких відомих приморських містах, таких як Генуя, Неаполь та Палермо від колон не відмовлялися.

На початку XVIII століття народження бароко в Україні відзначалося певними особливостями. Зазначається, що Франція перехопила пальму першості в розвитку бароко, збагативши його ордерними мотивами та різьбленими візерунками [11, с. 15]. Бароко стало першим синтетичним і універсальним напрямом новоєвропейської культури, охоплюючи значну частину архітектурного простору від Лісабона до Чернігова та надавало загальних стилів багатьом європейським столицям.

Українське бароко формувалося в XVII столітті під впливом двох основних джерел: бароко з Риму, як визначного центру барокової стилістики загалом, та архітектури епохи маньєризму. Римське бароко, багате та ефектне, затінювало існування архітектури маньєризму, що більше проявлялася в будівництві італійської периферії, периферійних центрів Італії [11, с. 16].

На територіях західної України злам XVI-XVII століть характеризує короткочасна суміш стилів маньєризму, ранішнього бароко та залишків пізнього Відродження. Наприклад, головний фасад Бернардинського костелу у Львові є яскравим прикладом цієї суміші. У ренесансній основі відзначається маньєризм у першому ярусі фронту, в той час як будівлі у Жовкві, де значну перевагу мала забудова доби Відродження, достатньо швидко приймали елементи раннього бароко, оминаючи маньєризм. Бароко тяжіло до монументальних форм і позбавлялося дріб'язків маньєризму. Великі храмові споруди, зокрема, будовані архітекторами із Італії, також мали вплив на розвиток українського бароко [11, с. 16].

Підводячи підсумки, можемо зробити наступні узагальнення. Для української барокової архітектури характерні виразні контрасти об'ємів, збільшена пластика фасадів, гра світлотіні та кольору. Барокові споруди відзначаються монументальністю, горизонтальною лінією, великою кількістю деталей, декоративністю, активним використанням ордеру, пишністю та граціозністю форм.

Однак під впливом місцевих традицій бароко в Україні зазнало значних змін, що робить його непереплутаним з іншими стилями. Вплив місцевих традицій

призвів до поміркованості та стриманості у використанні ліпного орнаменту на стінах українських будівель. У відміну від Європи, де скульптура рясно використовувалася в архітектурному декорі церков, в Україні більший акцент був зроблений на загальних формах споруди та її пластики.

Пізнє європейське бароко включало в себе ордерну систему з величезними колонами, пілястрами та фронтонами. Українська православна архітектура, що виникала під впливом візантійської традиції, мало менше поширене скульптурне мистецтво та не використовувало ордерну систему. Замість цього, українське бароко надавало перевагу загальній формі споруди та її пластичності. Українські храми, відомі своєю неподібністю до базилік та інших типових католицьких храмів, стали популярними типами культових споруд.

Отже, схоже на європейське бароко за духом, українське бароко знайшло своєрідну реалізацію на українських землях. Розвиток культури бароко в Україні був історично пов'язаний з духовною самоідентифікацією українського народу та є неодмінною частиною процесу адаптації світового досвіду на етнічній основі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вечерський В. Особливості стилю бароко в архітектурі України XVII–XVIII століть. *Українське мистецтвознавство : матеріали, дослідження, рецензії* : зб. наук. пр. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2009. Вип. 9. С. 199-203.
2. Грабовецький В. Історія Івано-Франківська (Станіславова). З найдавніших часів до початку XX ст. Частина 1. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. 304 с.
3. Грабовецький В. Сторінки літопису Івано-Франківського Кафедрального Собору Святого Воскресіння. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. 88 с.
4. Грабовецький В. Українські святині Прикарпаття крізь століття в XI–XX ст. Івано-Франківськ, 2009. 292 с.
5. Маланюк Т. Стиль бароко в сакральній архітектурі Прикарпаття 2-ї половини XVII – 70-х років XVIII століть. *Карпатський край*. 2014. № 1. С. 45-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kkr_2014_1_7.
6. Маланюк Т. Краєзнавство і туризм: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2010. 205 с.
7. Плоский В. О. Архітектура будівель та споруд : підручник. Київ : Ліра-К. Кн. 3 : Історія архітектури і будівництва. 2020. 814 с.
8. Федорук О.К. Українське барокко та європейський контекст. Київ : Наукова думка. 1991. 274 с.
9. Цапенко М. Архитектура Левобережной Украины XVII–XVIII веков. Москва, 1967. 236 с.
10. Шкляр С.П. Історія європейської архітектури: Відродження та бароко. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 259 с.
11. Шубарт П. Бароко та його розвиток в архітектурі міст Східної Галичини. Одеса, 2012. 329 с.

Паркулаб Т. І.,

*аспірант Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

ВПЛИВ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Транспортна інфраструктура є однією з критичних складових функціонування будь-якої держави, особливо в умовах війни, коли національна безпека, соціально-економічна стабільність і забезпечення безперервності освітнього процесу стають пріоритетними завданнями. В умовах воєнного стану, транспортна інфраструктура стає не лише засобом пересування, але й важливим елементом евакуації, доставки гуманітарної допомоги, а також забезпечення функціонування життєво важливих сфер, таких як охорона здоров'я та освіта. Особливо важливим є забезпечення безперервності освітнього процесу, оскільки освіта є фундаментом для відновлення та розвитку країни в післявоєнний період.

Освітній процес в умовах війни стикається з численними викликами, такими як пошкодження або знищення закладів освіти, міграція учнів та педагогів, перебої у постачанні навчальних матеріалів. У цьому контексті, роль транспортної інфраструктури є визначальною, оскільки вона забезпечує доступ до освітніх послуг, матеріалів та ресурсів, сприяє мобільності учасників освітнього процесу.

Організація перевезення учнів в умовах військового стану є складним завданням, що вимагає детального планування та координації. Враховуючи специфіку поточної ситуації, важливо забезпечити безпеку, надійність та оперативність перевезення.

Забезпечення автобусами закладів загальної середньої освіти має велике значення для організації освітнього процесу. Фактор шкільного автобуса набуває нової ваги з урахуванням того, що від початку військової агресії Російської Федерації проти України 3798 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 365 з них зруйновано повністю (станом на 1 серпня 2023 р.). Актуальним завданням що необхідно розв'язувати органам місцевого управління, є організація підвезення школярів, які навчалися у зруйнованих школах, до шкіл, що наразі функціонують [2, с. 85].

В умовах військового конфлікту безпека стає першочерговим фактором. Це включає захист транспортних шляхів від пошкоджень, наявність альтернативних маршрутів і забезпечення безпеки пересувачів і педагогів. Захист транспортної інфраструктури (доріг, мостів, залізничних колій) від можливих атак є критичним для підтримання безперервності освітнього процесу.

Транспортна інфраструктура має забезпечувати доступність освітніх установ для всіх учасників освітнього процесу. В умовах війни багато шкіл, університетів та інших освітніх закладів можуть бути зруйновані або перебувати в небезпечних зонах. Це вимагає швидкого реагування та наявності відповідної транспортної інфраструктури для перевезення великої кількості людей у безпечні зони. Під час евакуації важливо також забезпечити тимчасове розміщення освітніх установ у

нових місцях, що може включати використання мобільних навчальних класів та інших альтернативних рішень.

Для перевезення учнів необхідно залучити надійні транспортні засоби, які відповідають вимогам безпеки. Це можуть бути шкільні автобуси, спеціалізовані транспортні засоби або навіть військові машини, адаптовані для перевезення цивільного населення. Важливо, щоб транспорт був обладнаний системами зв'язку та першої медичної допомоги.

Необхідно враховувати потреби учнів з інвалідністю, забезпечуючи для них доступний транспорт та відповідні умови під час перевезення. Це може включати спеціально обладнані транспортні засоби та додатковий персонал для допомоги.

В умовах війни, коли соціальна структура та системи підтримки руйнуються, забезпечення належних умов для освіти та розвитку дітей дошкільного віку є надзвичайно важливим. Це не лише сприяє збереженню їхнього фізичного здоров'я, але й підтримує психоемоційний розвиток, що є фундаментальним для їхнього подальшого життя та інтеграції в мирне суспільство. Організація підвезення дітей старшого дошкільного віку до закладів освіти потребує особливої уваги до безпеки, комфорту та врахування таких педагогічних аспектів [1]:

1. Безпека транспортних засобів:

- використання безпечних та комфортних транспортних засобів для перевезення дітей дошкільного віку;
- встановлення дитячих автокрісел, ременів безпеки та інших заходів, що забезпечують безпеку дітей під час подорожей.

2. Відстані та маршрути:

- організація маршрутів таким чином, щоб відстань від будинку до автобусної зупинки була мінімальною;
- розробка оптимальних маршрутів для забезпечення ефективності та швидкості пересування.

3. Водії та супроводжуючі особи:

- кваліфікація водіїв з відповідним досвідом та кваліфікацією для перевезення дітей молодшого віку;
- наявність додаткового персоналу (наприклад, асистентів або вихователів) для нагляду за дітьми та виконання необхідних обов'язків.

4. Залучення батьків: забезпечити ефективну комунікацію з батьками щодо забирання дітей та інших аспектів транспортних послуг.

При перевезенні дітей дошкільного віку важливо враховувати їхні особливості та потреби, а також створювати безпечні та комфортні умови для їхнього перевезення.

Системи моніторингу та відстеження транспорту є критично важливими для забезпечення безпеки та ефективності перевезення учнів в умовах військового конфлікту. Використання сучасних технологій, таких як GPS-трекери, надає низку переваг та можливостей, що значно покращують контроль за транспортними засобами та підвищують рівень безпеки. Відстеження в реальному часі дозволяє оперативно реагувати на будь-які загрози або зміни в ситуації, а також надавати точну інформацію про місцезнаходження транспорту батькам і відповідальним

особам. Системи моніторингу дозволяють знижувати ризики, пов'язані з викраденням транспортних засобів або нападом на них, що ускладнює дії зловмисників і підвищує шанси на оперативне виявлення та реагування на підозрілі активності.

Системи моніторингу дозволяють збирати дані про маршрути, швидкість руху, зупинки та інші параметри. Ця інформація може бути використана для аналізу ефективності перевезень, планування маршрутів та виявлення потенційних проблем, що в довгостроковій перспективі покращує транспортні послуги та зробити їх більш безпечними і надійними.

Важливо забезпечити учнів, їхніх батьків та педагогічний персонал інформацією про плани евакуації, маршрути та правила поведінки під час перевезення. Це включає проведення інструктажів, розповсюдження інформаційних матеріалів та навчання з питань безпеки.

Ефективне функціонування транспортної інфраструктури в умовах війни вимагає координації між різними державними та недержавними організаціями: органами влади, військовими підрозділами та місцевими громадами. Спільні зусилля з планування та реалізації заходів для забезпечення безпеки та доступності освітніх послуг є ключовими [3]. Організація перевезення здобувачів потребує значних фінансових ресурсів. Це включає витрати на паливо, технічне обслуговування транспортних засобів, оплату праці водіїв та супровідного персоналу. Важливо забезпечити належне фінансування через державні бюджети, гранти та міжнародну допомогу.

Основними викликами для транспортної інфраструктури в умовах війни є пошкодження або знищення транспортних засобів та шляхів, перебої у постачанні пального та матеріалів, а також загроза безпеці учасників освітнього процесу. У зв'язку з цим, необхідно розробляти та впроваджувати стратегії, спрямовані на покращення стійкості та адаптивності транспортної інфраструктури; здійснювати модернізацію та ремонт пошкоджених транспортних шляхів та засобів; забезпечувати альтернативні маршрути та види транспорту; підвищувати рівень координації між органами влади, освітніми установами та транспортними службами.

Отже, забезпечення безперервності освітнього процесу в умовах війни є важливою задачею, яка потребує комплексного підходу та співпраці на всіх рівнях. Транспортна інфраструктура відіграє критичну роль у забезпеченні доступу до освіти, захисту учасників освітнього процесу. Необхідним є комплексний підхід, що включає співпрацю з різними організаціями, надання належного фінансування та постійний моніторинг ситуації, що склалася.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крамаренко І. С., Низковська О. В. Актуальні питання організації підвезення дітей старшого дошкільного віку до закладів освіти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : педагогіка*. 2023. №2. С. 50–55.
2. Освіта України в умовах воєнного стану. *Інформаційно-аналітичний збірник*. Київ, 2022. 358 с.
3. Якимчук Д. Огляд законодавства та особливості організації підвезення школярів для органів місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/328/law.pdf> (дата звернення: 04.06.2023).

Баранюк В.,

*аспірант кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,*

Сорока О. В.,

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності
факультету педагогіки і психології
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

СТАНОВЛЕННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА

Важливою ресурсною складовою професійної майстерності актора є його Я-концепція. Продуктивне використання ресурсу Я-концепції, як особистісного новоутворення, у процесі професійної підготовки майбутнього актора відкриває можливості для нових шляхів досягнення акме й самореалізації у театральній практиці.

Погоджуємося із вітчизняними науковцями (Абрамович, Делін, 2023; Барнич, Горбачук, 2021) у тому, що професійна майстерність актора – це психічне новоутворення, що виявляється у високому рівні розвитку спеціальних знань, умінь, навичок, акторських здібностей і потреб у самовдосконаленні, професійно важливих якостей, що забезпечують успіх в акторській діяльності. Акторська майстерність, на нашу думку, виражається у створенні нових еталонів і способів діяльності в акторській професії, стабільному досягненні високих показників акторської діяльності, що відповідають вимогам професії й соціуму. Слід зазначити, що професійна майстерність означає засвоєння актором високих стандартів професії, необхідних для творчого вирішення завдань акторської діяльності.

Спираючись на напрацювання О. Гуменюк (Гуменюк, 2004), ми переконані, що структурно-функціональна організація професійної майстерності та Я-концепції актора забезпечує його самоактуалізацію, самоствердження й саморозкриття у професійній діяльності. Я-концепція майбутнього актора, як складне особистісне утворення, має структурну впорядкованість (узгодженість взаємодії компонентів і різних аспектів, обумовлену суб'єктно-діяльнісними особливостями), еволюційну спрямованість (сукупність базових зв'язків, що сприяють утворенню та змінам взаємозв'язків між вихідним станом структурних компонентів та бажаним результатом) і характеризується відносною стійкістю, стабільністю, усвідомленістю, цілісністю та послідовністю.

Щодо структури Я-концепції майбутнього актора, слід наголосити, що в ній проявляється взаємозв'язок справжнього, власного Я (що поєднує всі свідомі та підсвідомі рівні акторської гри в єдине ціле й переноситься на образ персонажа) і вигаданого Я-персонажа (що є стрижнем образу персонажа і залежить від дій суб'єкта). У процесі акторського перетворення і з урахуванням логіки створюваного образу пробуджується вигадане Я-персонажа, яке приймає у собі справжнє, власне Я-особистості.

Загальні змістовні характеристики структури Я-концепції здобувача вищої освіти спеціальності 026 Сценічне мистецтво, що виявляються на етапі становлення його професійної майстерності, відображають три фази:

- 1) адаптацію (присвоєння нових норм і цінностей акторській професії, формування типових моделей акторської діяльності);
- 2) індивідуалізацію (виявлення своїх можливостей у акторській професії, розвиток суб'єктності);
- 3) інтеграцію (подолання протиріччя між утвердженням себе в акторській професії і прагненням оточуючих прийняти та схвалити ті професійно важливі якості особистості, які впливають на досягнення акме в акторській діяльності).

Перехід майбутнього актора з одного рівня професійної майстерності на інший змінює параметри, що характеризують ступінь якісно-кількісної зміни структурних компонентів, що взаємодіють між собою, і різних аспектів Я-концепції, що визначає її рівневу типологію.

У міру оволодіння професійною майстерністю у майбутніх акторів ускладнюється та гармонізується структура їхньої Я-концепції, що виявляється в розвитку суб'єктності; спрямованості на досягнення акме в акторській професії, усвідомленні необхідності подальшого самовдосконалення; здобутті нових професійно важливих знань, умінь, навичок, якостей, властивостей і рис; у закріпленні сили свого Я в акторській професії.

Слід наголосити, що Я-концепція майбутнього актора містить комплекс динамічних взаємопов'язаних між собою компонентів (табл. 1).

Таблиця 1

Компоненти Я-концепції майбутнього актора

Компоненти	Змістове наповнення
Професійне Я	Уявлення про себе як суб'єкта акторської діяльності, свій досвід, професійні знання, вміння й навички; своє відношення до акторської професії та професіоналізму в ній, свої особливості у зв'язку з вимогами акторської професії; уявлення про свою підготовленість до сценічного перевтілення, імпровізації та акторської гри; уявлення про предметну галузь і умови своєї акторської діяльності; (уявлення про себе як творця та свій художній смак; усвідомлення своїх творчих можливостей, задатків і здібностей; оцінка ступеня виразності своєї творчої інтуїції, ініціативи та уяви у зародженні сценічного образу й дії; уявлення про свою готовність до творчого вирішення сценічного завдання; уявлення про міру розвитку своєї надсвідомості в акторській творчості; самохарактеристики оригінальності, яскравості та несподіванки у визначенні свого акторського надзавдання; уявлення про багатство своїх конкретних спостережень у художній творчості; уявлення про свою своєрідність в аналізі тексту, роботи над зовнішньою та внутрішньою характерністю персонажа; усвідомлення своїх внутрішніх перешкод, які заважають творчому стану та перевтіленню

Емоційне Я	Уявлення про особливості своєї емоційної сфери, сценічні переживання й самопочуття на сцені; уявлення про свій емоційний досвід та насичене емоціями життя в образі; усвідомлення рівня своєї емоційної пам'яті; уявлення про оволодіння внутрішньою технікою встановлення правильного самопочуття у процесі перетворення і відчуття найменших відтінків ролі
Експресивне Я	Уявлення про свій зовнішній прояв емоцій і почуттів про враження; свою сценічну виразність і силу прояву почуттів у міміці, пантоміміці, голосі, жестах тощо
Тілесне Я	Сприйняття свого тіла, статевої приналежності і зовнішнього вигляду; уявлення про оволодіння зовнішньою технікою встановлення сценічної тілесної свободи; усвідомлення рівня розвитку пластики свого тіла й фізичних дій; уявлення про стан здоров'я, тілесний досвід; саморефлексія тілесного потенціалу
Соціальне Я	Сприйняття своєї соціальної ролі та оцінка приналежності до акторської спільноти; уявлення про свою участь у колективній творчій діяльності, своє ставлення до навколишнього сценічного середовища та партнерів по акторській грі; усвідомлення стратегій своєї соціальної поведінки

Оптимізація процесу становлення Я-концепції здобувача вищої освіти спеціальності 026 Сценічне мистецтво в системі професійної майстерності забезпечується системним впливом багатьох акмеологічних факторів, серед яких можемо назвати дві групи:

- об'єктивні (закони акторського мистецтва та акме-орієнтованої життєвої перспективи; акмеологічні закономірності руху особистості до досягнення акме в професії, закономірності розвитку; зміст, методи, технології професійного виховання й акмеологічного впливу на особистість майбутнього актора в «театральній школі»; внутрішня узгодженість гнучкої Я-концепції; спрямованість на розкриття творчого Я; бажання спробувати себе в інших галузях мистецтва; внутрішня свобода, новаторство й захоплення новими ідеями; емпатія і пластичність емоційного Я; стійкість до стресу, здатність до саморегуляції та самоаналізу, критичне ставлення до себе, сміливість проявів соціального Я; розкутість тілесного Я і впевненість у собі; адекватна самооцінка ступеня сформованості професійної майстерності; прагнення до інтелектуального розвитку тощо);

- об'єктивно-суб'єктивні (акмеологічна підтримка передбачає використання акме-орієнтованих психотехнік саморозкриття, самопрезентації, самоствердження та самозміни; формування експліцитних та імпліцитних особистісних компетентностей, еталонного уявлення про образ; чутливості до реакцій партнерів зі сценічного перевтілення; постійна робота майбутнього актора над собою; забезпечення реалізації творчого потенціалу та індивідуальності тощо).

Комплексна реалізація виявлених факторів оптимізації процесу становлення

Я-концепції здобувача вищої освіти спеціальності 026 Сценічне мистецтво обумовлює створення акмеологічного середовища, що сприяє становленню продуктивної Я-концепції майбутнього актора, формуванню високого рівня його професійної майстерності та досягненню акме в акторській творчості.

Встановлено, що для формування акторської майстерності необхідні пошук безлічі варіантів, вплив ідеєю, енергетикою; приголомшлива внутрішня свобода, уникнення будь-якої стилізації; інтерес до людини у всіх її проявах; мовчання, зрозуміле без слів; вміння виліпити із себе іншу людину зі своїми думками, нервами; вміння забувати, відкидати, знищувати, щоб щоразу починати наново. Це відбувається у процесі професійної підготовки майбутніх акторів у закладах різного рівня акредитації (Сорока, Баранюк, 2024). Ефективними засобами формування й розвитку акторської майстерності обрано тренінг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович О. О., Делін Х. А. Майстерність актора як засіб розвитку особистості дитини: теоретико-практичні аспекти викладання. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 2. С. 31–236.
2. Барнич М., Горбачук Н. Акторська майстерність: від уяви до перевтілення. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія : Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*. 021). № 4(1). С. 18–27.
3. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції : навчальний посібник. Тернопіль : Економічна думка, 2004. 310 с.
4. Сорока О., Баранюк В. Особливості професійної підготовки майбутніх акторів засобами психофізичного тренінгу. *Молодь і ринок*. 2024. № 1 (221), С, 42–47. URL : <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/298628/292030>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ ТА УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Тетяна Миколаївна БОЙКО – начальниця управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної ради.

Андрій Михайлович НАЙДА – голова Калуської територіальної громади, кандидат технічних наук.

Володимир Васильович ФЕДОРАК – кандидат історичних наук, директор Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Ганна Василівна КАРАСЬ – доктор мистецтвознавства, професор Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслужений працівник культури України.

Олександра Василівна КАЧМАР – доктор філософських наук, професор Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Василь Васильович ШИКЕРИНЕЦЬ – завідувач кафедри менеджмент соціокультурних проєктів, креативних індустрій, кандидат наук з державного управління, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Микола Христофорович КОРЕЦЬКИЙ – професор, доктор наук з державного управління, заслужений діяч науки і техніки України, помічник ректора Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури.

Алла Іванівна ГОРДІЄНКО – генеральний директор національної бібліотеки для дітей, президент національної секції Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги, президент Української асоціації працівників бібліотек для дітей, заслужений працівник культури України, кандидат культурології.

Оксана Євгенівна ГОМОТЮК – декан соціально-гуманітарного факультету, професор, доктор історичних наук Західноукраїнського національного університету.

Ірина Ярославівна ТАЦАКОВИЧ – заслужений працівник культури України, директор Івано-Франківської обласної бібліотеки для дітей.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

1. НАУКОВО-ТВОРЧА ВЗАЄМОДІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ І УСПІХУ

Ганна Василівна КАРАСЬ – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2. РЕАЛІЗАЦІЯ НАДАННЯ АКТУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ УПРАВЛІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, ШОУ-БІЗНЕСУ ТА ІВЕНТМЕНЕДЖМЕНТУ ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Олена Іванівна ДУТЧАК – к.і.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю шоу-бізнесу та івент-менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

3. СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ У ПРОСТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Людмила Петрівна ПОЛІКАРПОВА – заступник генерального директора з науково-методичної роботи Національної бібліотеки України для дітей, заслужений працівник культури України.

4. ІВАН РУБЧАК – ЗНАМЕНИТИЙ ІВАН КАРАМЬ

Олександра Василівна КАЧМАР – доктор філософських наук, професор Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

5. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗВО ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ УСПІХУ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІФНТУНГ)

Христина Михайлівна ВІНТОНІВ – доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності Івано-Франківського національного університету нафти та газу, кандидат історичних наук.

РОБОТА СЕКЦІЙ

6. СУТНІСТЬ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Олена Іванівна ДУТЧАК – к.і.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю шоу-бізнесу та івент-менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

О. КІНДРАЦЬКИЙ – студент спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ ЯК КОМПОНЕНТ СФЕРИ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Олена Іванівна ДУТЧАК – к.і.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю шоу-бізнесу та івент-менеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Ю. СВИСЬ – студент спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

8. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА КАЛУЩИНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНИХ ГАЛИЦЬКИХ КРАЄЗНАВЦІВ

Тарас Зеновійович МАЛАНЮК – к.п.н., доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

9. СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Назар Іванович ГАНУЩАК – студент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

10. З ІСТОРІЇ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (М. КАЛУШ)

Оксана Михайлівна ПЕТРОВА – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

11. ТВОРЦІ ПРЕКРАСНОГО. СТОРІНКАМИ ПАМ'ЯТІ

Наталія Мирославівна ДАНИЛЯК – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

12. АНАТОЛІЙ ГРИЦАН – МИСТЕЦЬКА ПОСТАТЬ ПРИКАРПАТТЯ

Тетяна Борисівна НЕКЛЮДОВА – викладач-методист, голова циклової комісії викладачів режисерських дисциплін, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

13. IN MEMORIAM: ІВАНКІВ Л. І. КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕРСОНАЛІСТИКИ (на пошанування 65-річчя від дня народження)

Іванна Євгенівна СВИРИД – доктор філософії, завідувач відділення культурно-мистецької освіти, викладач-методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

14. НЕЗАБУТНІ ПОСТАТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (м. КАЛУШ)
Ірина Миколаївна ХЕМИЧ – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
15. ШКОЛА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ. ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (м. КАЛУШ) – ПЕРЛИНА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПРИКАРПАТТЯ
Ольга Євстахіївна КУЗЬМЕНКО – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
16. МИСТЕЦТВО І ВІЙНА: МИСТЕЦЬКА РЕФЛЕКСІЯ В ХУДОЖНЬОМУ ОБРАЗІ
Тетяна Василівна МЕЛЕНЮК – викладач-методист, голова циклової комісії викладачів образотворчого мистецтва, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
17. ТВОРЧА РЕАЛІЗАЦІЯ МИТЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ
Юлія Василівна ОЛІНКЕВИЧ – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
18. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Світлана Богданівна БЕЛЕЙ – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
19. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ БІБЛІОТЕЧНОГО ФАХІВЦЯ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА
Ольга Іванівна МАРИЩУК – викладач, завідувач бібліотекою Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
20. ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОТИВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Лідія Теодорівна СТЕФАНІВСЬКА – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
21. БІБЛІОТЕКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВНЕСОК В ЗАГАЛЬНУ СПРАВУ ПЕРЕМОГИ
Вікторія Володимирівна КОДЕНКО – студентка II курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
22. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
Надія Василівна СЛЮЗАР – кандидат філологічних наук, викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
23. ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВА
Наталія Василівна КУЧЕРА – заступник директора з навчальної роботи, викладач-методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
24. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЇ, НОВІТНІ ПІДХОДИ, СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИК
Наталія Миколаївна ЛИЦУР – завідувач методичним кабінетом Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш), викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).
25. ПІДГОТОВКА ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ – «ФАСИЛІТАТОРІВ» ЗНАНЬ
Христина Ігорівна МАЦЬКІВ – викладач, голова циклової комісії викладачів бібліотечних дисциплін Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

26. **РОЗВИТОК МОНАСТИРСЬКИХ УТВОРЕНЬ У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**
Георгій Володимирович ЧЕБОТАРЬ – студент II курсу, спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» НН інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
27. **МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА ПОКУТТЯ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.)**
Василь Васильович ТВЕРДОХЛІБ – студент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника НН інституту мистецтв
28. **ОСНОВНІ МОДЕЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**
Ольга Василівна ШИКЕРИНЕЦЬ – студентка II курсу, спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» НН інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
29. **БАРОКОВІ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ ПРИКАРПАТТЯ**
Максим Сергійович СТАРОВОЙТ – студент II курсу, спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» НН інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
30. **ВПЛИВ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ**
Т. І. ПАРКУЛАБ – аспірант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
31. **СТАНОВЛЕННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА**
Василь БАРАНЮК – аспірант кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, **Ольга Вікторівна СОРОКА** – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

СТАТУС СЛУХАЧА КОНФЕРЕНЦІЇ

1. **Анастасія Василівна М'ЯКУЩАК** – Малоключівська гімназія Печеніжинської селищної ради;
2. **Ірина Ярославівна ТАЦАКОВИЧ** – директор Івано-Франківської обласної бібліотеки для дітей;
3. **Надія Михайлівна ХАМІДОВА** – Вище професійне училище №7 м. Калуш;
4. **Юлія Петрівна ТЕЛІХОВИЧ** – Івано-Франківський медичний фаховий коледж;
5. **Василь Іванович ЧЕРПАК** – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
6. **Віра Владиславівна ФІЛЯК** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
7. **Віра Ярославівна ДМИТРІВ** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
8. **Володимир Петрович ДЖУГАН** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
9. **Володимира Іванівна СТАСЮК** – викладач, голова циклової комісії викладачів менеджменту соціокультурної діяльності та івент-технологій, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
10. **Галина Богданівна БУЛАВИНЕЦЬ** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
11. **Ганна Степанівна ДЗЮБАНОВСЬКА** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);

Сторінки історії та сьогодення коледжу

12. **Ігор Зіновійович СТАСЮК** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
13. **Ірина Ігорівна ШТУНДЕР** – викладач, спеціаліст другої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
14. **Ірина Миколаївна ХАЛЕЦЬКА** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
15. **Катерина Сергіївна ЛЕСЬКІВ** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
16. **Лідія Володимирівна МАРТИНЕНКО** – викладач, голова циклової комісії викладачів фортепіано та концертмейстерів, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
17. **Любомир Андрійович МЕЛЕНЬ** – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
18. **Людмила Михайлівна СИСАК** – викладач-методист, голова циклової комісії викладачів музично-теоретичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
19. **Мар'яна Степанівна ЯРИЧ** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
20. **Марія Ярославівна ДАЦКО** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
21. **Наталія Василівна ЗАУЛИЧНА** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
22. **Наталія Ярославівна САМОЧКО** – викладач, голова циклової комісії викладачів хореографічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
23. **Оксана Володимирівна КАРДАШ** – викладач, спеціаліст вищої категорії коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
24. **Оксана Петрівна СТАСЮК** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
25. **Ольга Анатоліївна ЯЦІВ** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
26. **Ольга Василівна ПРОНЬ** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
27. **Ольга Василівна ПРОНЬ** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
28. **Ольга Іванівна КРАВЕЦЬ** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
29. **Святослава Несторівна ХОЛДЕНКО** – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
30. **Тамара Мирославівна ПУРТОВА** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
31. **Тетяна Володимирівна ЗЕЛЕНЕВИЧ** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
32. **Тетяна Олександрівна МИКИТІНА** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
33. **Уляна Василівна КОНЕВИЧ** – викладач Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
34. **Уляна Іванівна ВИСОЧАНСЬКА** – викладач, спеціаліст другої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
35. **Уляна Степанівна ПЕТРИЛЯК** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);

36. **Христина Петрівна СОРОКА** – методист Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
37. **Юрій Михайлович СИСАК** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
38. **Юлія Юріївна МІСЮКОВСЬКА** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
39. **Ярослав Михайлович СКАБ'ЯК** – викладач-методист, голова циклової комісії викладачів духових інструментів, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
40. **Ярослав Ярославович ПЕТРИЛЯК** – викладач, спеціаліст першої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
41. **Ярослава Петрівна ПЕТРАШ** – викладач, спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
42. **Вікторія Русланівна ЛЕСІВ** – студентка I курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
43. **Юлія Миронівна МИХАЙЛОВИЧ** – студентка I курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
44. **Софія Русланівна БОРДУН** – студентка II курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
45. **Софія Сергіївна МИКИТИН** – студентка II курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
46. **Антоніна Іванівна ПАЛІСВЕЦЬ** – студентка II курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
47. **Світлана Анатоліївна НЕСТЕРЕНКО** – студентка II курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
48. **Катерина Ігорівна ФЕДИНЯК** – студентка III курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
49. **Марія Миколаївна ПОПОВИЧ** – студентка III курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
50. **Надія Іванівна КРАЙНИК** – студентка III курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
51. **Тетяна Ігорівна ЮХМАН** – студентка III курсу спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Бібліотечна справа» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
52. **Софія Ігорівна ОЛІНКЕВИЧ** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
53. **Вероніка Олександрівна РЕДІН** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);

54. **Софія Євгенівна МАЦЬКІВ** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
55. **Соломія Ігорівна ХАНЕНКІВ** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
56. **Ксенія Володимирівна ПОПАДИНЕЦЬ** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
57. **Вікторія Ярославівна ШУШАЙЛО** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
58. **Анна Ярославівна КУЧЕРА** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
59. **Наталія Богданівна КУЗІВ** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
60. **Тетяна Ростиславівна ІВАСІВ** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
61. **Анастасія Володимирівна БУДЗАН** – студентка I курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
62. **Андрій Андрійович ГУК** – студент IV курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
63. **Тетяна Володимирівна ХОМИН** – студентка IV курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
64. **Валентина Ярославівна ЛУЖНА** – студентка IV курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
65. **Анастасія Зіновіївна ВОЛОШИН** – студентка VI курсу спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
66. **Анастасія Сергіївна ВОЙТОВИЧ** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
67. **Яна Іванівна КУЗНЄЦОВА** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
68. **Катерина Русланівна МІЛЯРЧУК** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
69. **Світлана Михайлівна ЛАВРІВ** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
70. **Євгенія Юріївна АБРАМ'ЮК** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);

71. **Яна Романівна АТАМАН** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
72. **Андріана Дмитрівна ШОПОНЯК** – студентка I курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
73. **Тетяна Степанівна КАРАС** – студентка II курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
74. **Надія Василівна СТРАТІЄНКО** – студентка II курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
75. **Марія Назарівна ШЕВЕРАК** – студентка II курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
76. **Христина Ігорівна КИПАЦА** – студентка II курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
77. **Іванна Ігорівна КИПАЦА** – студентка III курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
78. **Анастасія Романівна БЕДРІЙ** – студентка III курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
79. **Вікторія Тарасівна ЧОЛІЙ** – студентка III курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
80. **Мар'яна Петрівна ЧЕРНЕЦЬКА** – студентка IV курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
81. **Марія Ігорівна ЯЩИШИН** – студентка IV курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
82. **Ольга Сергіївна ЯНІЦКА** – студентка IV курсу спеціальності «Хореографія» освітньо-професійної програми «Народна хореографія» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
83. **Ангеліна Іванівна ГУК** – студентка I курсу спеціальності «Музичне мистецтво» вокально-хорова профілізація профілізація Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
84. **Вікторія Іллівна ІСАЙЧУК** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
85. **Анастасія Петрівна ЯГАС** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
86. **Кіра Володимирівна ВАСИЛІВ** – студентка III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
87. **Марія Михайлівна МЕЛЬНИК** – студентка III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);

88. **Христина Олегівна ІВАСЕНКО** – студентка IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
89. **Ілона Валеріївна ПАРЦЕЙ** – студентка IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
90. **Софія Іванівна РОМАНИШИН** – студентка IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Народне пісенне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
91. **Андрій Іванович ДЯКУН** – студент I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
92. **Ангеліна Василівна МАСЕЛЬСЬКА** – студентка I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
93. **Христина Юріївна КОЛОДНИЦЬКА** – студентка I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
94. **Денис Любомирович ЛОМЕЙ** – студент I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
95. **Валерія Василівна ТОДОСІЙЧУК** – студентка I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
96. **Олена Богданівна РУДОБАШТА** – студентка I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
97. **Яна Анатоліївна СЛОБОДЮК** – студентка I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
98. **Марія Петрівна ЯНУШ** – студентка I курсу спеціальності «Сценічне мистецтво» освітньо-професійної програми «Сценічне мистецтво» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
99. **Анастасія Віталіївна ДЖУГАН** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
100. **Діана Іванівна ЕНДЗИК** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
101. **Наталія Олександрівна ПОТАПЕНКО** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
102. **Вікторія Євгенівна АФАНАСЬЄВА** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
103. **Анастасія Романівна МАКСИМІВ** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
104. **Юліанна Петрівна КВАСНЬОВСЬКА** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);

105. **Вікторія Сергіївна ДАНИЛІВ** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
106. **Вероніка Ігорівна МОРОЗОВА** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
107. **Анастасія Віталіївна ДЖУГАН** – студентка II курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
108. **Ольга Василівна КВЕЦКО** – студентка III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
109. **Вікторія Олександрівна КОЗЛОВСЬКА** – студентка III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
110. **Софія Василівна ЖОЛОБАК** – студентка III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
111. **Іван Вікторович ГУК** – студент III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
112. **Максим Вікторович ШУЛЬГА** – студент III курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
113. **Богдан Володимирович ВАСЮТА** – студент IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
114. **Вікторія Ігорівна ФІЛПОВИЧ** – студентка IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
115. **Інна Віталіївна СОЛЯНИК** – студентка IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш);
116. **Вероніка Володимирівна КОПАЧЕВСЬКА** – студентка IV курсу спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» освітньо-професійної програми «Видовищно-театралізовані заходи» Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш).

КОНФЕРЕНЦІЯ У ФОТОГРАФІЯХ

III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**ІІІ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

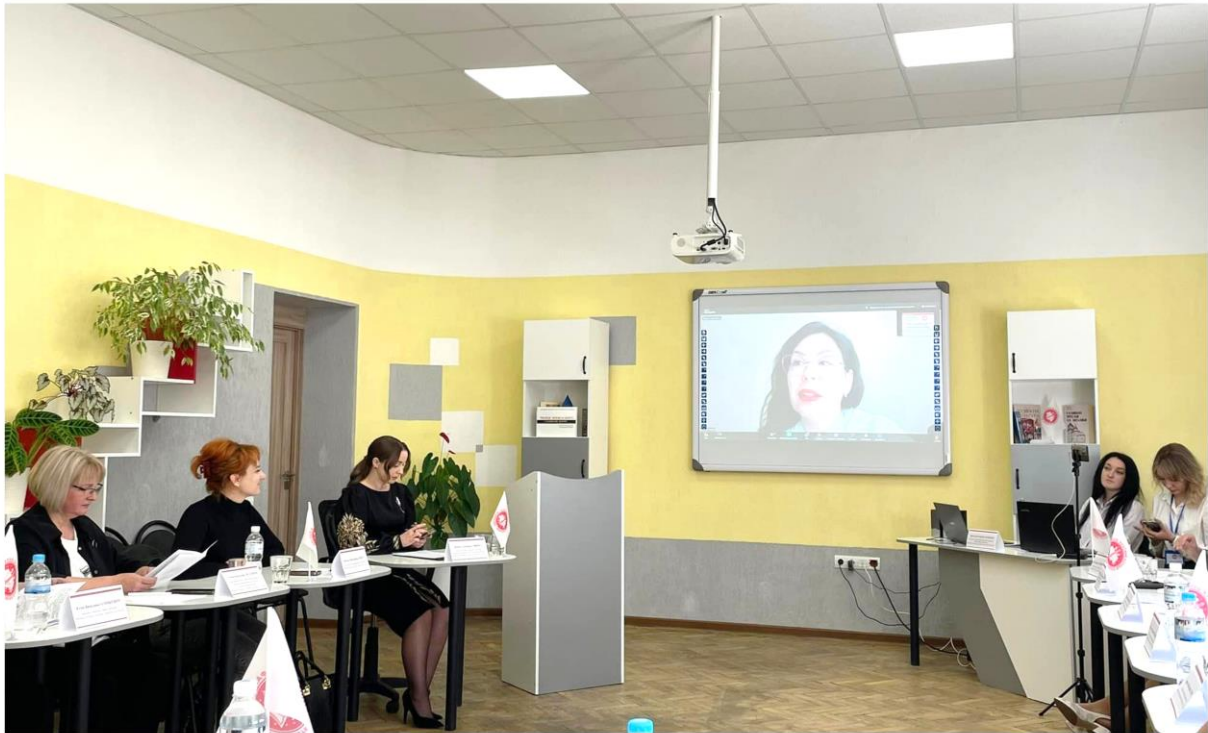
III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

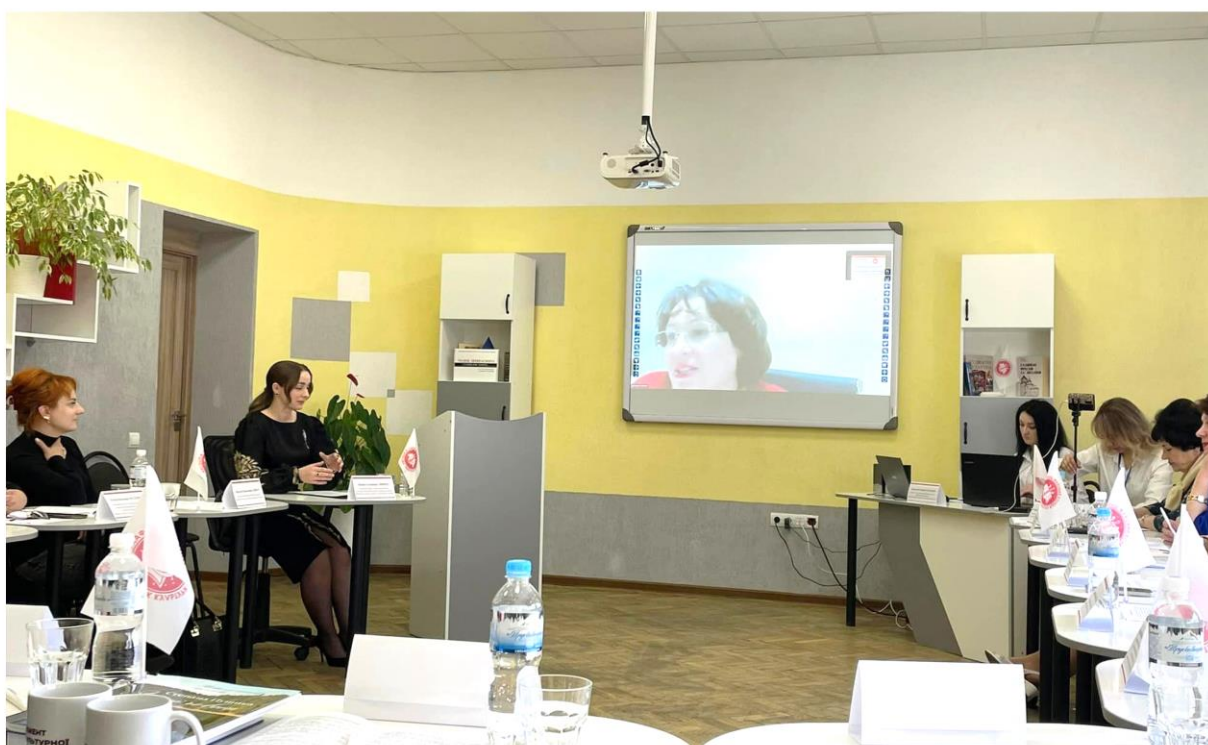
**ІІІ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

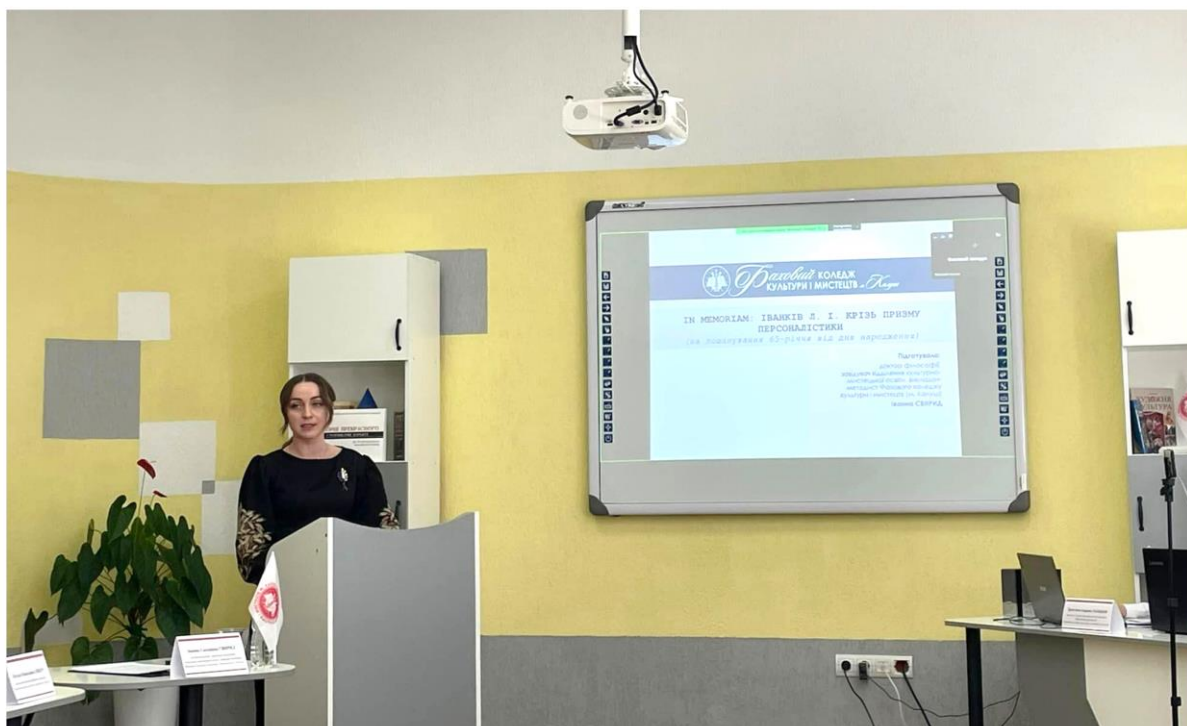
**ІІІ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

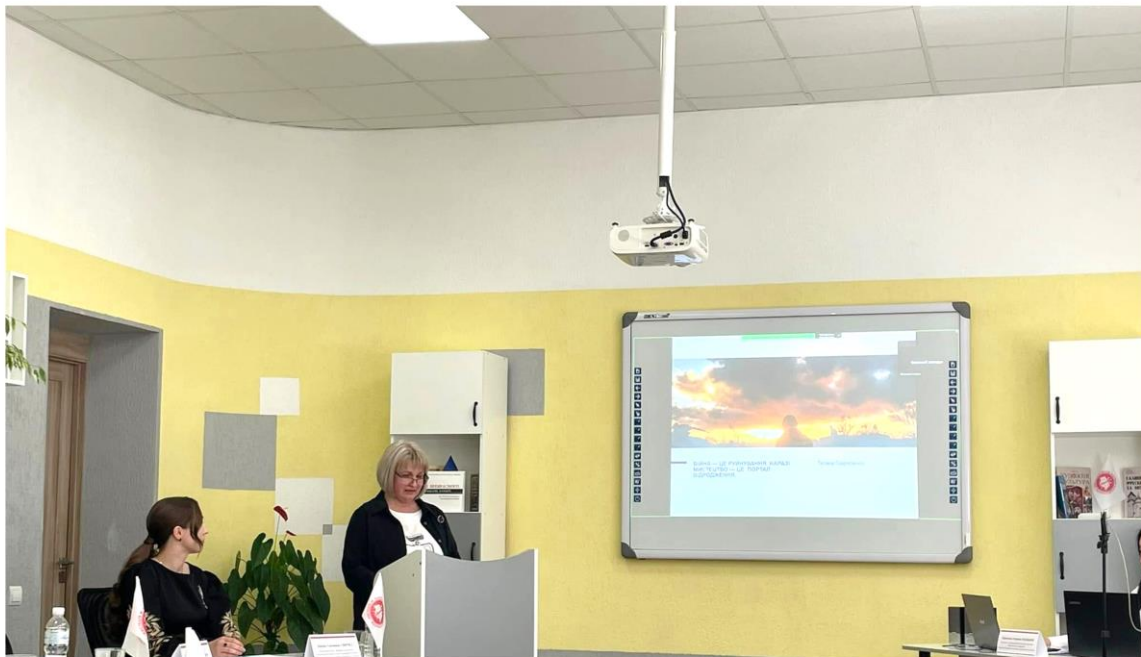
**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**ІІІ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

**III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА,
ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

Третя Регіональна науково-практична конференція

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

Ганна Васи́лівна Карась
доктор мистецтвознавства, професор навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
Заслужений працівник культури України

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

Василь Васильович ШИКЕРИНЕЦЬ
завідувач кафедри менеджменту соціокультурних проєктів, креативних індустрій, кандидат наук з державного управління, доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Екологічна свідомість повинна стати результатом екологічної освіти

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

Ярослав Петрович ЯЦІВ
директор Фахового коледжу культури і мистецтв (м. Калуш)

ПЕНАРИНЕ ЗАСІДАННЯ

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

ПОТЕНЦІАЛ АРТ-ТЕРАПІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ СТРЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ольга Вікторівна СОРОКА
доктор педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

Тетяна Миколаївна БОЙКО
начальниця управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної державної адміністрації

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

Андрій Михайлович НАЙДА
голова Калузької територіальної громади,
кандидат технічних наук

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

Володимир Васильович ФЕДОРАК
кандидат історичних наук, директор навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
Заслужений працівник культури України

ІІІ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

ПЕНАРИНЕ ЗАСІДАННЯ

ТРЕТЯ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ У ПРОСТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

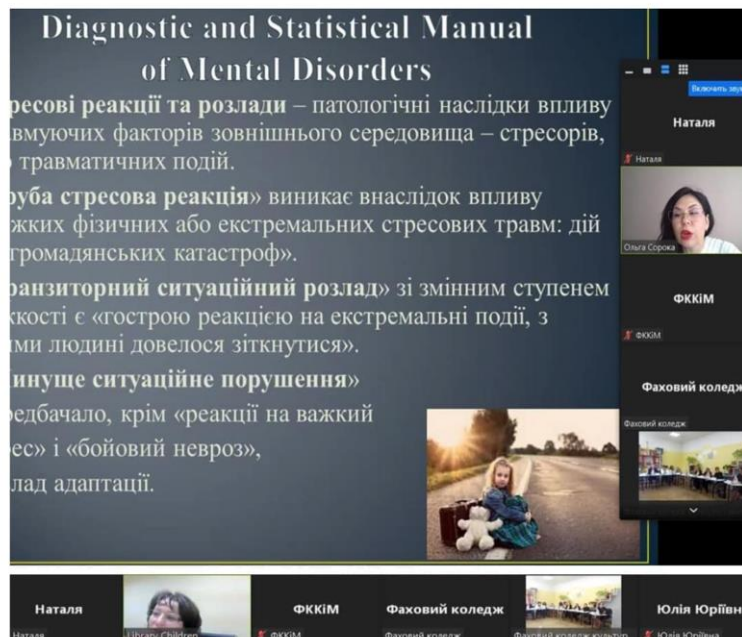
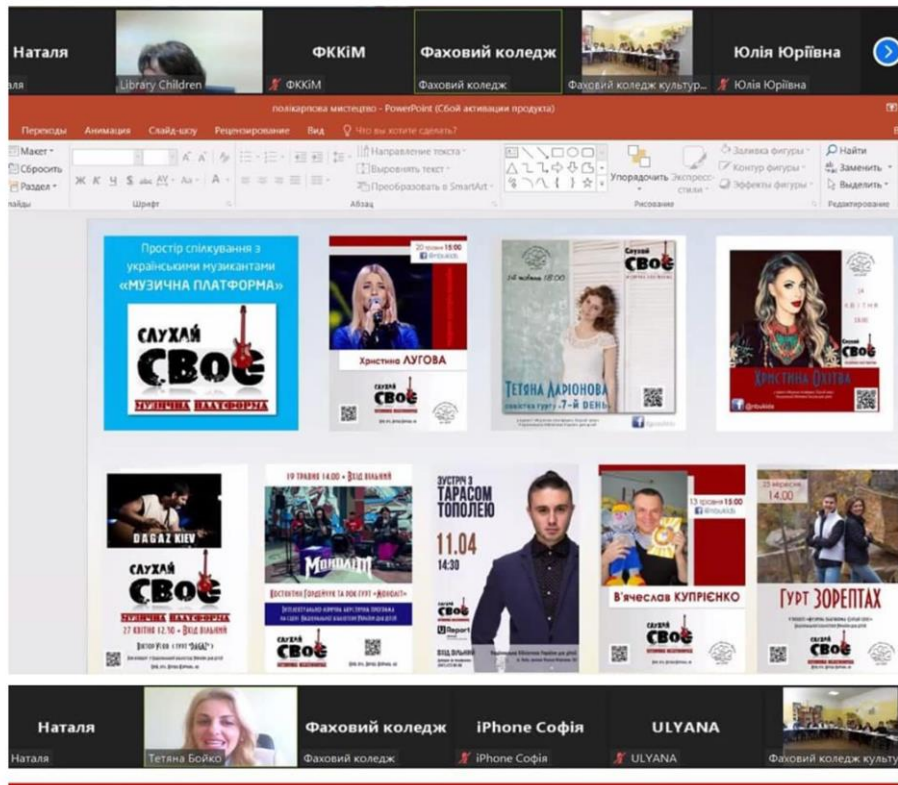
Людмила Петрівна ПОЛІКАРПОВА
заступник генерального директора з науково-методичної роботи Національної бібліотеки України для дітей,
заслужений працівник культури України

Анатолій Васильович Грицан

Викладацький склад кафедри

Всі вони – провідні фахівці регіону у сфері соціокультурних технологій.

ІІІ РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

III РЕГІОНАЛЬНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ: СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»

ЗМІСТ

ЯЦІВ Я. П., СВИРИД І. Є. ПЕРЕДМОВА	3
КАРАСЬ Г. В. «НАУКОВО-ТВОРЧА ВЗАЄМОДІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ЗАПО- РУКА РОЗВИТКУ І УСПІХУ»	5
ДУТЧАК О. І. «РЕАЛІЗАЦІЯ НАДАННЯ АКТУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ДІЯЛЬ- НОСТІ КАФЕДРИ УПРАВЛІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, ШОУ-БІЗНЕСУ ТА ІВЕНТМЕНЕДЖМЕНТУ ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»	9
ПОЛІКАРПОВА Л. П. «СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ У ПРОСТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІО- ТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ»	14
КАЧМАР О. В. «ІВАН РУБЧАК – ЗНАМЕНИТИЙ ІВАН КАРАМЬ»	17
ВІНТОНІВ Х. М. «ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗВО ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ УСПІХУ (НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬ- НОСТІ ІФНТУНГ)»	20
ДУТЧАК О. І., КІНДРАЦЬКИЙ О. «СУТНІСТЬ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ»	26
ДУТЧАК О. І., СВИСЬ Ю. «ОРГАНІЗАЦІЯ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ ЯК КОМПОНЕНТ СФЕРИ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ»	29
МАЛАНЮК Т. З. «КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА КАЛУЩИНИ В ДО- СЛІДЖЕННЯХ СУЧАСНИХ ГАЛИЦЬКИХ КРАСЗНАВЦІВ»	33
ГАНУЩАК Н. З. «СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ»	38
ПЕТРОВА О. М. «З ІСТОРІЇ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (М. КАЛУШ)»	40
ДАНИЛЯК Н. М. «ТВОРЦІ ПРЕКРАСНОГО. СТОРІНКАМИ ПАМ'ЯТІ»	42
НЕКЛЮДОВА Т. Б. «АНАТОЛІЙ ГРИЦАН – МИСТЕЦЬКА ПОСТАТЬ ПРИКАРПАТТЯ»	44
СВИРИД І. Є. «IN MEMORIAM: ІВАНКІВ Л. І. КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕРСОНАЛІСТИКИ (на пошанування 65-річчя від дня народження)»	47
ХЕМИЧ І. М. «НЕЗАБУТНІ ПОСТАТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (М. КАЛУШ)»	51
КУЗЬМЕНКО О. Є. «ШКОЛА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ. ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (М. КАЛУШ) – ПЕРЛИНА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПРИКАРПАТТЯ»	54
МЕЛЕНІУК Т. В. «МИСТЕЦТВО І ВІЙНА: МИСТЕЦЬКА РЕФЛЕКСІЯ В ХУДОЖНЬОМУ ОБРАЗІ»	62
ОЛІНКЕВИЧ Ю. В. «ТВОРЧА РЕАЛІЗАЦІЯ МИТЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ»	65

Сторінки історії та сьогодення коледжу

БЕЛЕЙ С. Б. «ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»	70
МАРИЩУК О. І. «ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ БІБЛІОТЕЧНОГО ФАХІВЦЯ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА»	73
СТЕФАНІВСЬКА Л. Т. «ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОТИВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»	77
КОДЕНКО В. В. «БІБЛІОТЕКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВНЕСОК В ЗАГАЛЬНУ СПРАВУ ПЕРЕМОГИ»	83
СЛЮЗАР Н. В. «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	86
КУЧЕРА Н. В. «ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВА»	89
ЛИЦУР Н. М. «НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЇ, НОВІТНІ ПІДХОДИ, СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИК»	93
МАЦЬКІВ Х. І. «ПІДГОТОВКА ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ – «ФАСИЛІТАТОРІВ» ЗНАНЬ»	98
ЧЕБОТАРЬ Г. В. «РОЗВИТОК МОНАСТИРСЬКИХ УТВОРЕНЬ У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ»	100
ТВЕРДОХЛІБ В. В. «МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА ПОКУТТЯ (XX – ПОЧАТОК ХХІ ст.)» ..	105
ШИКЕРИНЕЦЬ О. В. «ОСНОВНІ МОДЕЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ»	108
СТАРОВОЙТ М. С. «БАРОКОВІ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ ПРИКАРПАТТЯ»	113
ПАРКУЛАБ Т. І. «ВПЛИВ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ»	120
БАРАНЮК В., СОРОКА О. В. «СТАНОВЛЕННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА»	123
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ ТА УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	127
КОНФЕРЕНЦІЯ У ФОТОГРАФІЯХ	137

Наукове видання

**«СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КОЛЕДЖУ:
СПАДЩИНА, ІСТОРІЯ, ОСВІТА, КУЛЬТУРА,
МИСТЕЦТВО, ОСОБИСТІСТЬ»**

***ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ТРЕТЬОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(в контексті відзначення 70-тої річниці з дня заснування коледжу)***

Модератор конференції – Іванна Євгенівна СВИРИД

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 21.06.2024 року.
Формат видання 60x84_{1/16}. Ум. друк. арк. 8.
Гарн. "Times New Roman". Наклад 100 прим. Зам. №Д7099/24

Видавець і виготовлювач
Друкарня «Фоліант»
м. Івано-Франківськ
www.foliant.if.ua
e-mail: foliant.drukarnja@gmail.com
Відділ оперативного друку тел.: +38 099 380 05 60 (Viber)
Відділ офсетного друку тел: +38 067 248 10 41 (Viber)
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ІФ № 24 від 20.07.2004

ISBN 978-617-8320-25-6